

20.04.2021

Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020

Resultater fra Nord-Jæren

Rune T. Slettebak
Spesialrådgiver
Rogaland fylkeskommune

Struktur for presentasjonen

- Bakgrunnsinformasjon
 - Litt om undersøkelsen: hva, hvorfor, hvordan
 - Muligheter og begrensninger
 - Jeg fokuserer kun på de spørsmålene vi faktisk har kommuneinformasjon om
 - Jeg kommer bare unntaksvis til å presentere informasjon på bydelsnivå i dag.
- Arbeid med undersøkelsen
 - Hvordan skal vi oppsummere all informasjonen i undersøkelsen?
 - Hvordan skal vi utnytte dataene videre?
- Gjennomgang tema for tema – kronologisk i forhold til spørreskjemaet

Folkehelseundersøkelsen

- Viktig del av kunnskapsgrunnlaget innen folkehelse

Kunnskapsgrunnlaget

En viktig del av folkehelsearbeidet er å ha oversikt over folkehelsen. Dette er en lovpålagt oppgave for både kommune og fylkeskommune og utgjør en del av kunnskapsgrunnlaget. Fylkeskommunen har også et ansvar for å hjelpe kommunene i deres oversiktsarbeid.

Publisert: 25.10.2019 08.32 Sist endret: 09.04.2021 09.52

Oversiktsarbeidet

Oversikten skal inneholde opplysninger og vurderinger av de seks følgende områdene:

- befolkningssammensetning
- oppvekst- og levekårsforhold
- fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
- skader og ulykker
- helserelatert atferd
- helsetilstand

Folkehelseundersøkelsen

- Viktig del av kunnskapsgrunnlaget innen folkehelse
- Spørreundersøkelsen i den voksne befolkningen for å samle inn informasjon som ikke er tilgjengelig gjennom andre kilder
- Gjennomført høsten 2020 i samarbeid mellom Rogaland fylkeskommune og Folkehelseinstituttet
- Drøyt 35.000 svar – et svært omfattende datagrunnlag
- Store muligheter for å se ulike tema i sammenheng – og på lokalt nivå
- Vi har bare tilgang til et begrenset datasett på kommunenivå
 - Kun deler av hovedmodulen (dvs. ingenting fra tilleggsmodulen)
 - Ingen informasjon som kan være direkte identifiserende

Folkehelseundersøkelsen

Omfattende spørreskjema med spørsmål om:

- Nærmiljø
- Helse
- Sosial støtte og ensomhet
- Helserelatert adferd
- Skader og fysisk miljø
- Livskvalitet
- Demografiske opplysninger
- Tilleggsmodul

Felles for alle fylkene.
Utviklet i samarbeid mellom
fylkene og FHI.

Egne spørsmål, kun stilt i Rogaland

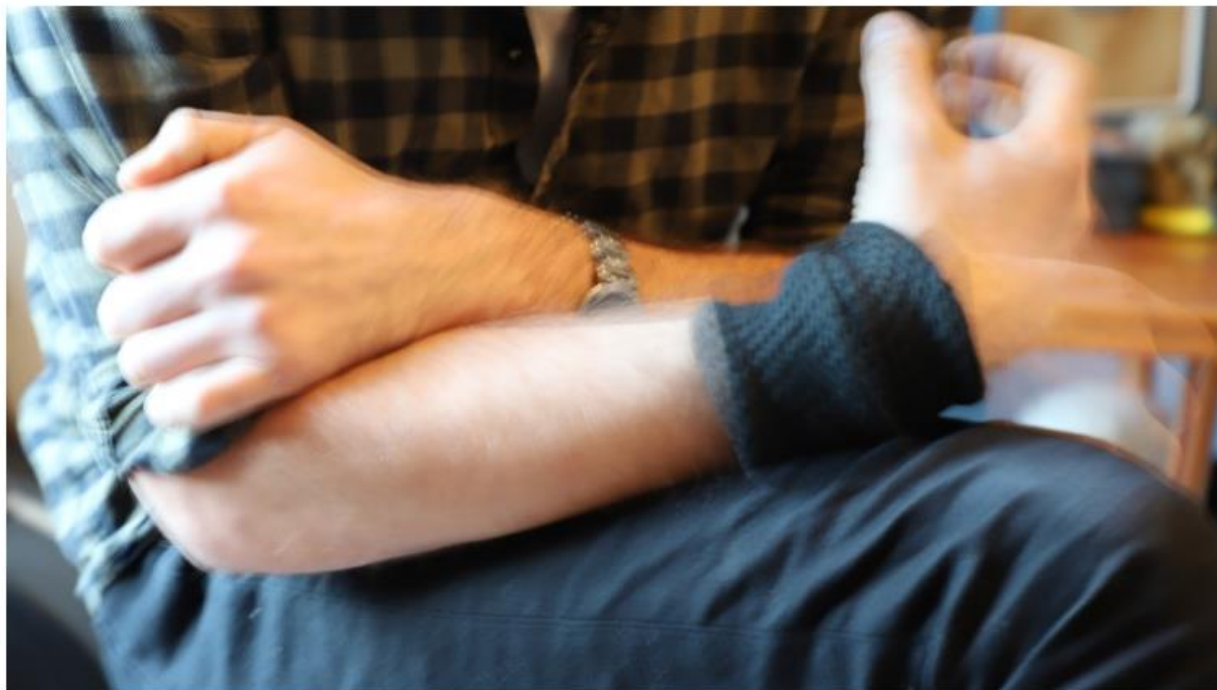
Folkehelseundersøkelsen

Omfattende spørreskjema med spørsmål om:

- Tilleggsmodul:
 - Landbakgrunn
 - Mer informasjon om husstanden (antall personer og alder)
 - Mobbing

86.000 mobbes på arbeidsplassen: – Jeg begynner å skjelve når jeg snakker om det

«Ole» mistet nattesøvn og var sykemeldt et år, før han ga opp og sluttet i jobben. Han er ikke alene om å ha opplevd mobbing på jobb.

Åse Karin Hansen
Journalist

Vi rapporterer fra **Stavanger**

Publisert 2. mars kl. 07:16

[Lenke](#)

OPPLEVDE MOBBING: «Ole» vil være anonym av hensyn til seg selv. Han vet ikke om han orker å ta opp igjen saken mot sin tidligere arbeidsgiver.

FOTO: ÅSE KARIN HANSEN / NRK

Folkehelseundersøkelsen

Omfattende spørreskjema med spørsmål om:

- Tilleggsmodul:
 - Landbakgrunn
 - Mer informasjon om husstanden (antall personer og alder)
 - Mobbing
 - Mobilitet og reisevaner
 - Bruk av grøntområder
 - Helse og tilpasning av bolig
 - Koronasituasjonen

Folkehelseundersøkelsen

- Nærmiljø
- Helse
- Sosial støtte og ensomhet
- Helserelatert adferd
- Skader og fysisk miljø
- Livskvalitet
- Demografiske opplysninger (kjønn, alder, utdanning, økonomi)
- Tilleggsmodul

Folkehelseundersøkelsen

- Nærmiljø (inkl. frivillig arbeid, klubbmøter, treffe venner...)
- Helse (psykisk, men ikke generell helse, tannhelse, vekt...)
- Sosial støtte og ensomhet
- Helserelatert adferd
- Skader og fysisk miljø
- Livskvalitet (inkl. spørsmål om ensomhet)
- Demografiske opplysninger (kjønn, alder, utdanning, økonomi)
- Tilleggsmodul

Hvordan skal vi oppsummere alt dette?

- Enormt mye informasjon – hva skal sees i sammenheng?
- Gjennomsnitt vs. spredning
- Detaljnivå: alle kategorier, noen, andel over en viss terskel
- Fokusområde: problemhyppigheten er høyere hos de med lav sø-status, men flertallet av de med problemer er ikke der
- Hvordan er totalnivået – og hvem er det som sliter?

Muligheter og begrensninger

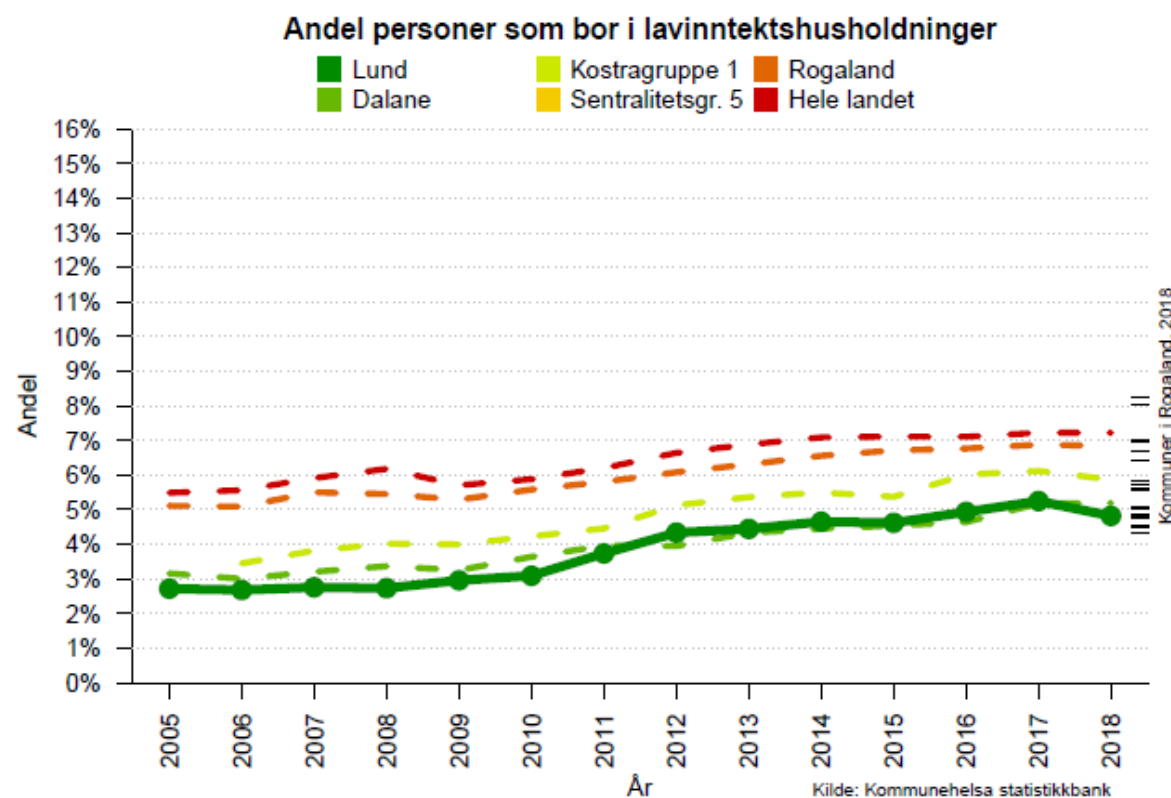
- En unik mulighet til å få et innblikk i livene til innbyggerne i Rogaland
- Gode muligheter til å se ulike tema i sammenheng
- Undersøkelsen gir et godt grunnlag for å vurdere status, men ikke utvikling eller hva som fører til hva.
- Resultatene er preget av situasjonen respondentene var i da de ble spurt (korona, høst, ...)
- Svarene er, på godt og vondt, innbyggernes egne vurderinger
- Dataene må behandles med stor forsiktighet: **personvern er veldig viktig!**

Hvordan skal vi utnytte dataene videre?

- Rapport fra FHI: regionnivå ([lenke](#))
- Egen rapport om tilleggsmodulen
- Kommuneinformasjon
 - Database?
 - Nettsider?
 - Rapporter ala utvidede folkehelseprofiler?
 - Datafiler?

4 Lavinntektshusholdninger

Inntekt og økonomi er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse, og forskning har vist at det er en sammenheng mellom inntektsnivå og helsetilstand. Levekår har stor betydning for motivasjon og evne til å opprettholde helsebringende levevaner som regelmessig fysisk aktivitet, sunt kosthold, avhold eller måtehold i bruk av tobakk og andre rusmidler. Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvpålevd helse, sykdom og for tidlig død. I tillegg har det å vokse opp i familier som over tid har lavinntekt stor betydning for barnas helse og velferd.

Andel personer totalt som bor i lavinntektshusholdninger med inntekt som er lavere enn 60 prosent av den kommunale medianen.

Hvordan skal vi utnytte dataene videre?

- Rapport fra FHI: regionnivå
- Egen rapport om tilleggsmodulen
- Kommuneinformasjon
 - Database?
 - Nettsider?
 - Rapporter ala utvidede folkehelseprofiler?
 - Datafiler?
- Prosjekt på enkelttemaer
 - Studentoppgaver
 - Forskning
 - Egne prosjekter

Hva trenger dere i kommunene?

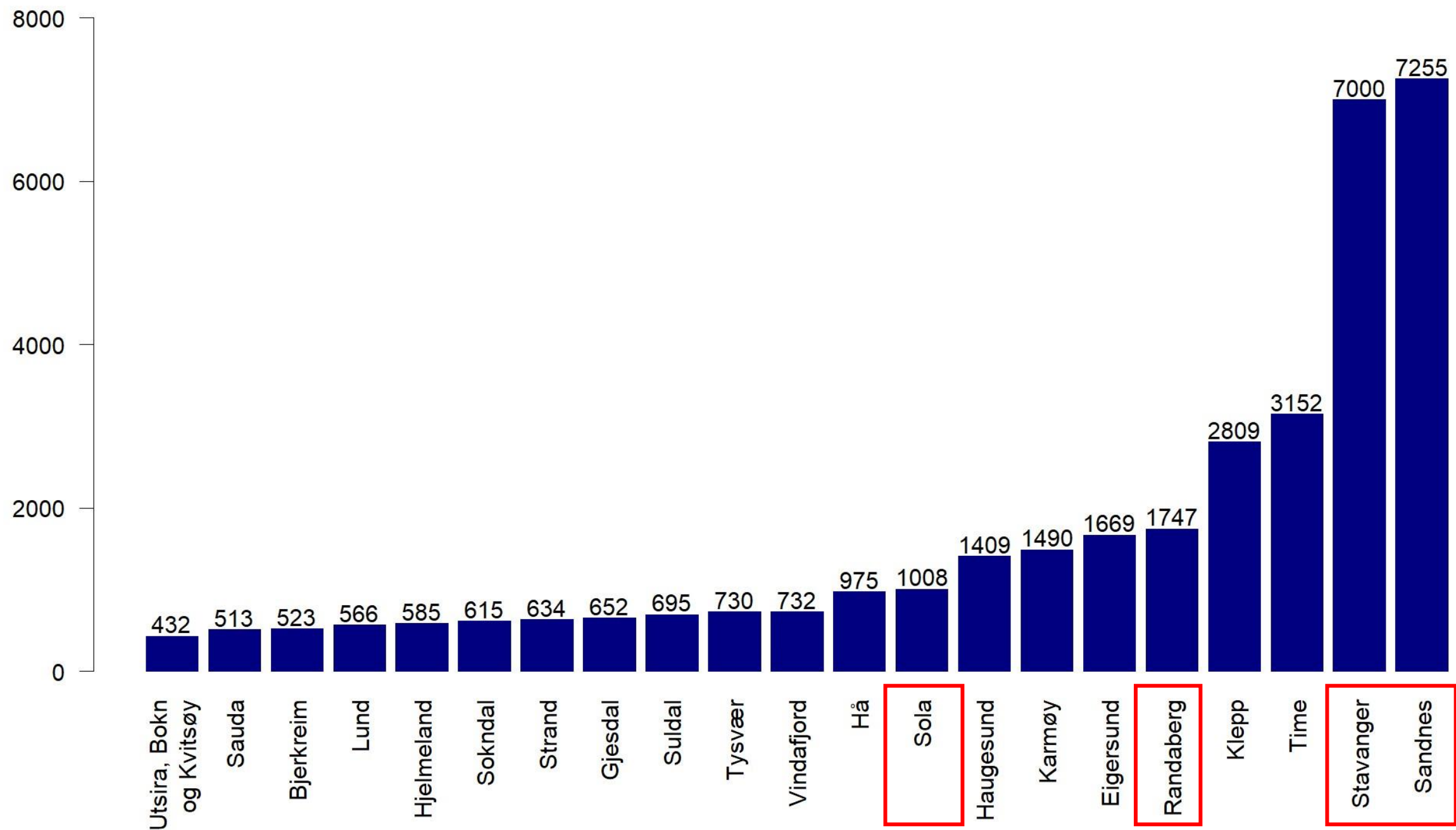
Hvordan gå fra tall til handling?

Hva er interessant for resten av partnerskapet?

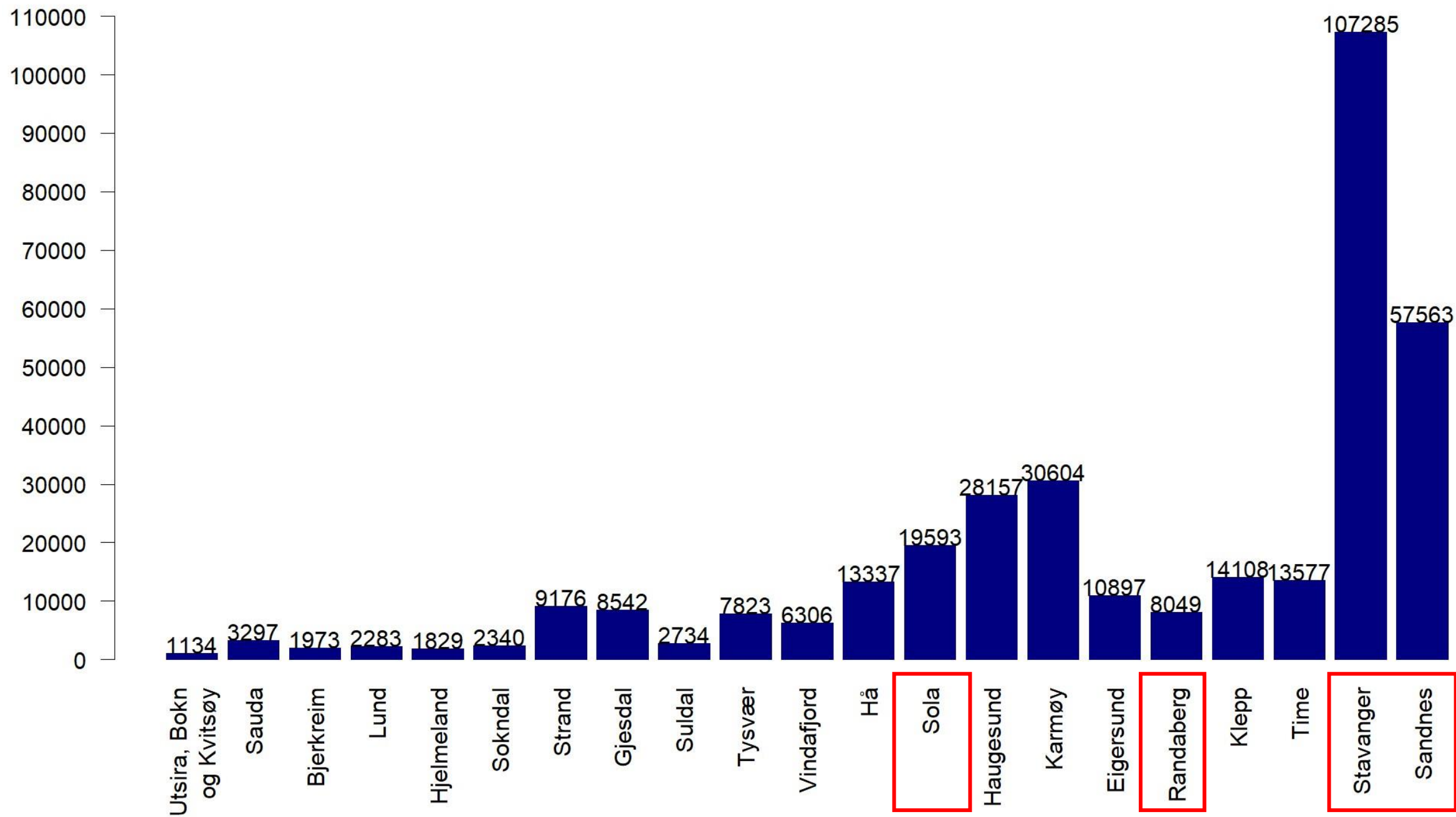
20.04.2021

Hvem besvarte undersøkelsen?

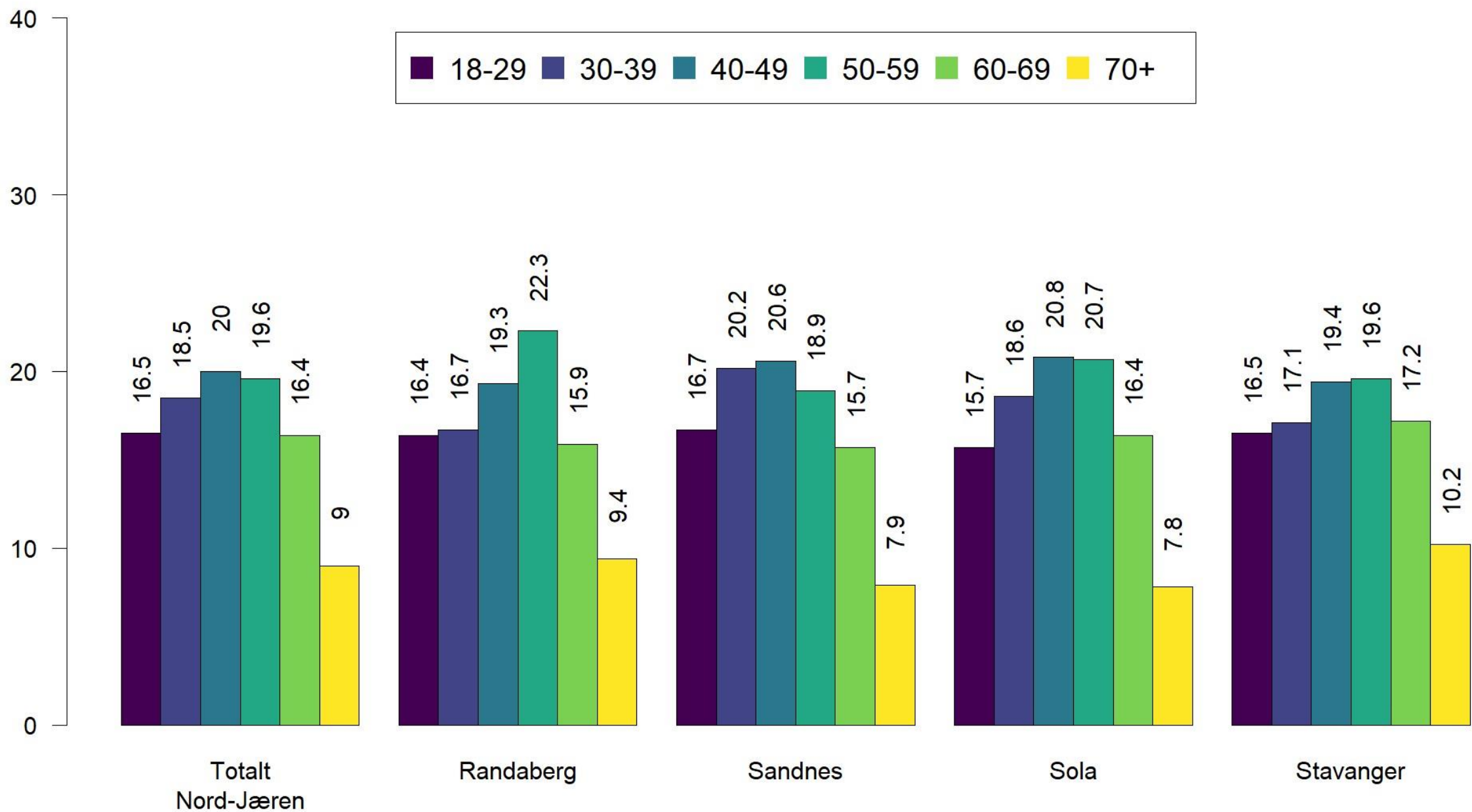
Svar per kommune

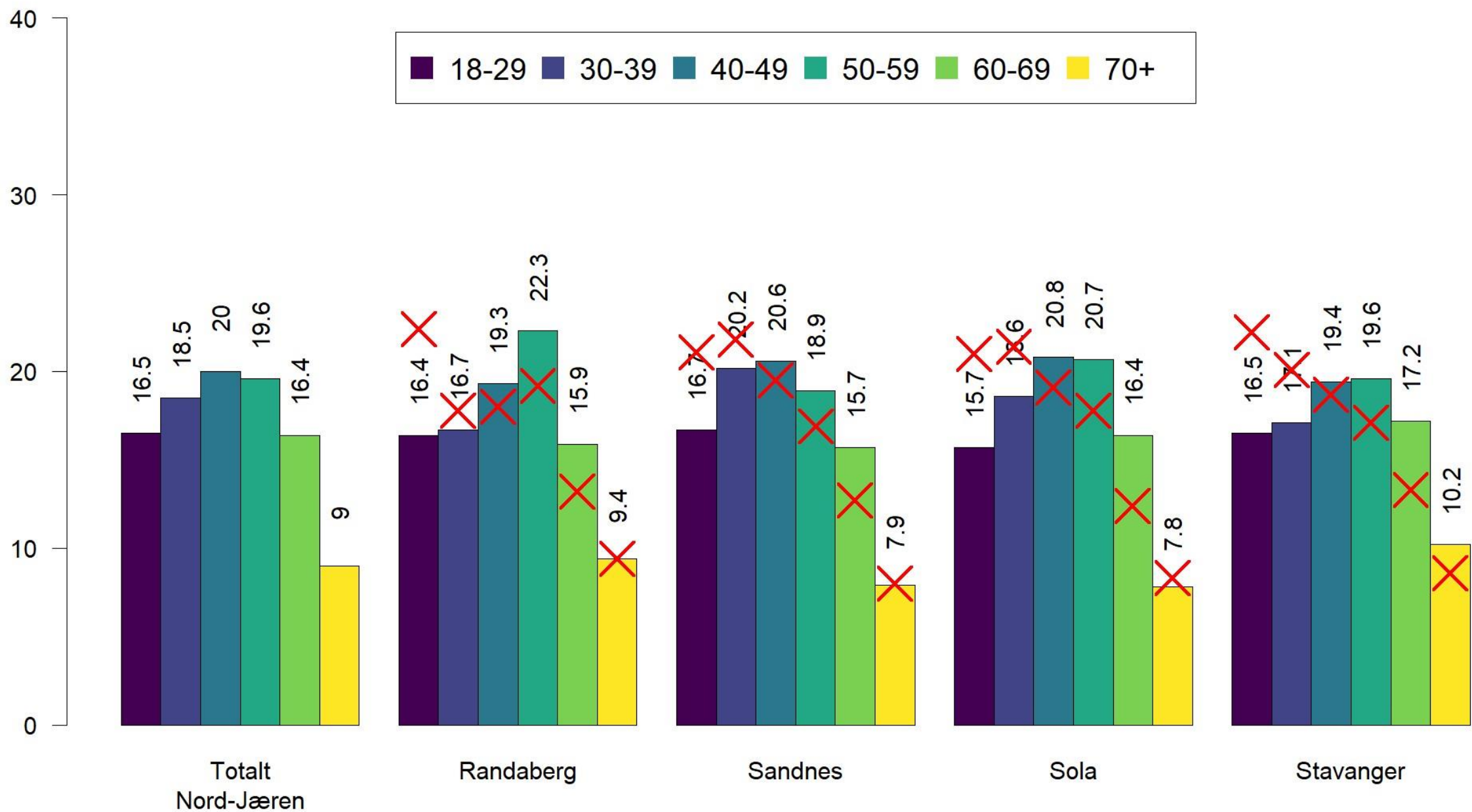
Innbyggere 18-79 år per kommune

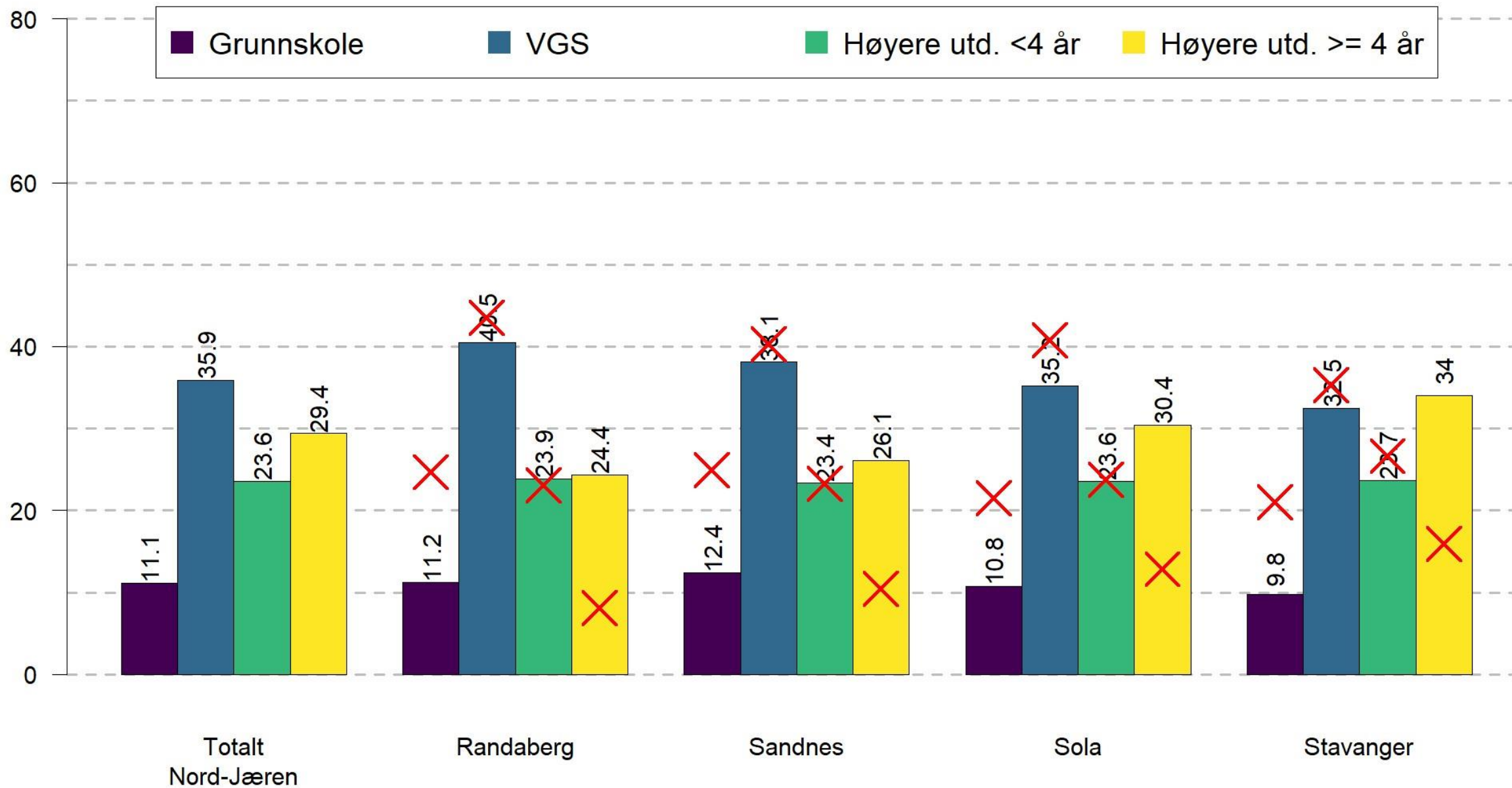
Aldersfordeling, Nord-Jæren

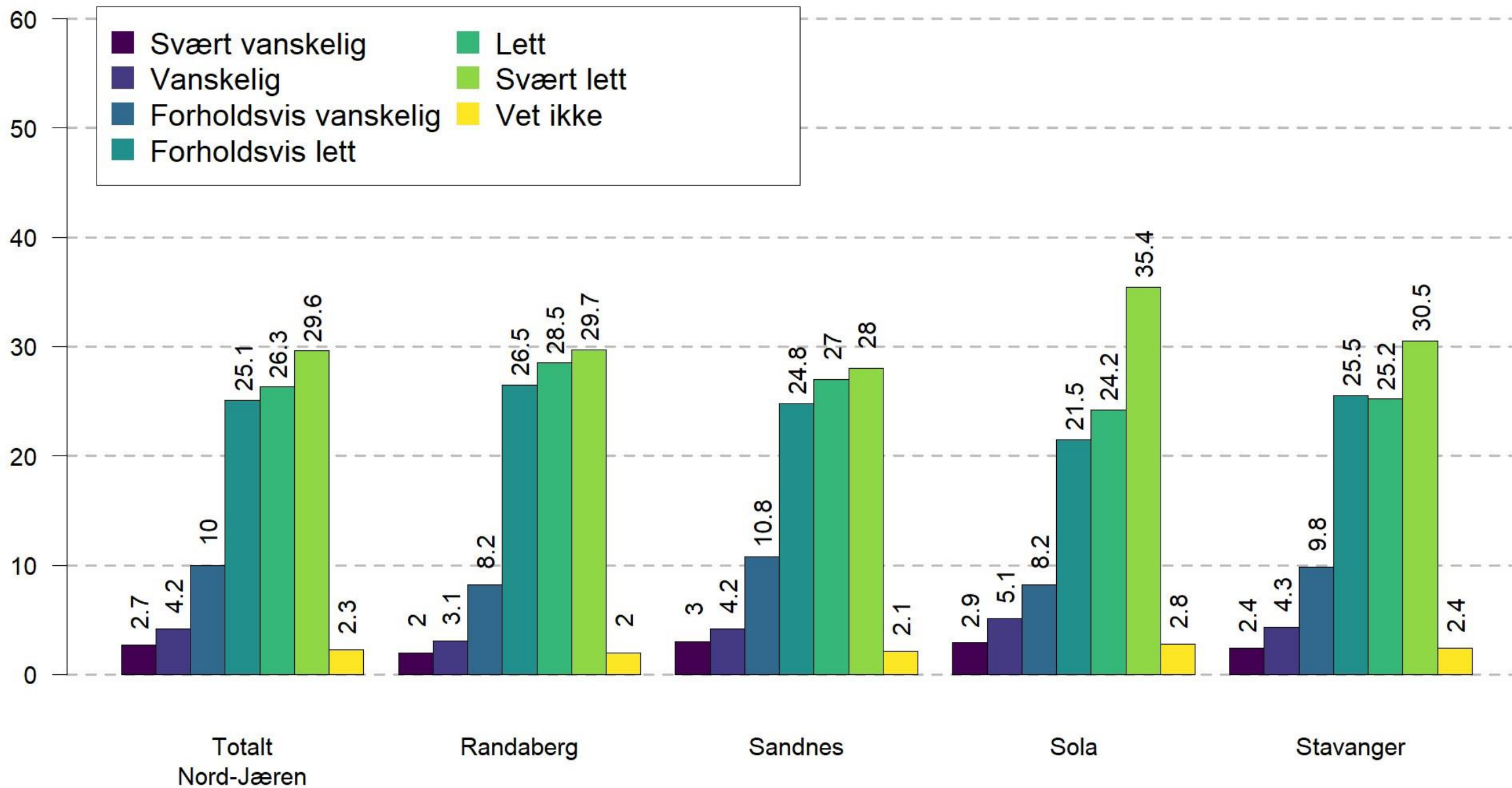
Aldersfordeling, Nord-Jæren

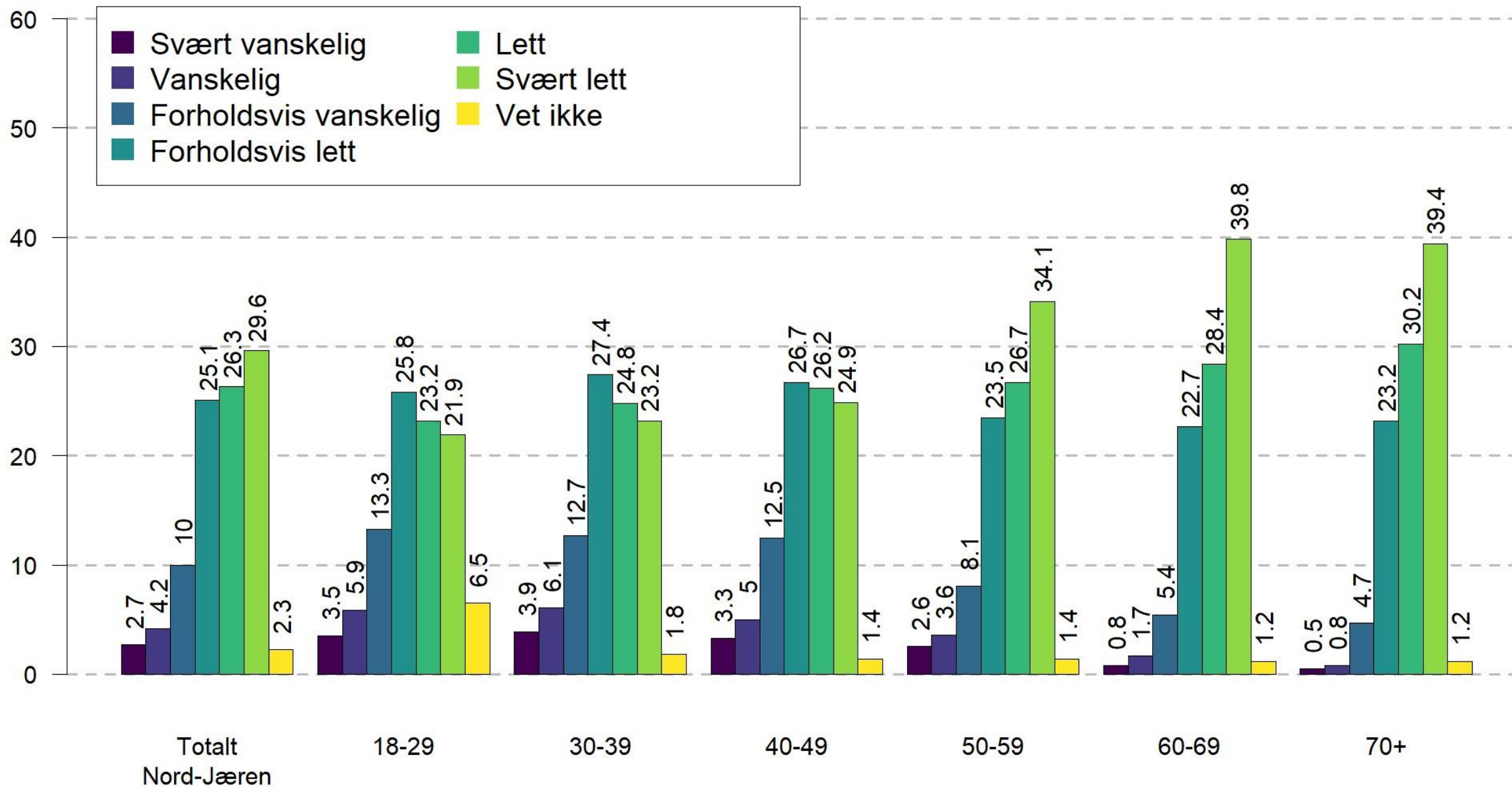
Utdanning

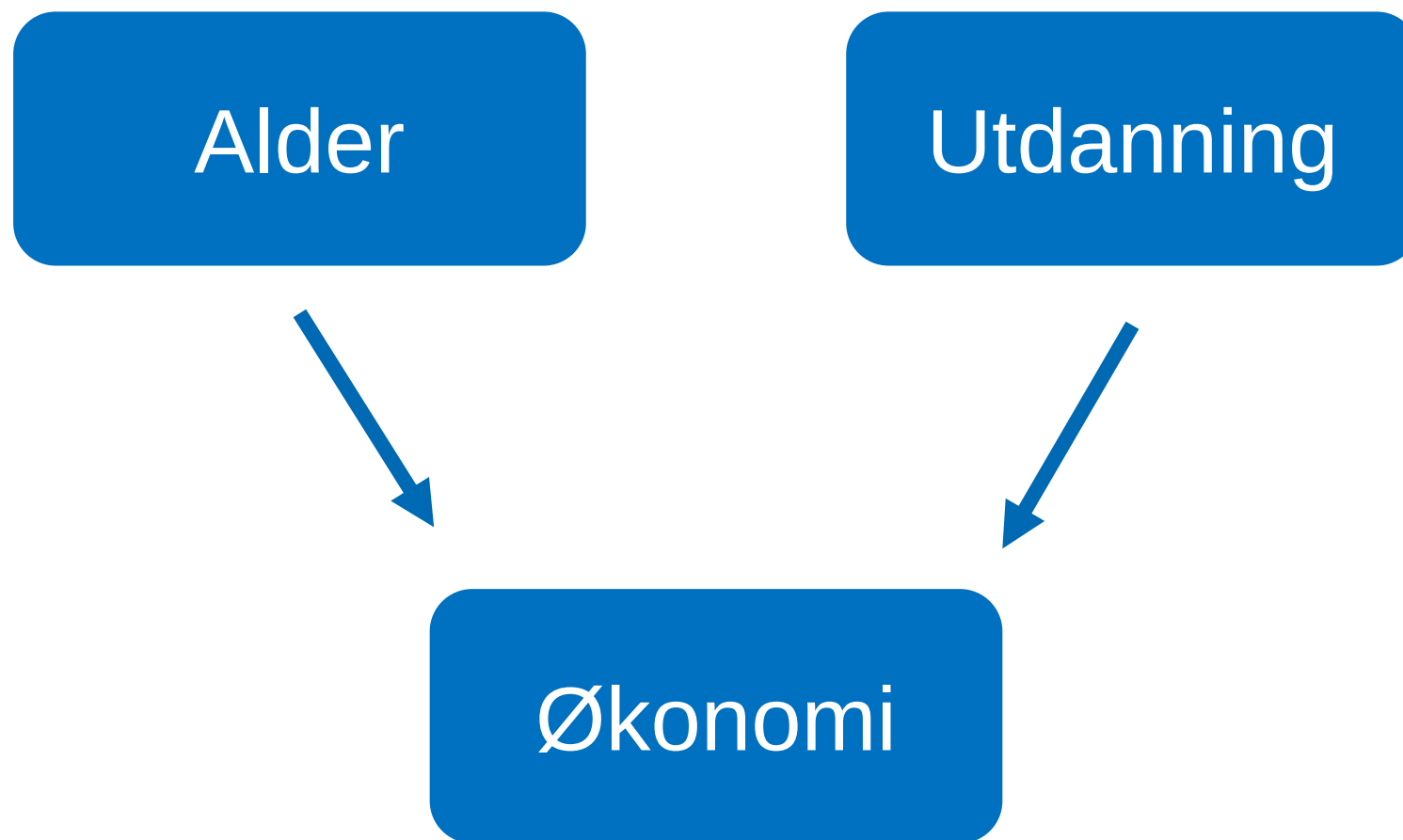

Økonomisk situasjon

Økonomisk situasjon, fordelt etter aldersgruppe

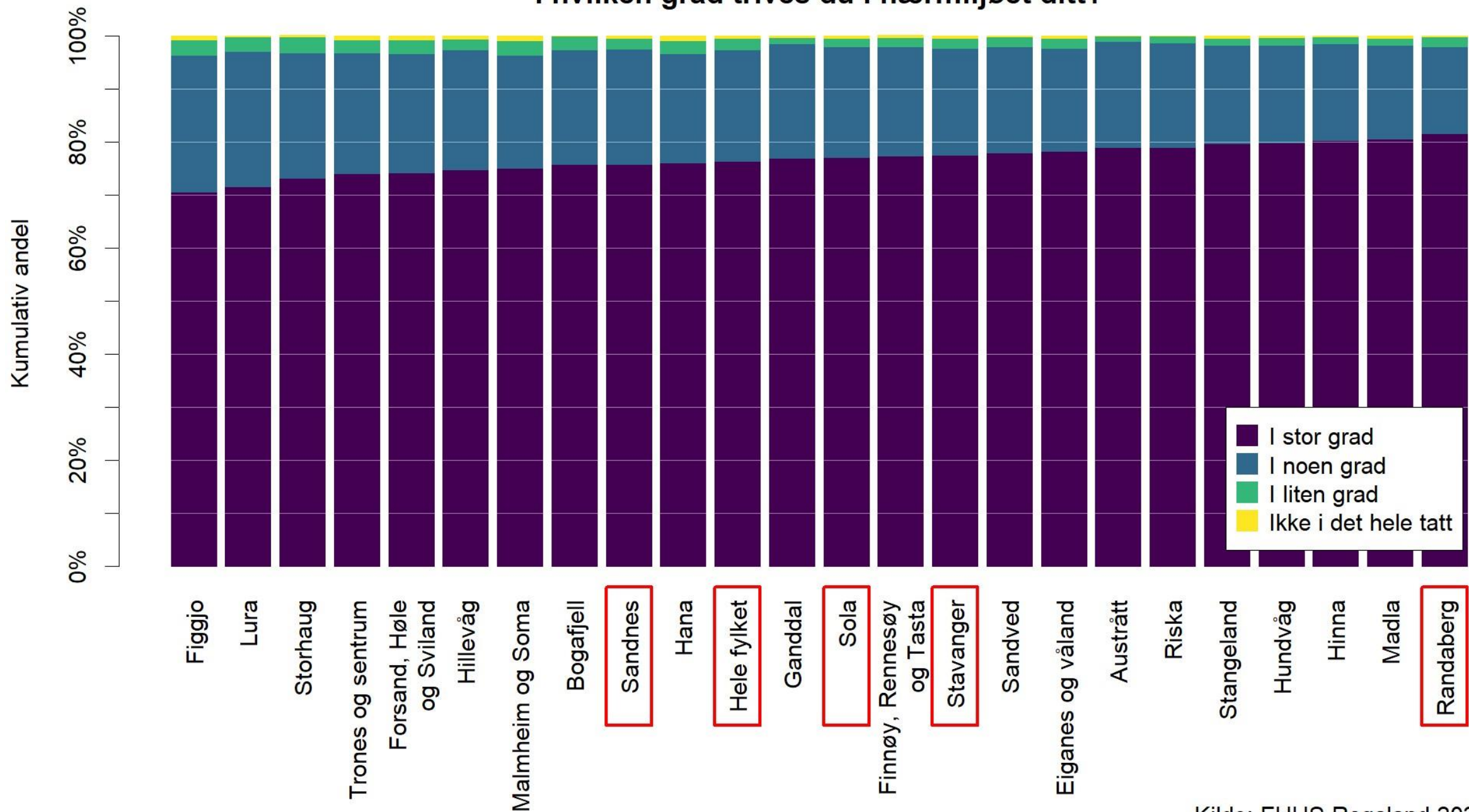
20.04.2021

Del 1. Nærmiljøet og kommunen

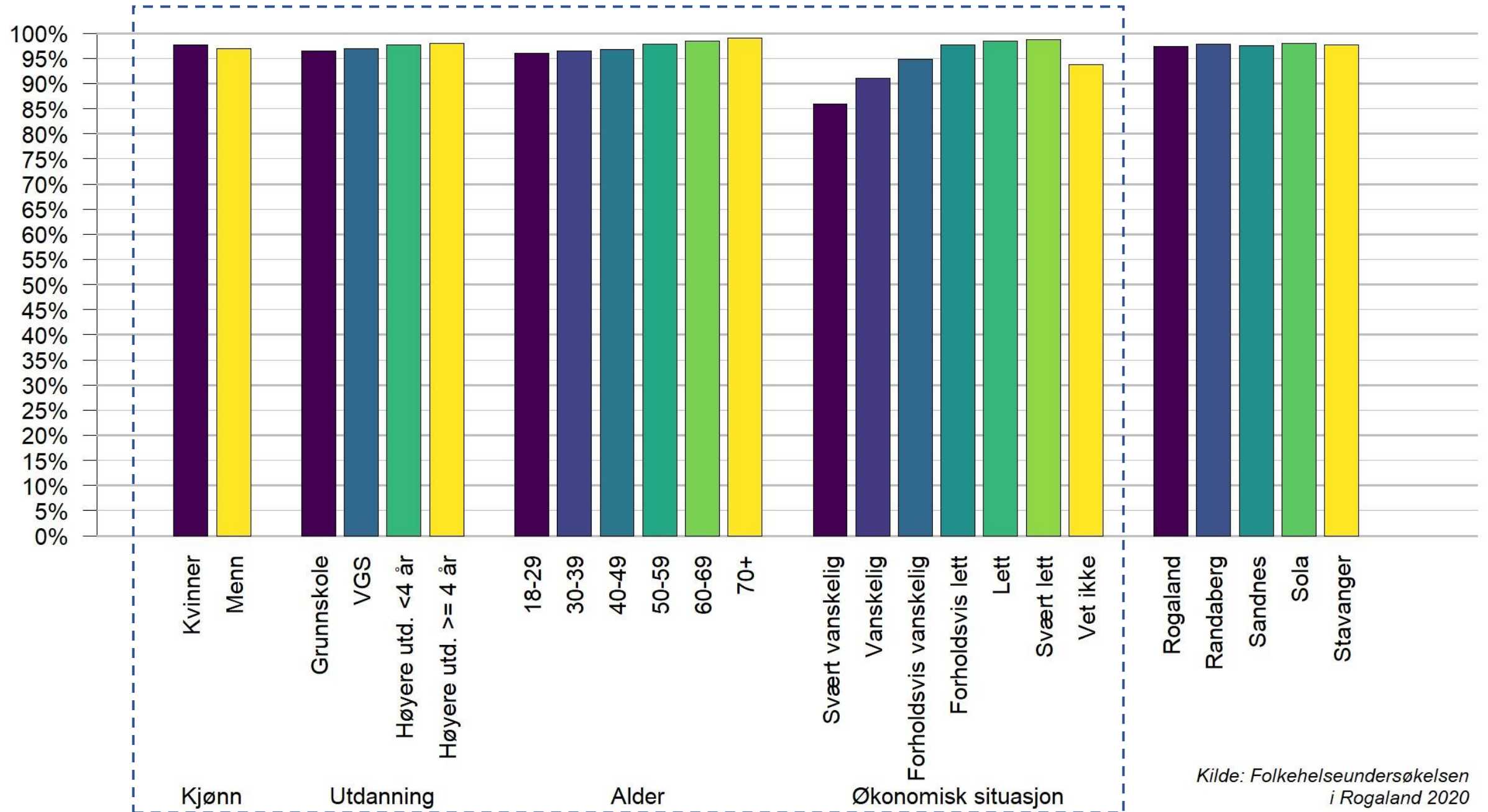
Nærmiljøet og kommunen

- Trivsel og trygghet i nærmiljøet
- Tilgjengelighet til fasiliteter og servicetilbud lokalt
- Deltakelse i aktiviteter

I hvilken grad trives du i nærmiljøet ditt?

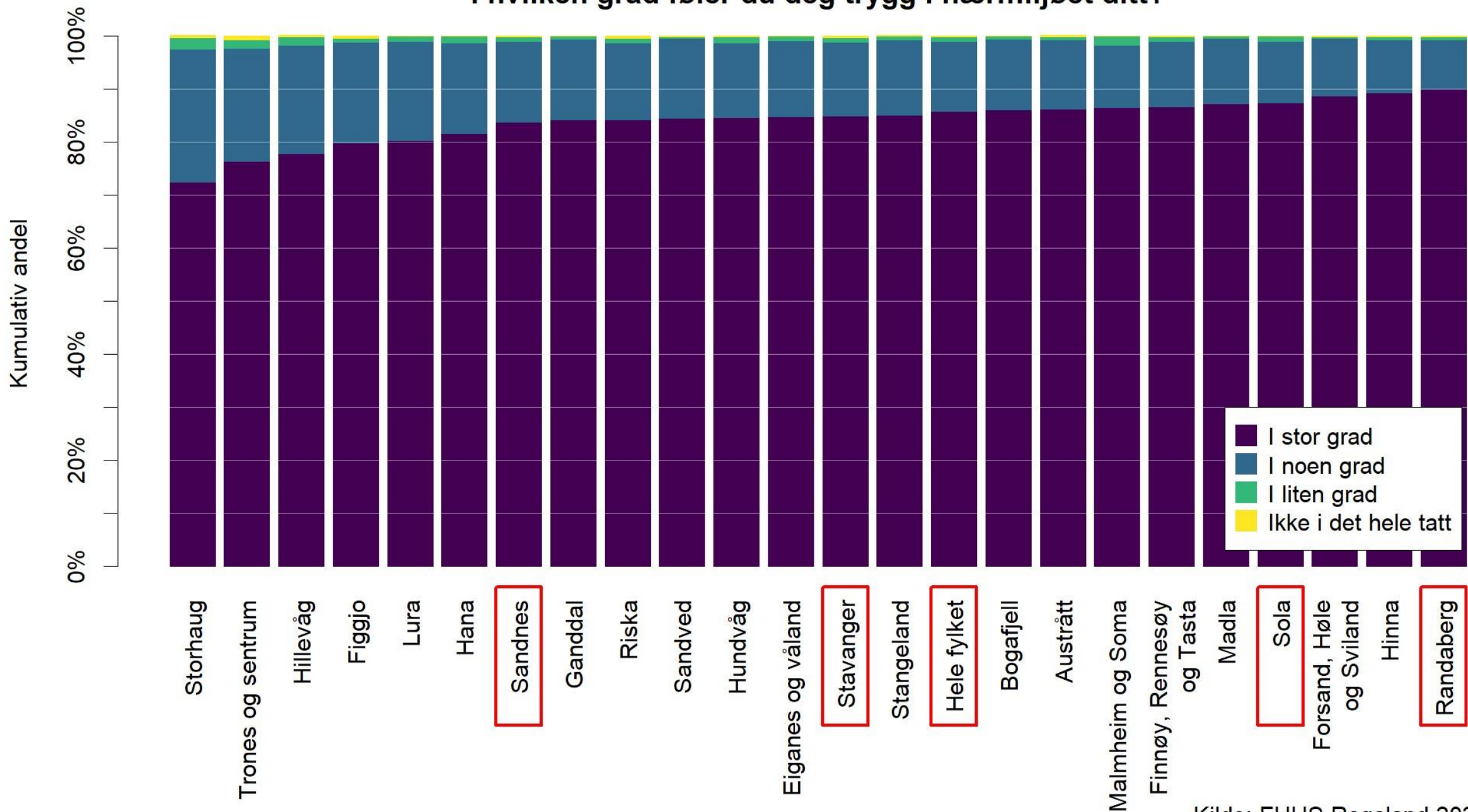

Andel som trives i nærmiljøet

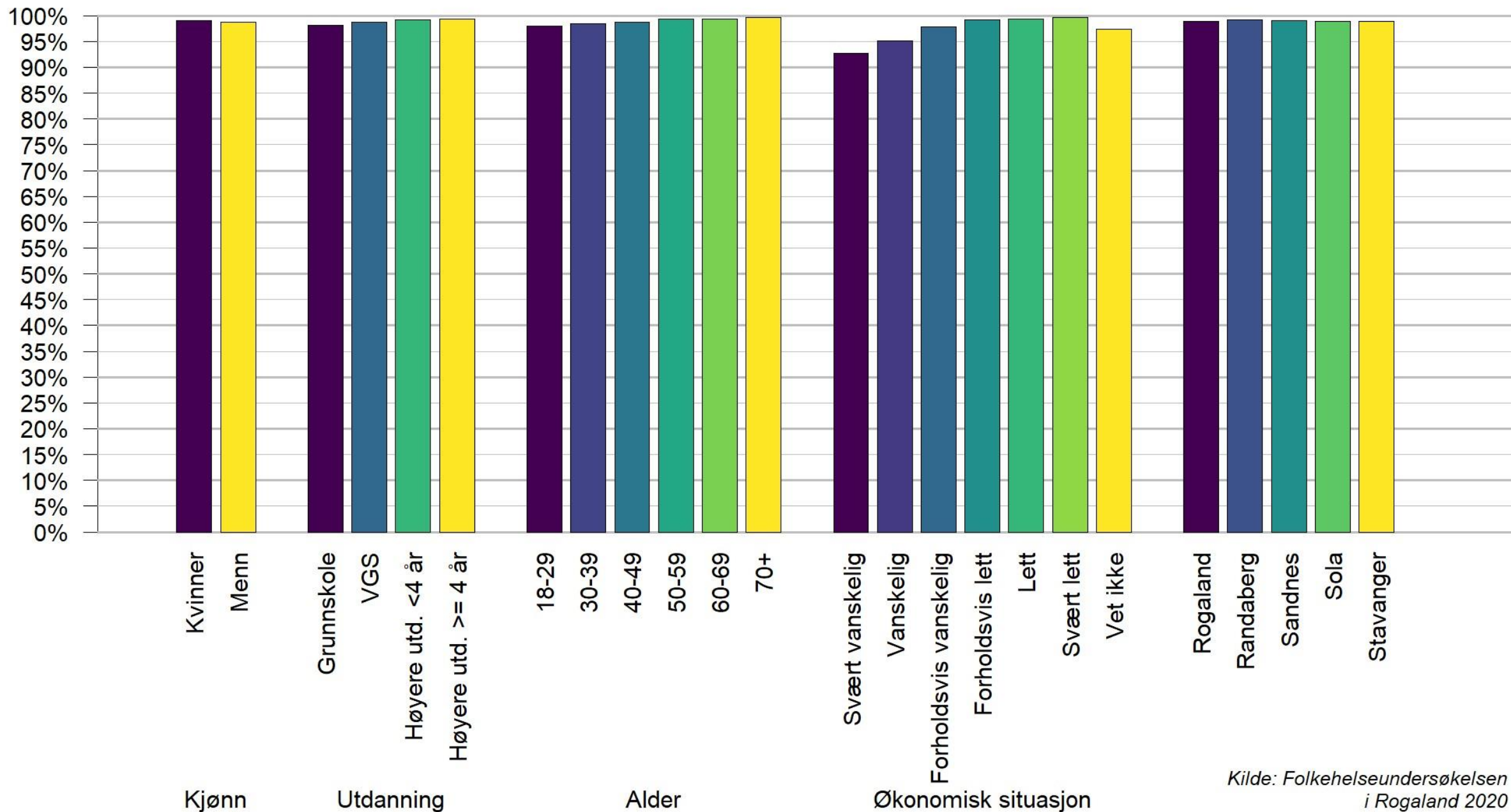

Kilde: Folkehelseundersøkelsen
i Rogaland 2020

I hvilken grad føler du deg trygg i nærmiljøet ditt?

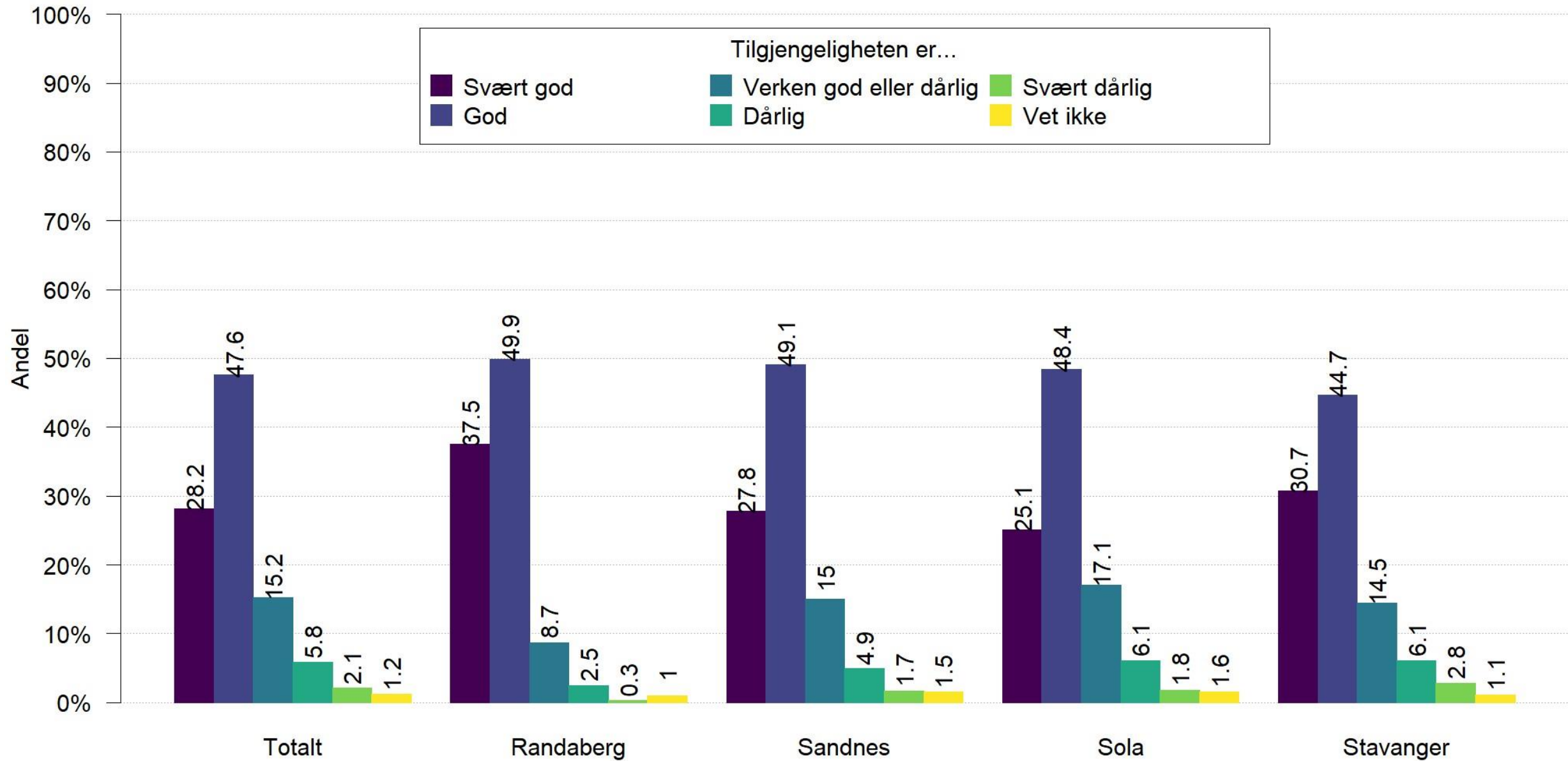

Andel som føler seg trygge i nærmiljøet

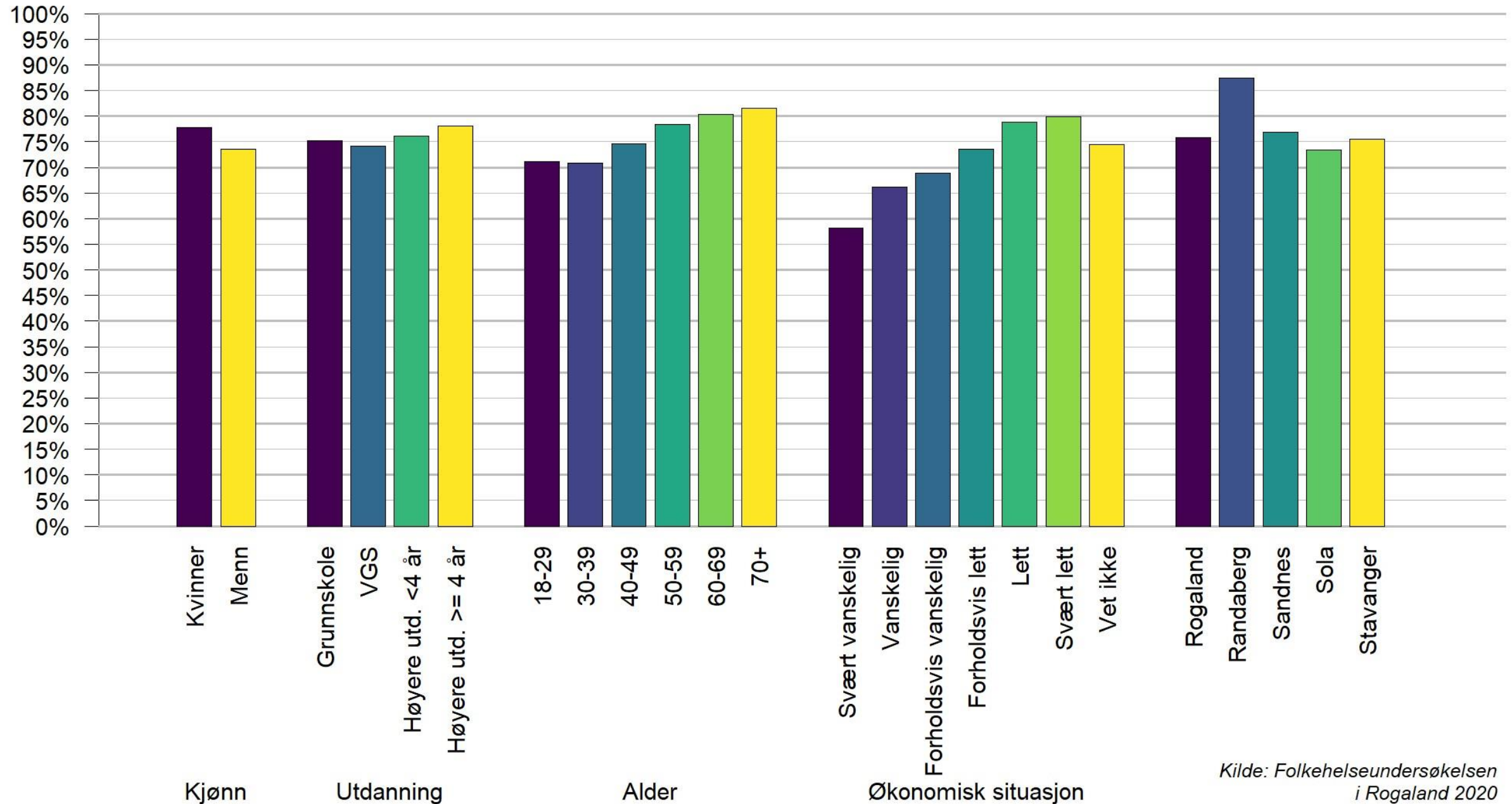

Kilde: Folkehelseundersøkelsen
i Rogaland 2020

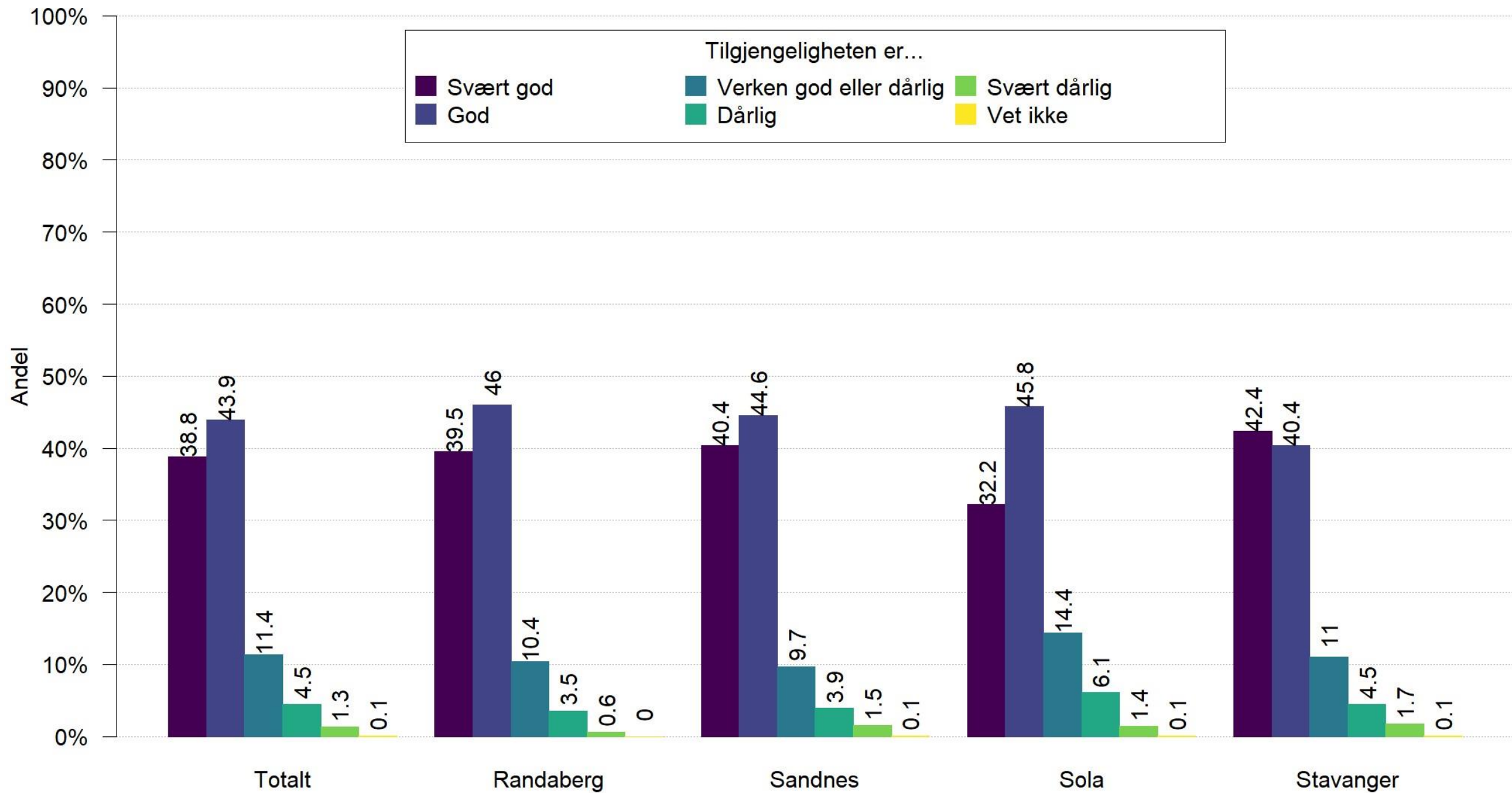
Opplever du at kultur- og idrettstilbud (kino, bibliotek, svømmehall, idrettshall etc.) er lett tilgjengelige? - kommune

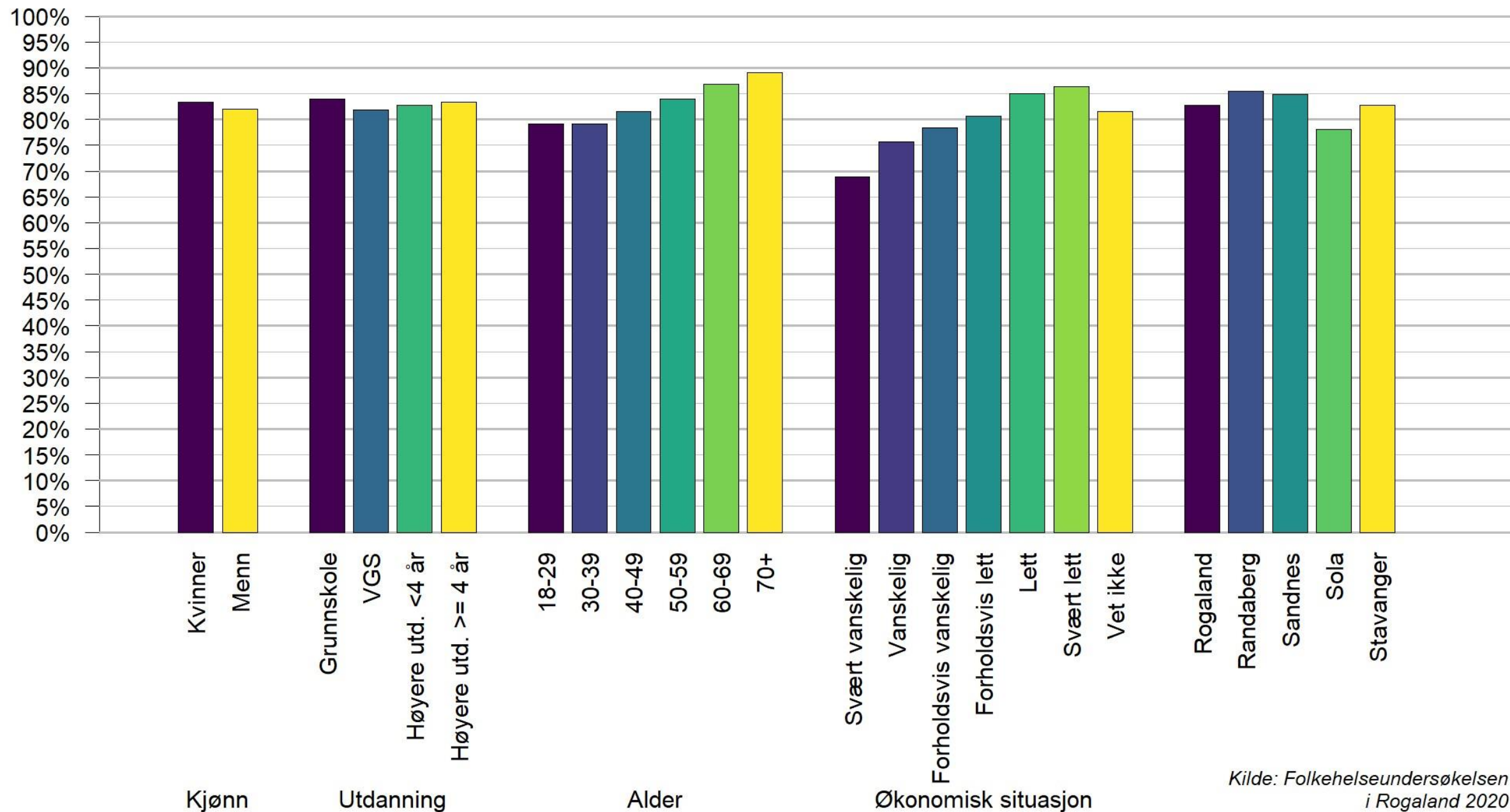
Andel som opplever god/svært god tilgjengelighet til kultur- og idrettstilbud

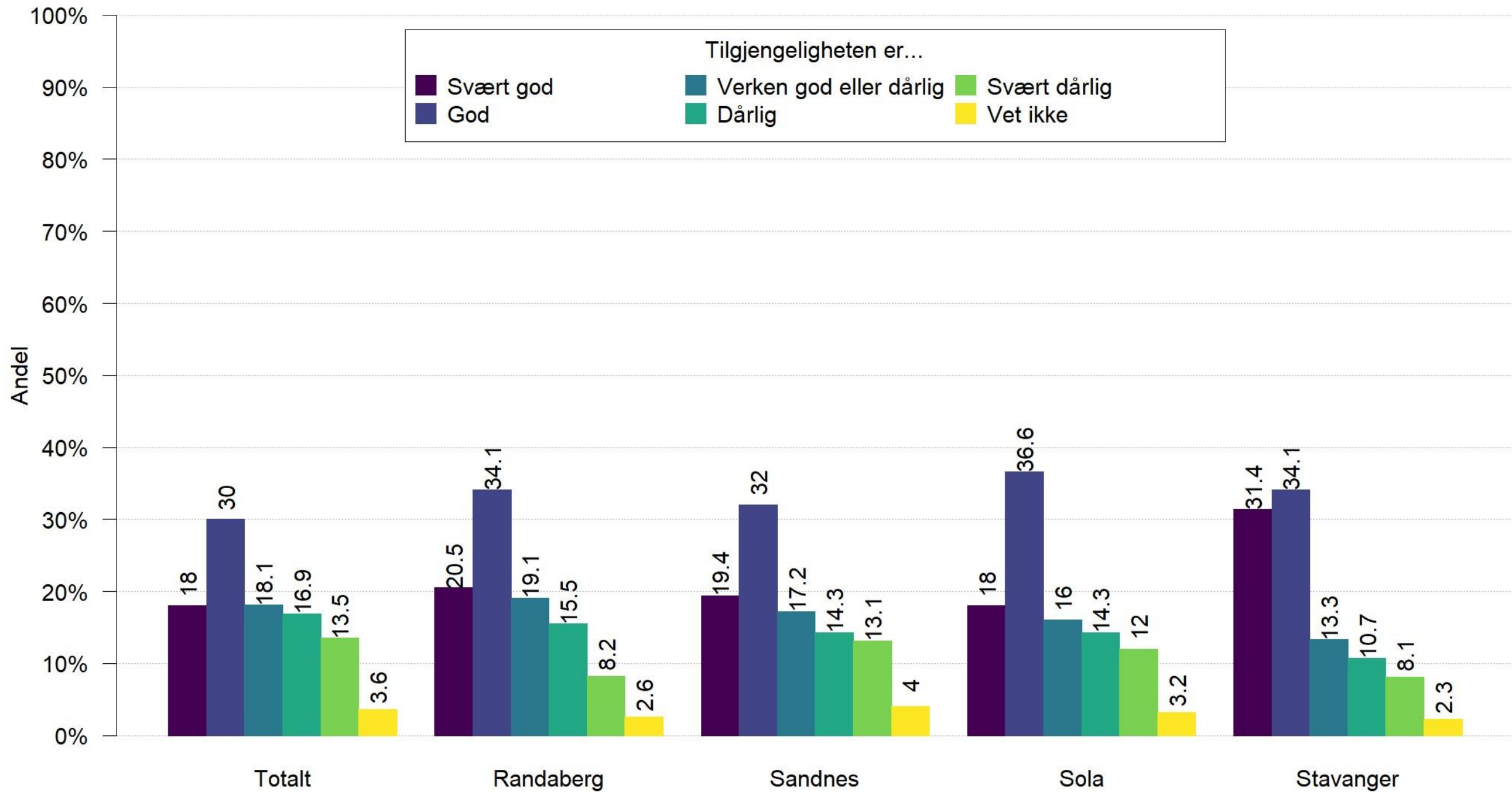
Opplever du at butikker, spisesteder og andre servicetilbud er lett tilgjengelige? - kommune

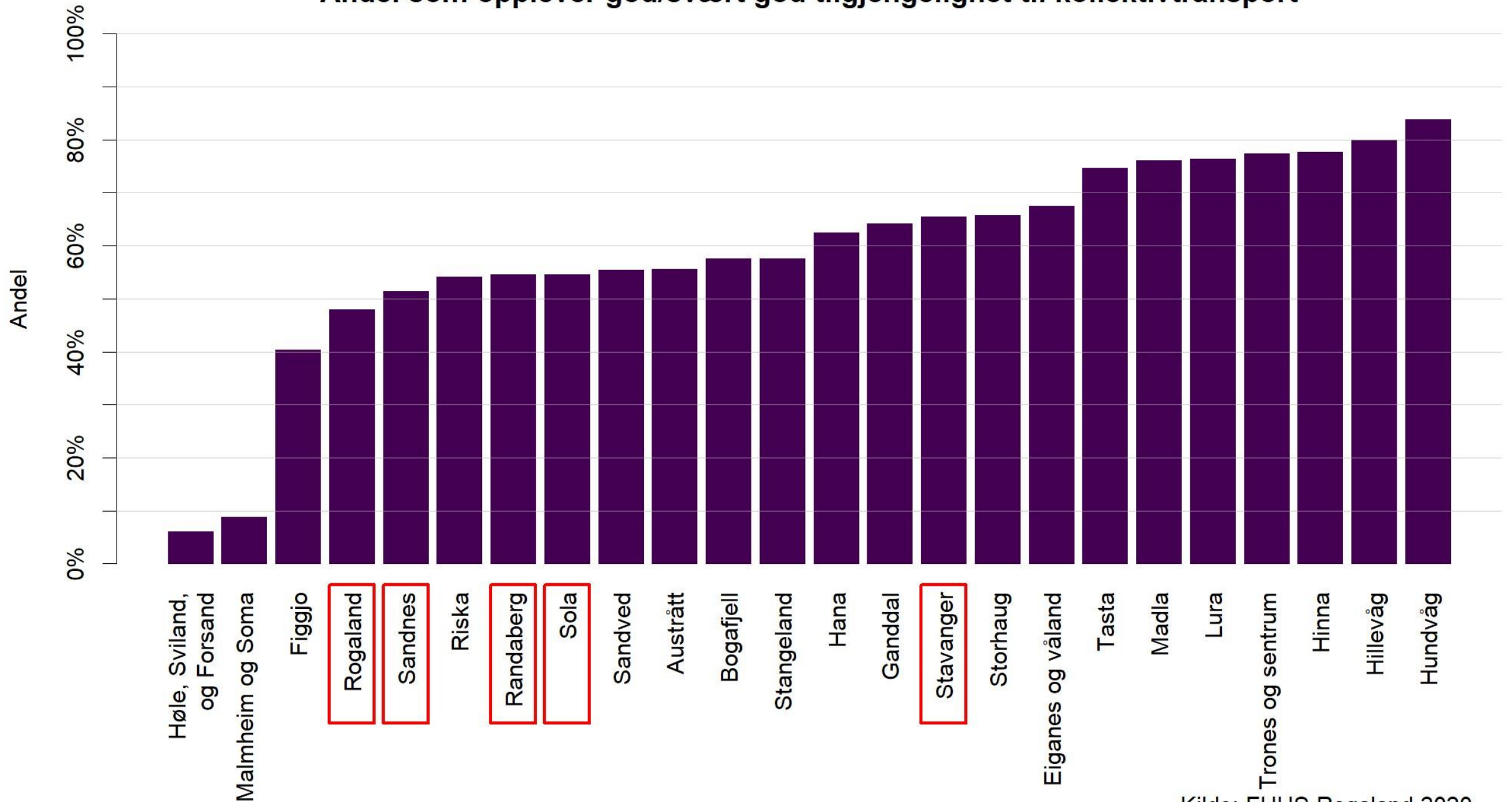
Andel som opplever god/svært god tilgjengelighet til butikker, spisesteder ol.

Opplever du at offentlig transport er lett tilgjengelig? - kommune

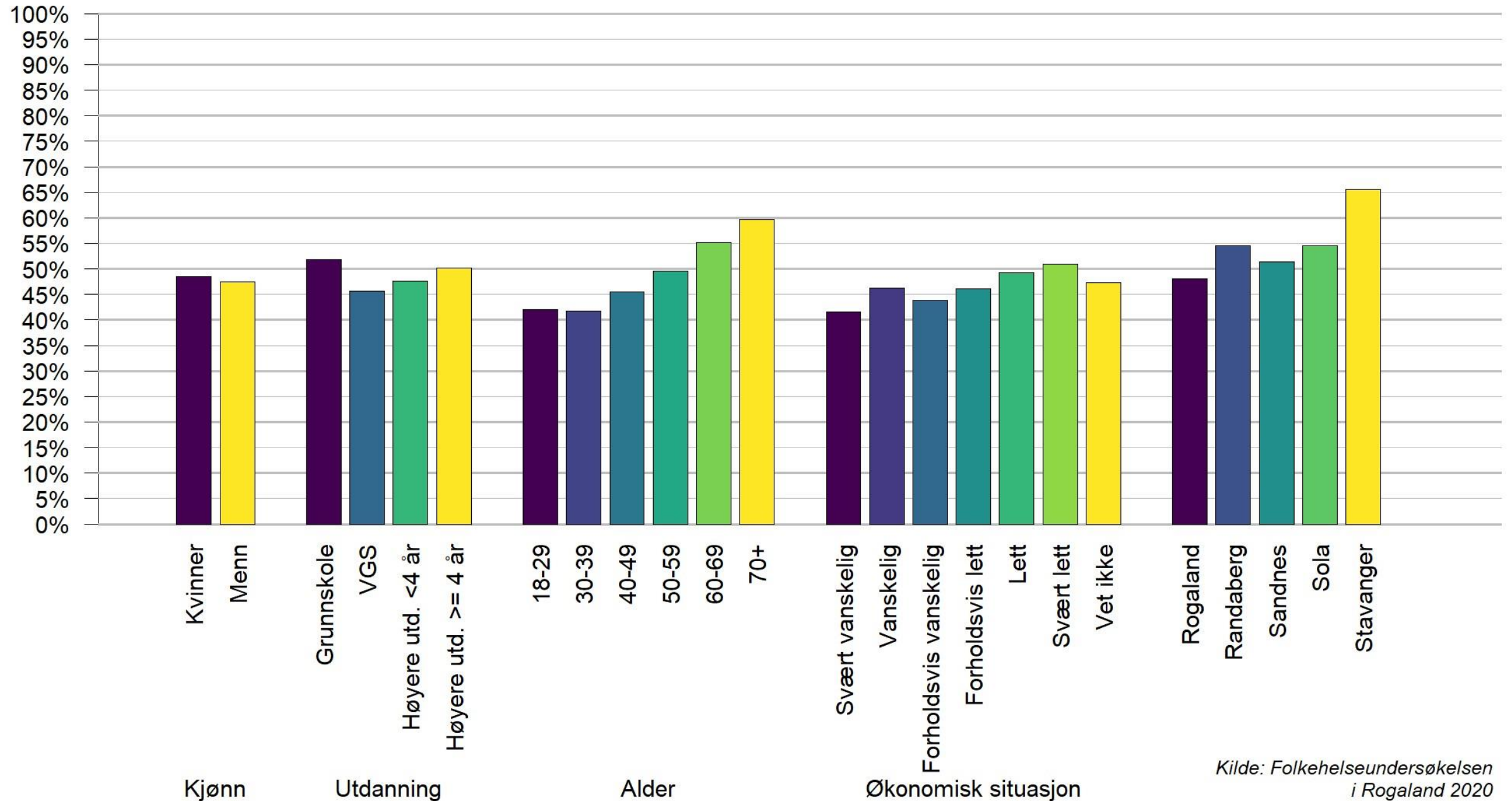

Andel som opplever god/svært god tilgjengelighet til kollektivtransport

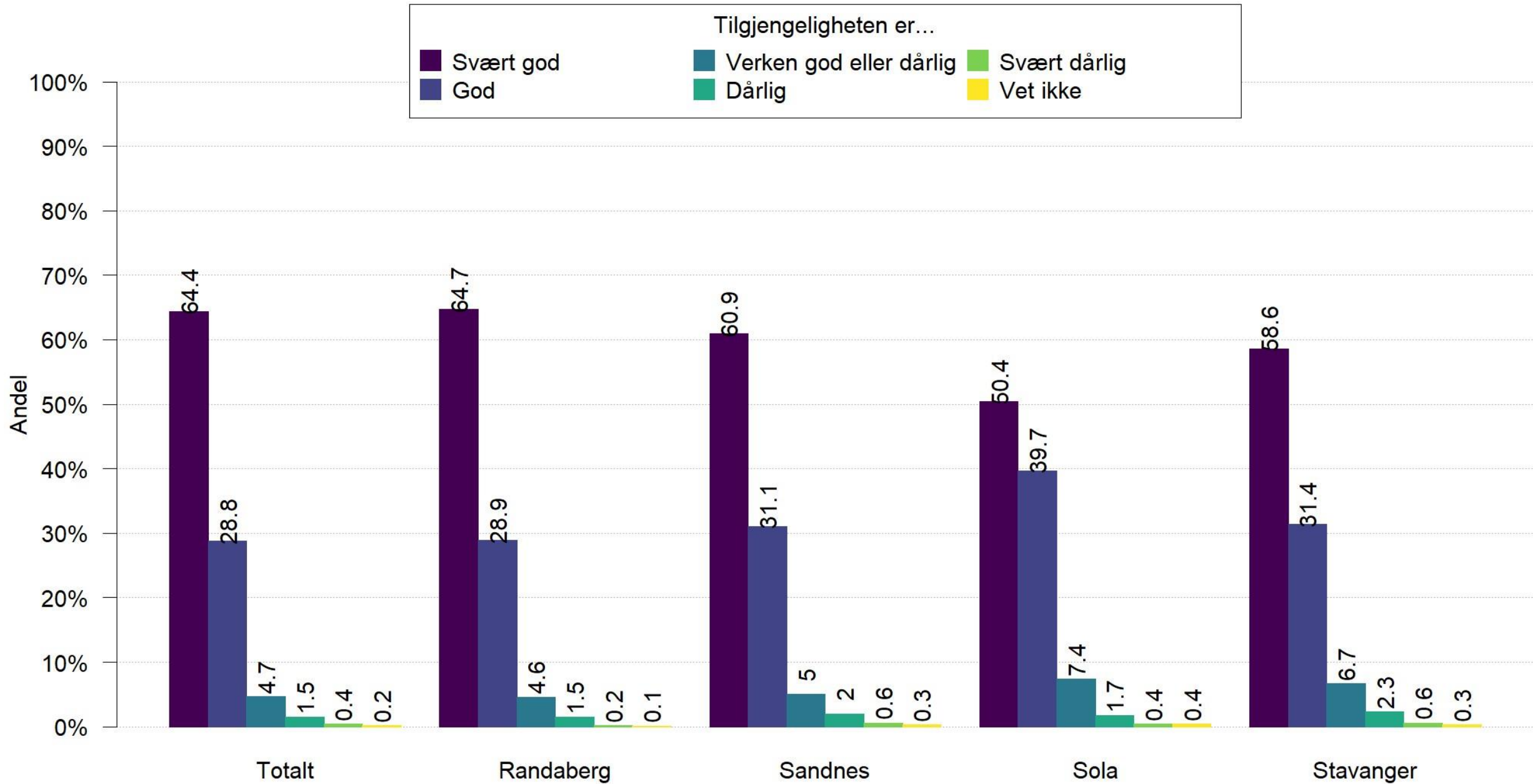

Kilde: FHUS Rogaland 2020

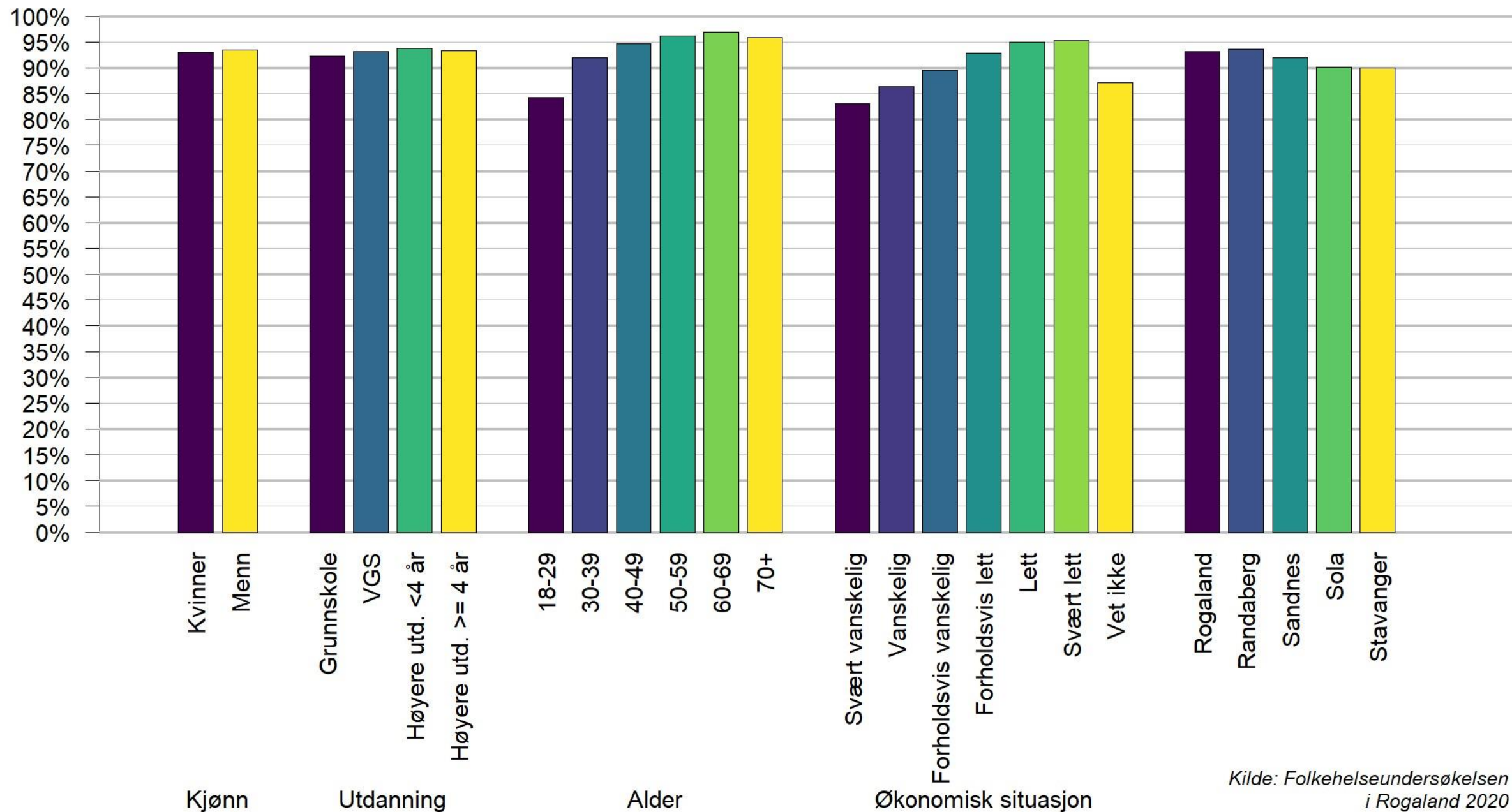
Andel som opplever god/svært god tilgjengelighet til kollektivtransport

Opplever du at det er enkelt for deg å komme til natur- og friluftsområder? - kommune

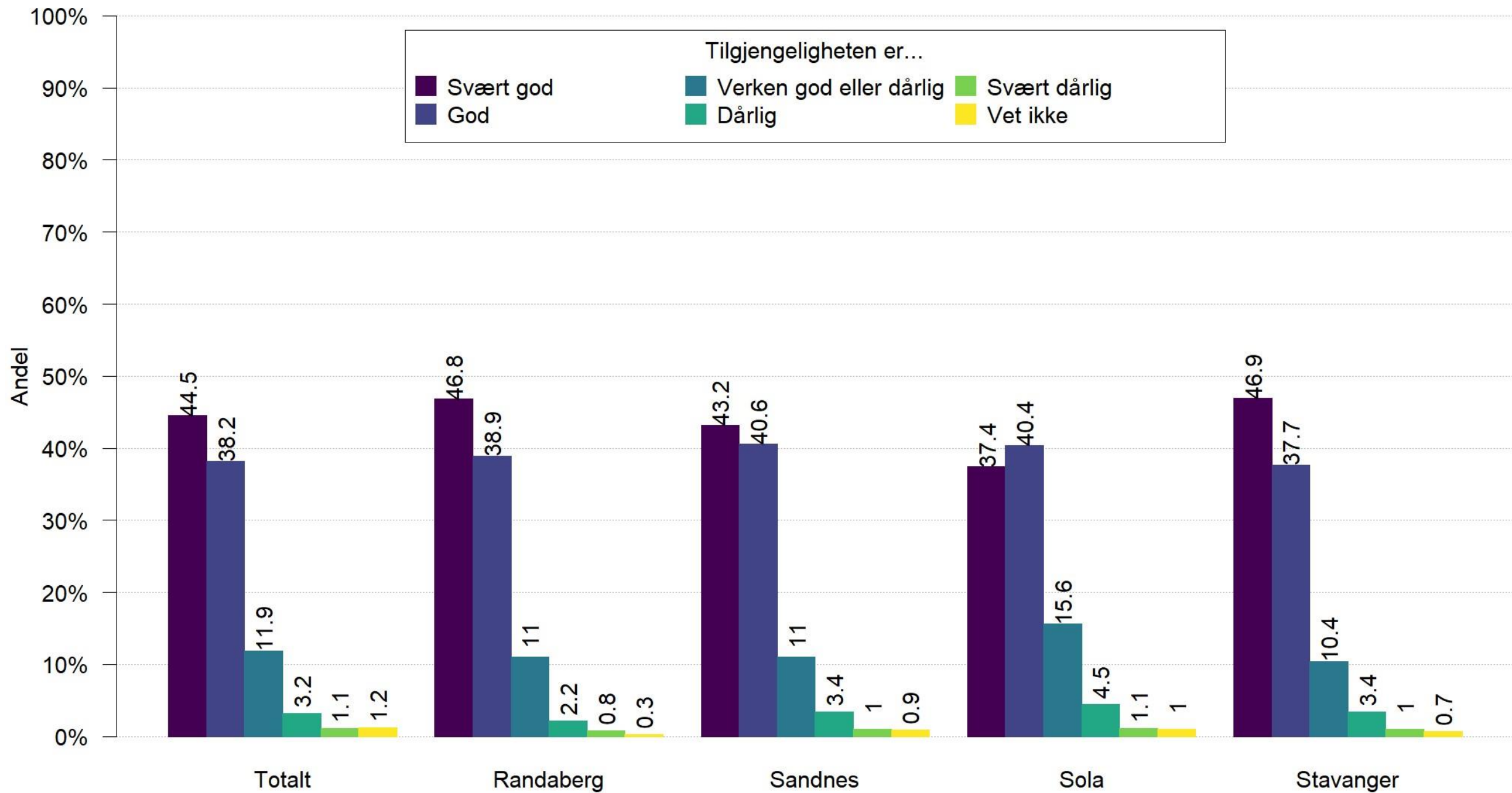

Andel som opplever god/svært god tilgjengelighet til natur- og friluftsområder

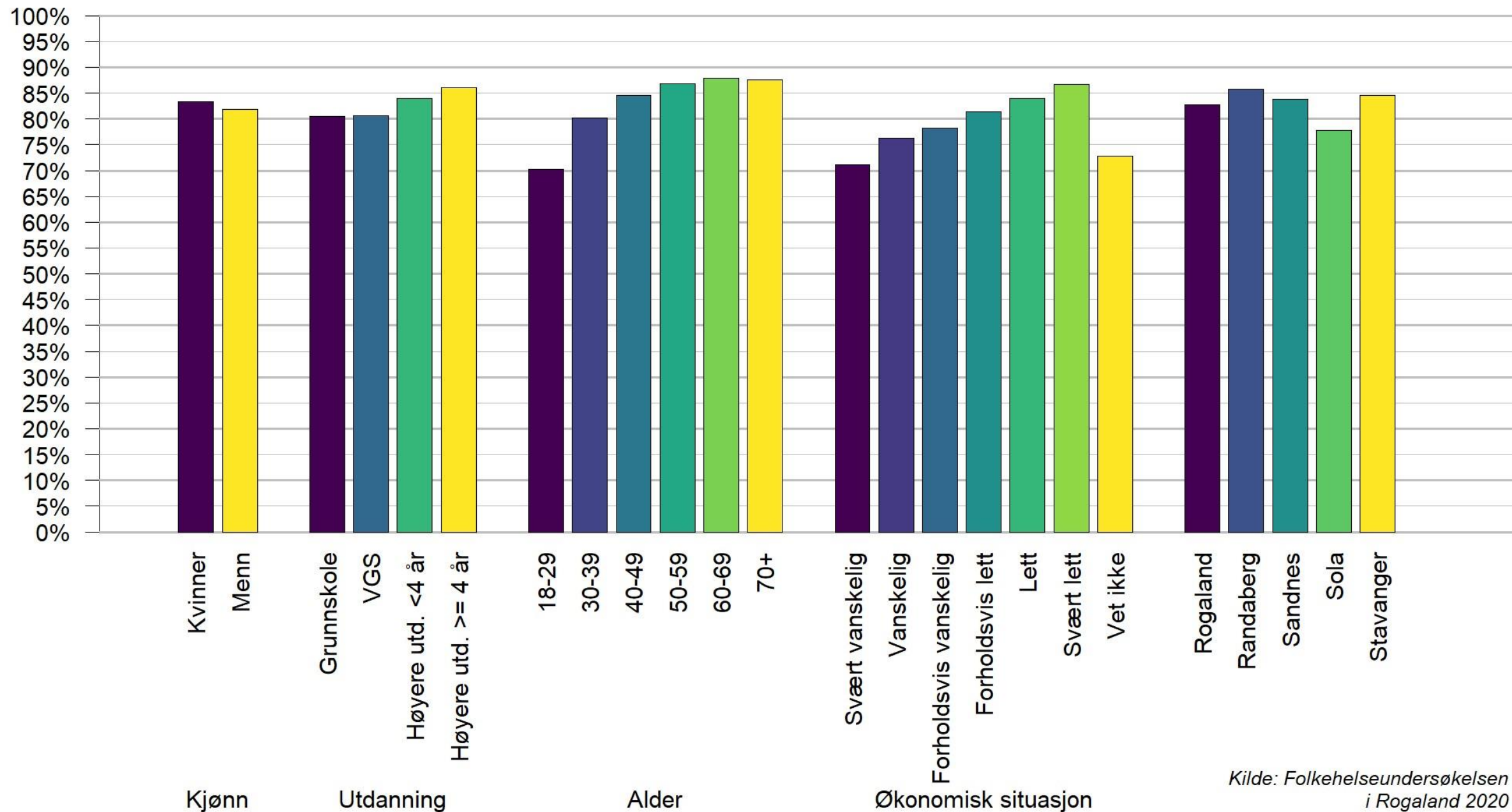

Kilde: Folkehelseundersøkelsen
i Rogaland 2020

Opplever du at parker og andre grøntarealer er lett tilgjengelige? - kommune

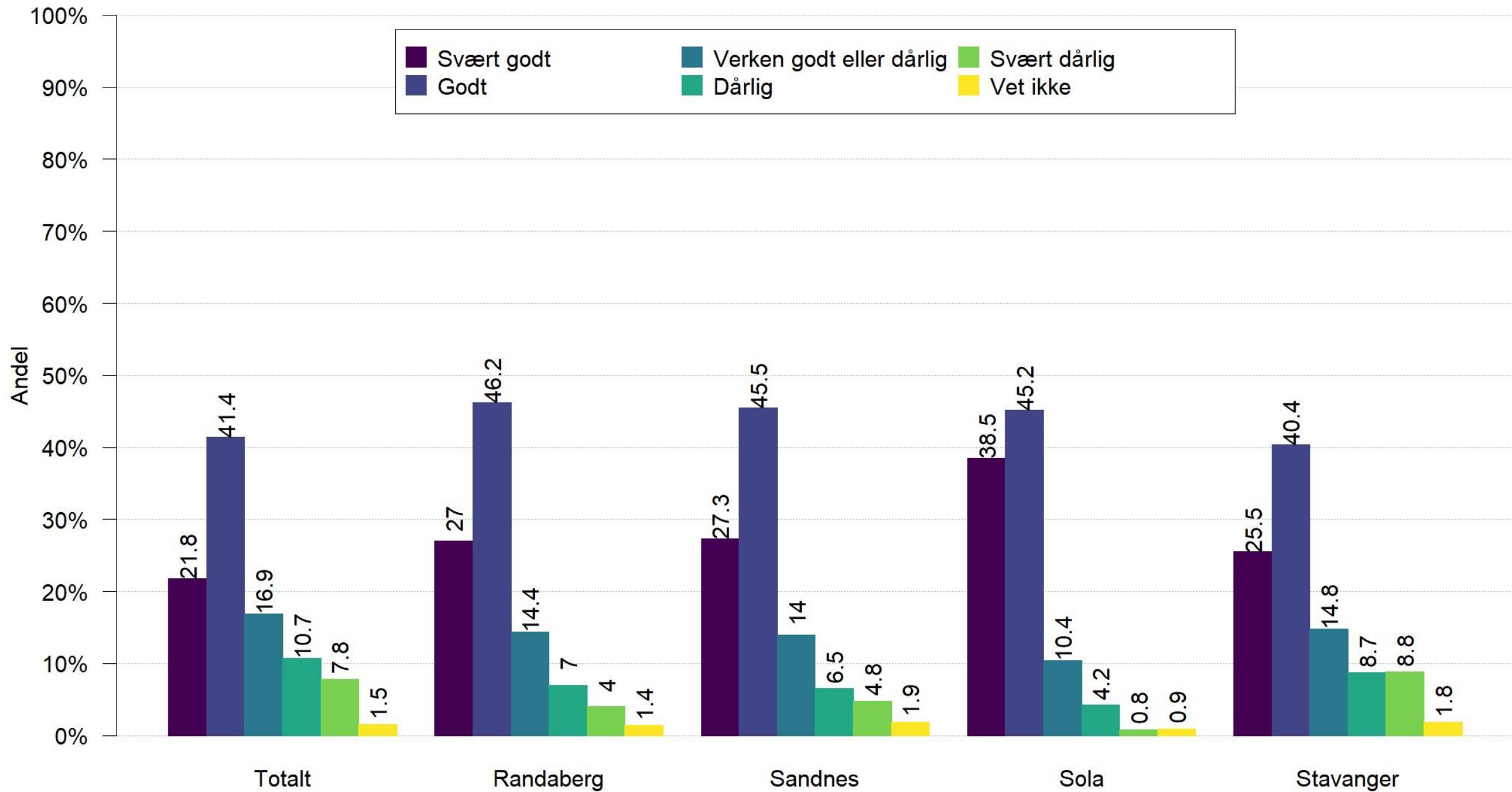

Andel som opplever god/svært god tilgjengelighet til parker og grøntarealer

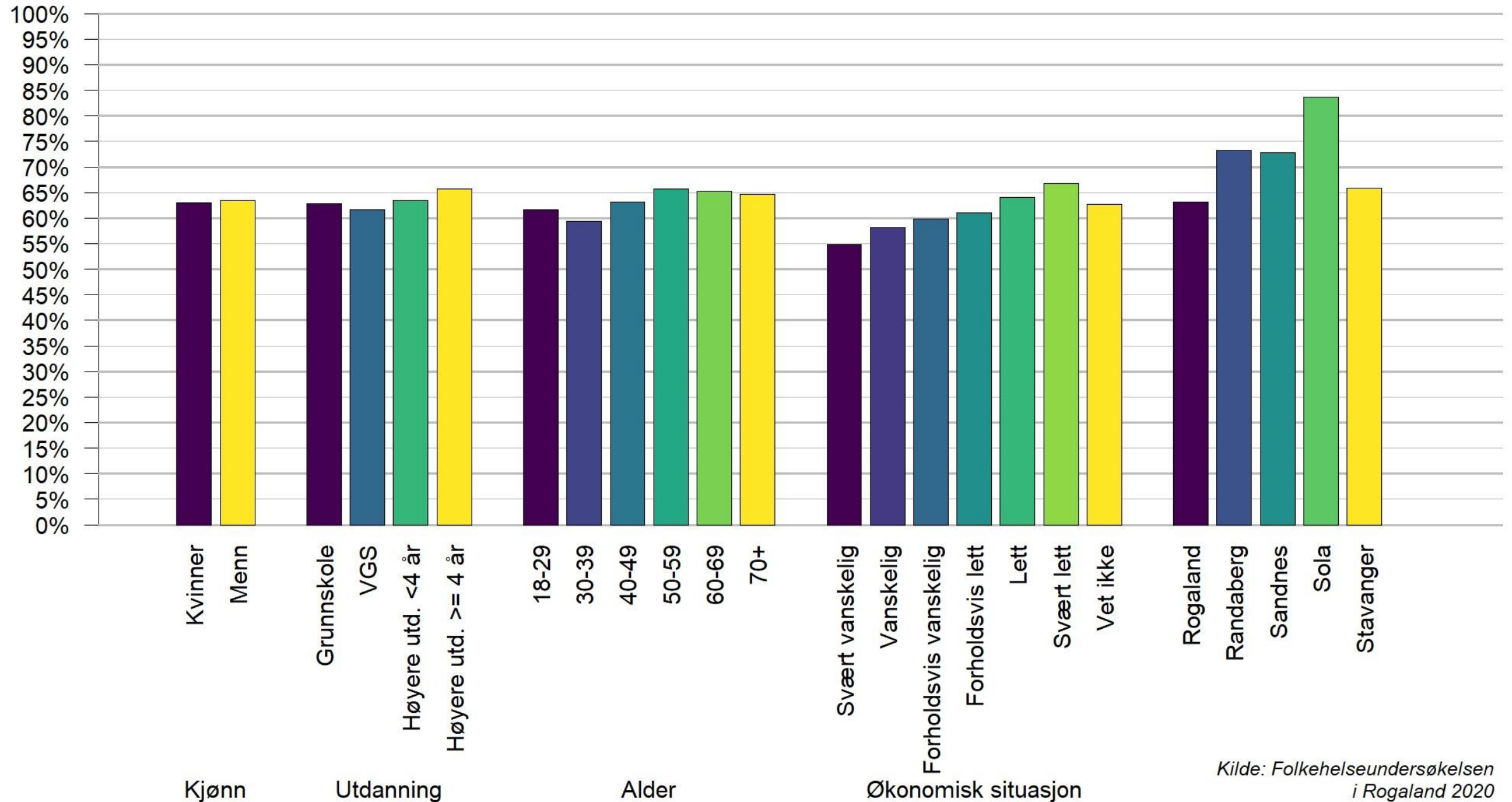

Kilde: Folkehelseundersøkelsen
i Rogaland 2020

Opplever du at gang- og sykkelveier er godt utbygd i ditt nærområde? - kommune

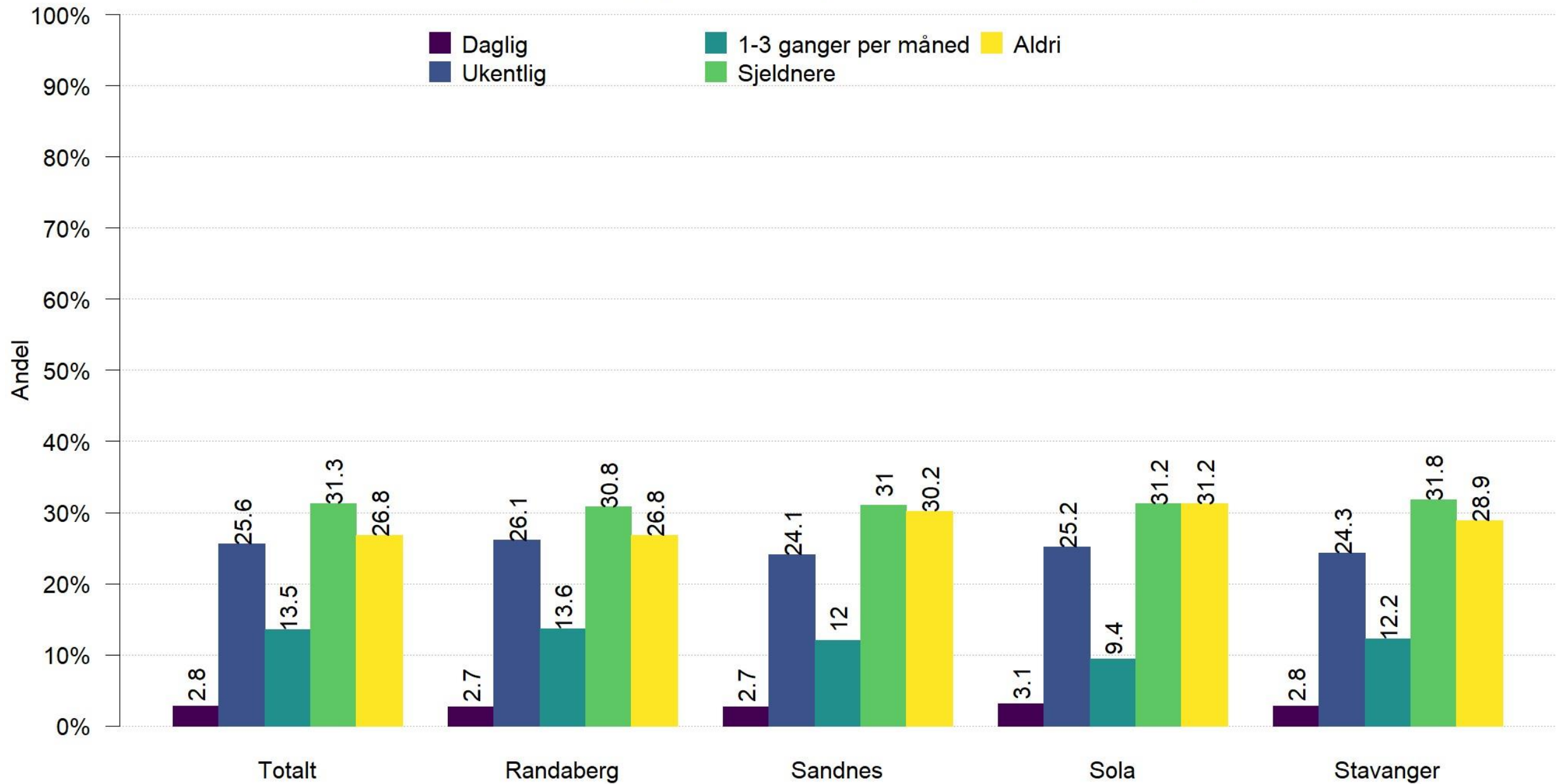
Andel som opplever at gang- og sykkelstier er godt/svært godt utbygd

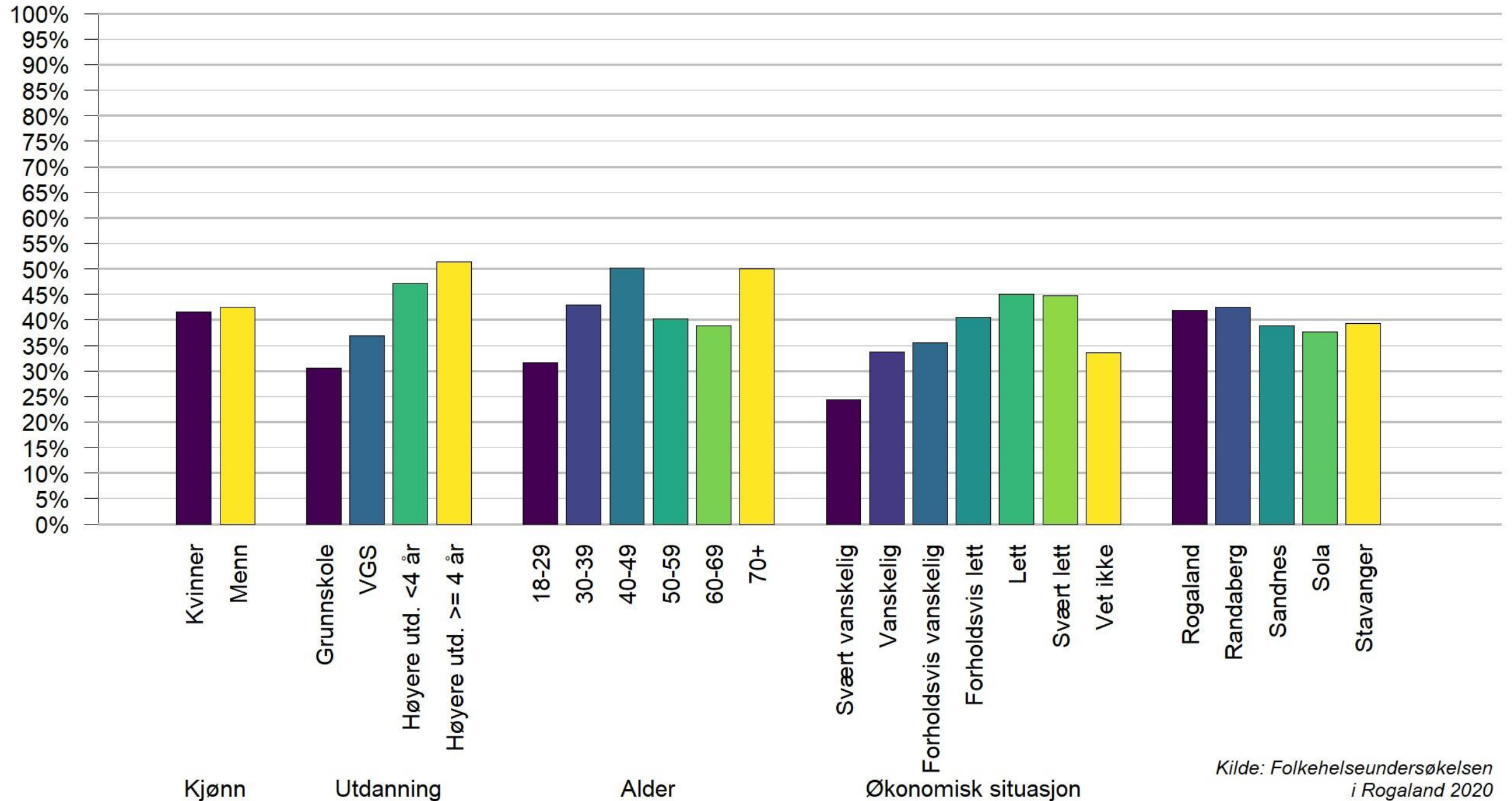
Deltakelse i aktiviteter

- Hvor ofte deltar du i organisert aktivitet/frivillig arbeid som f.eks. idrettslag, politiske lag, trossamfunn, kor eller lignende?
- Hvor ofte deltar du i annen aktivitet, som for eksempel klubb, møter, treffe venner, trimturer med venner/kolleger eller andre?

Hvor ofte deltar du i organisert aktivitet/frivillig arbeid som f.eks. idrettslag, politiske lag, trossamfunn, kor eller lignende?

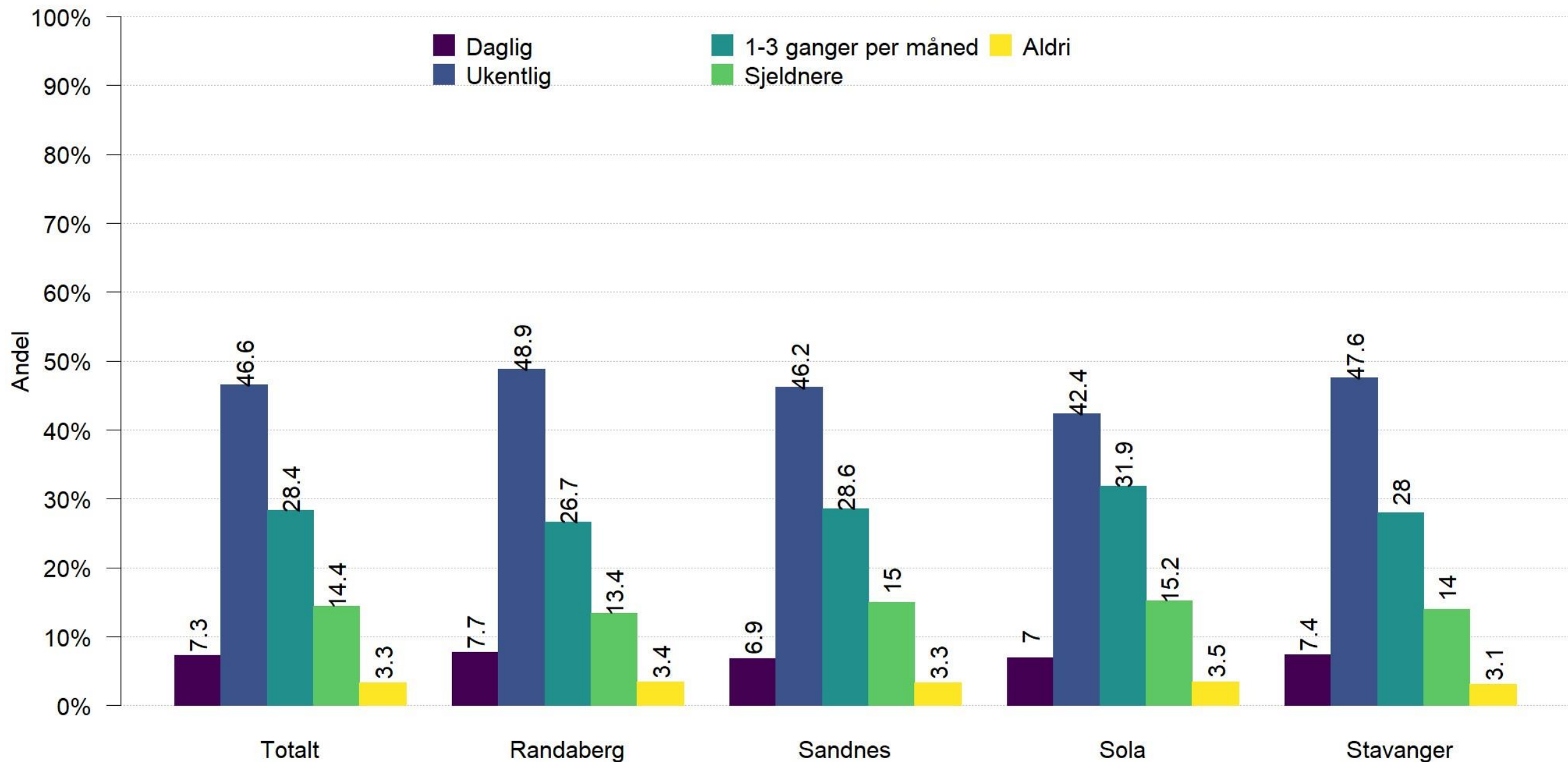

Andel som deltar i organisert aktivitet eller frivillig arbeid minst en gang i måneden

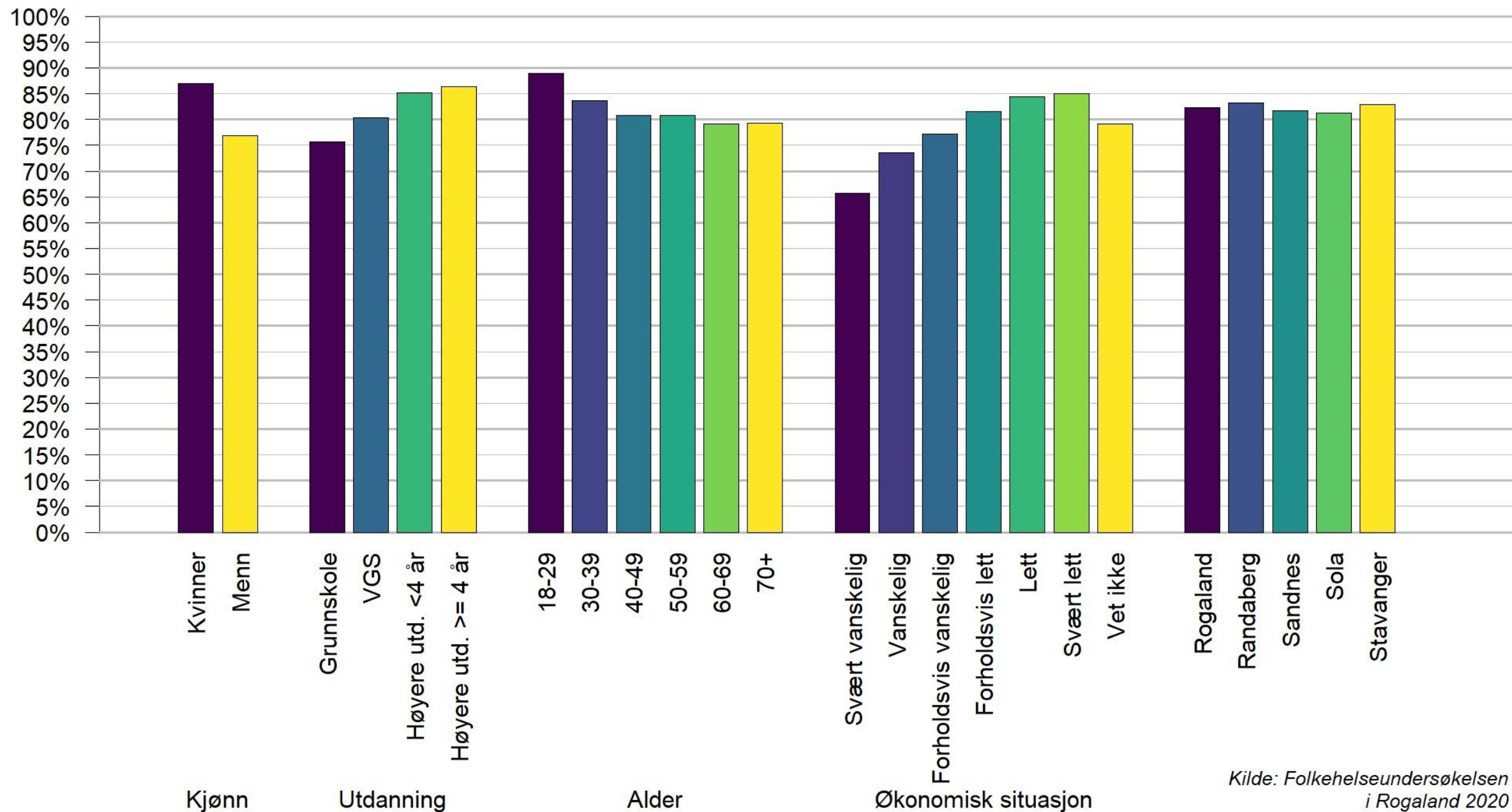

Kilde: Folkehelseundersøkelsen
i Rogaland 2020

Hvor ofte deltar du i annen aktivitet, som for eksempel klubb, møter, treffe venner, trimturer med venner/kolleger eller andre?

Andel som deltar i annen aktivitet, som klubb, møter, treffe venner el. minst en gang i måneden

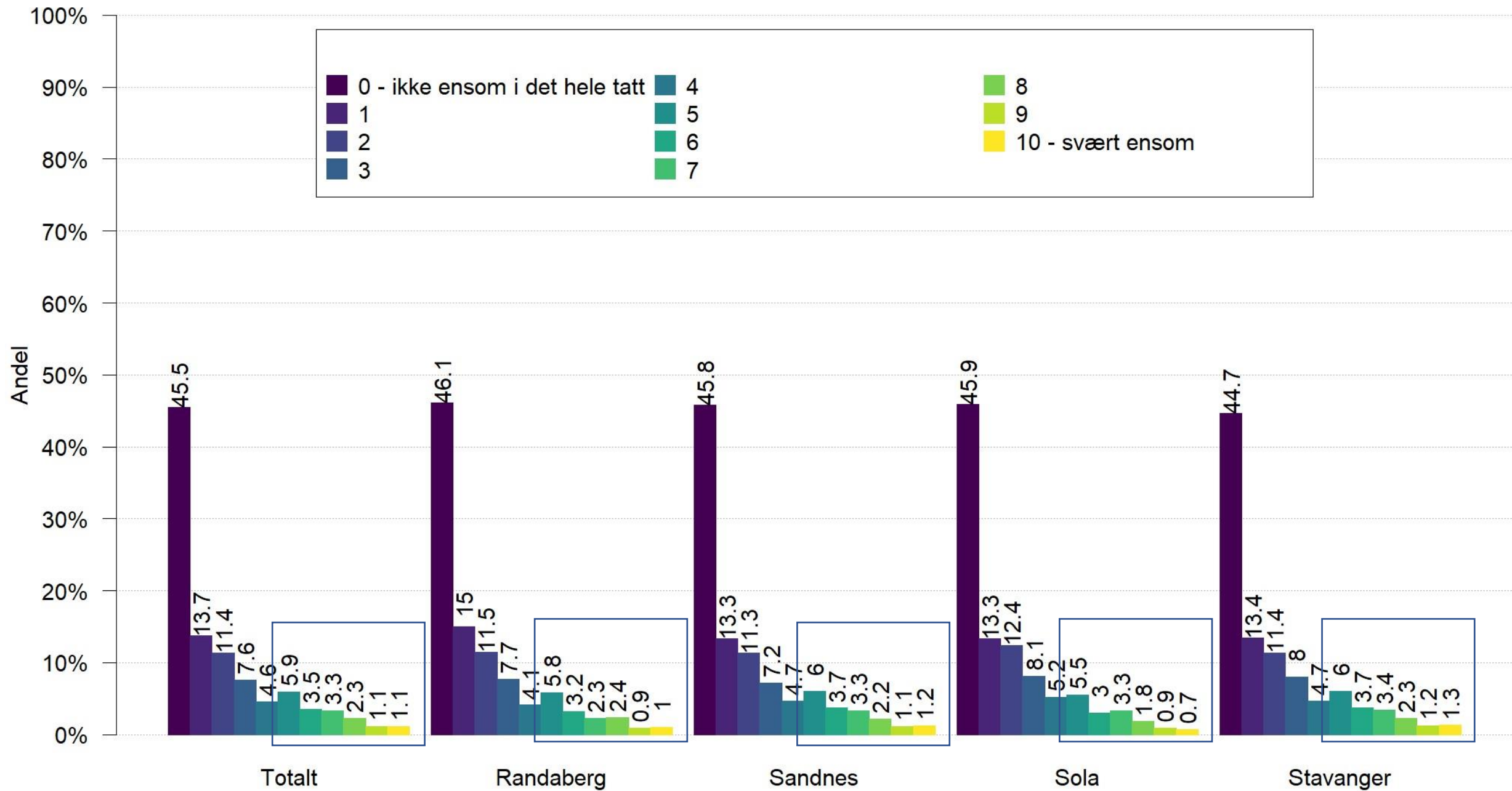
20.04.2021

Del 2. Helse

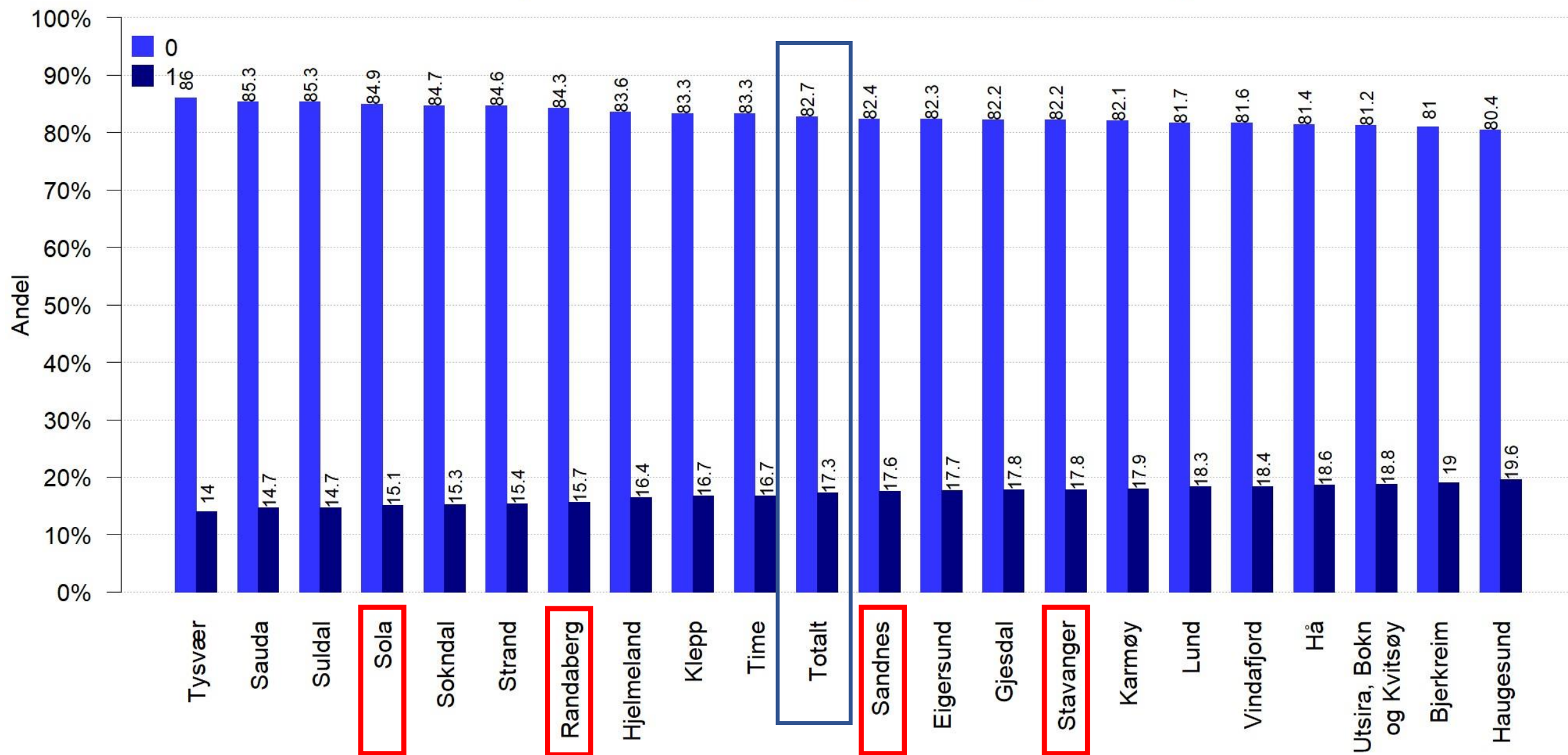
Ensomhet

- Ett av spørsmålene som brukes i samleindikatoren for livskvalitet handler om ensomhet.
- I de påfølgende lysarkene har jeg behandlet alle som har svart 5 eller høyere på en skala fra 0 (ikke ensom i det hele tatt) til 10 (svært ensom) som ensomme.

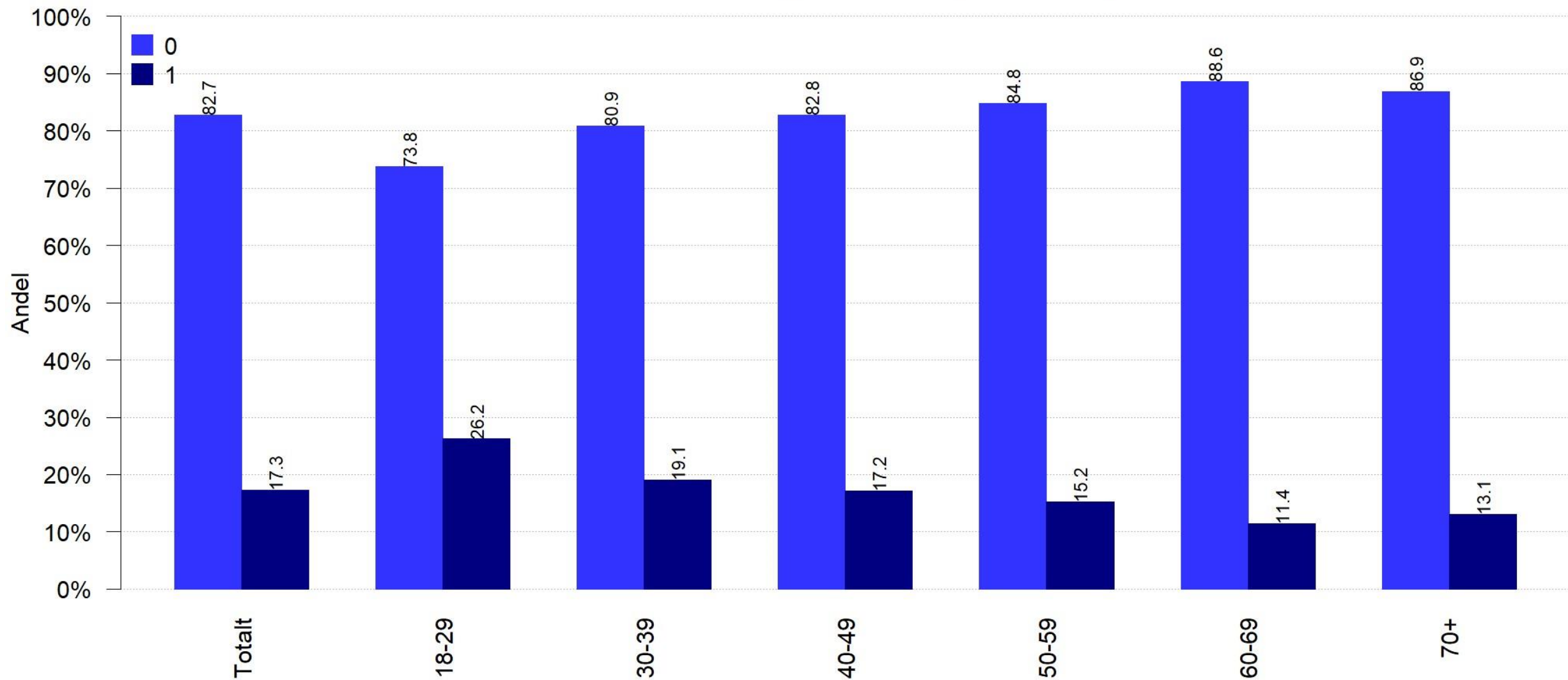
I hvilken grad har du følt deg ensom den siste uken? - kommune

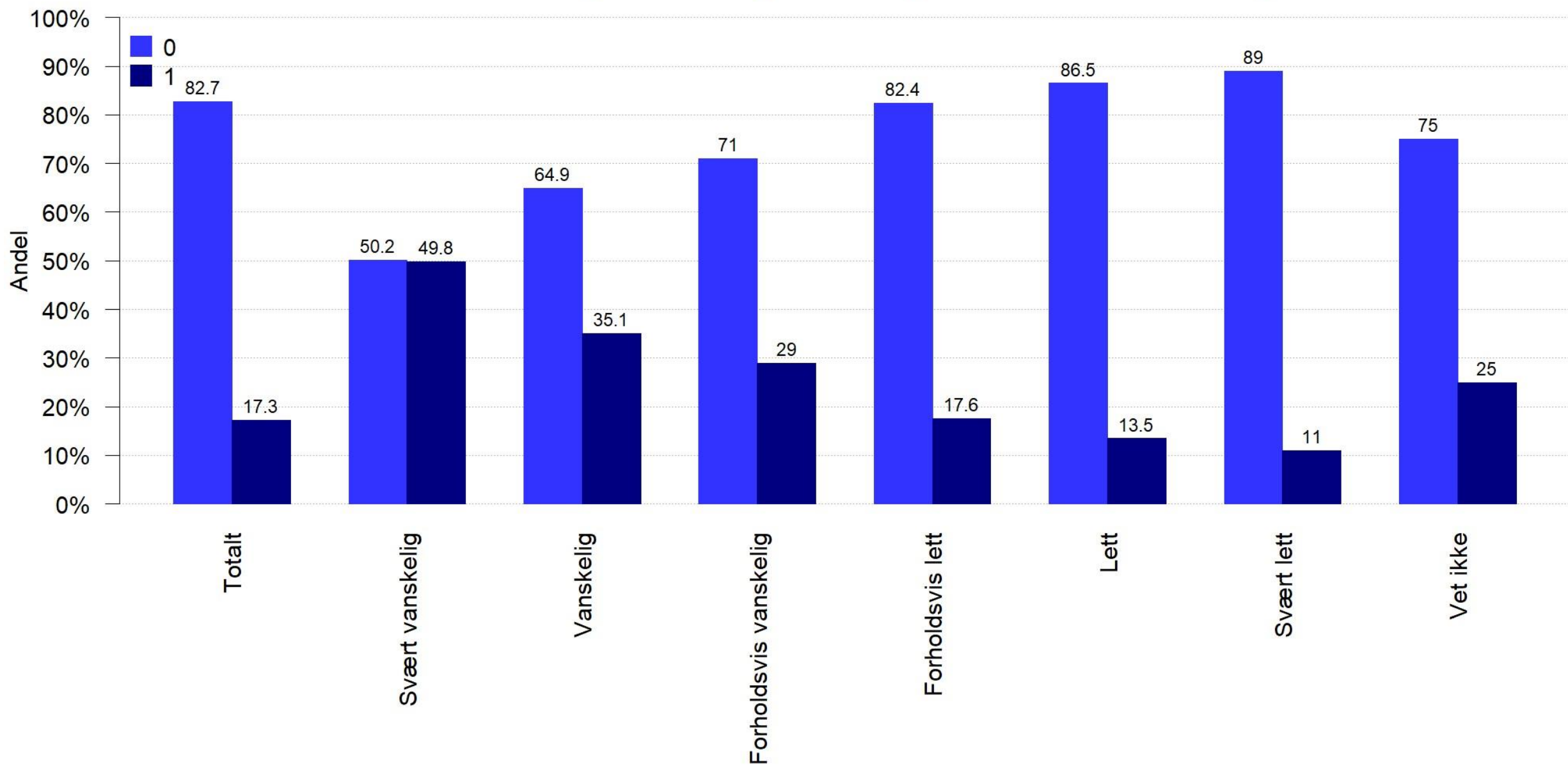
Andel per kommune som (ikke) har svart 5 eller høyere på spørsmål om de føler seg ensomme (skala 0-10)

Andel i alderen 18-29 år som (ikke) har svart 5 eller høyere på spørsmål om de føler seg ensomme (skala 0-10)

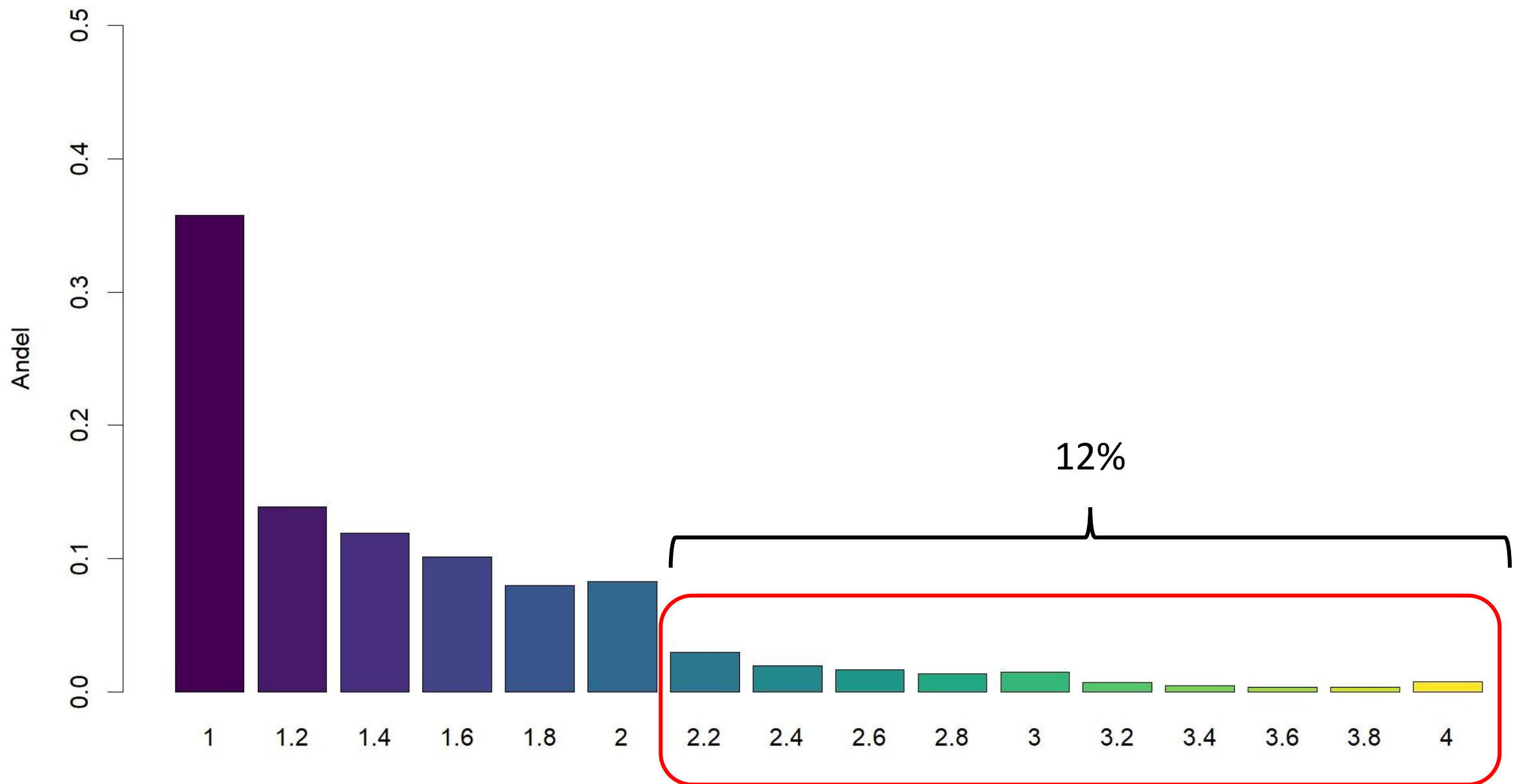
Andel som (ikke) har svart 5 eller høyere på spørsmål om de føler seg ensomme (skala 0-10), etter økonomisk situasjon

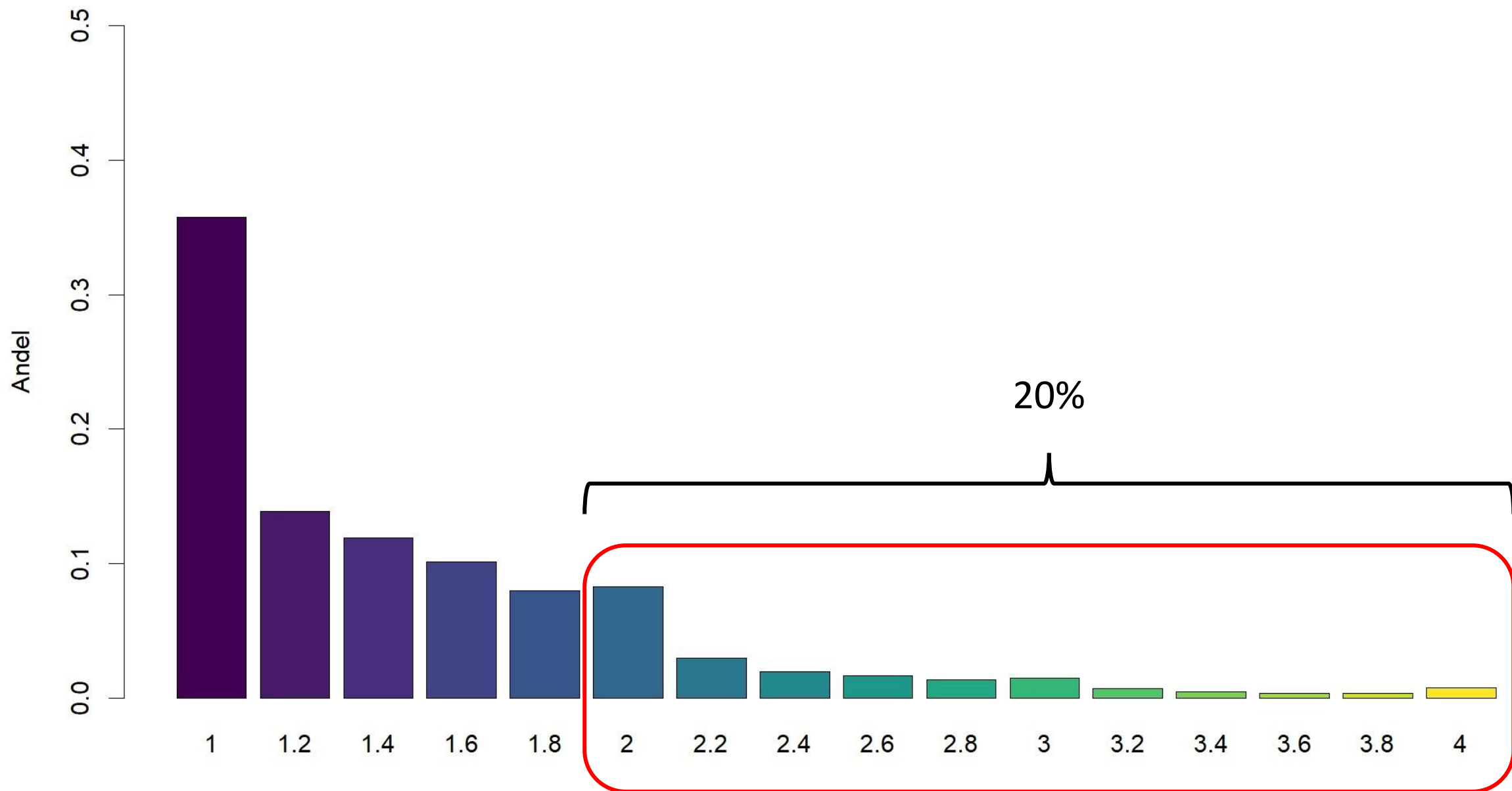
Psykisk helse

- Noen spørsmål er utelatt av personvern hensyn
- Psykisk helse: Hopkins Symptom Checklist (HSCCL-5): i hvilken grad har du den siste uken vært plaget av...
 - Nervøsitet eller indre uro
 - Redsel eller engstelse
 - En følelse av håpløshet med tanke på framtiden
 - Nedtrykthet og tungsindighet
 - Bekymring eller uro
- Ikke plaget (1) / litt plaget / ganske mye plaget / veldig mye plaget (4)
- HSCCL-5: gjennomsnittsverdi for disse fem spørsmålene
- Nivå høyere enn 2 regnes som et høyt nivå av psykiske plager

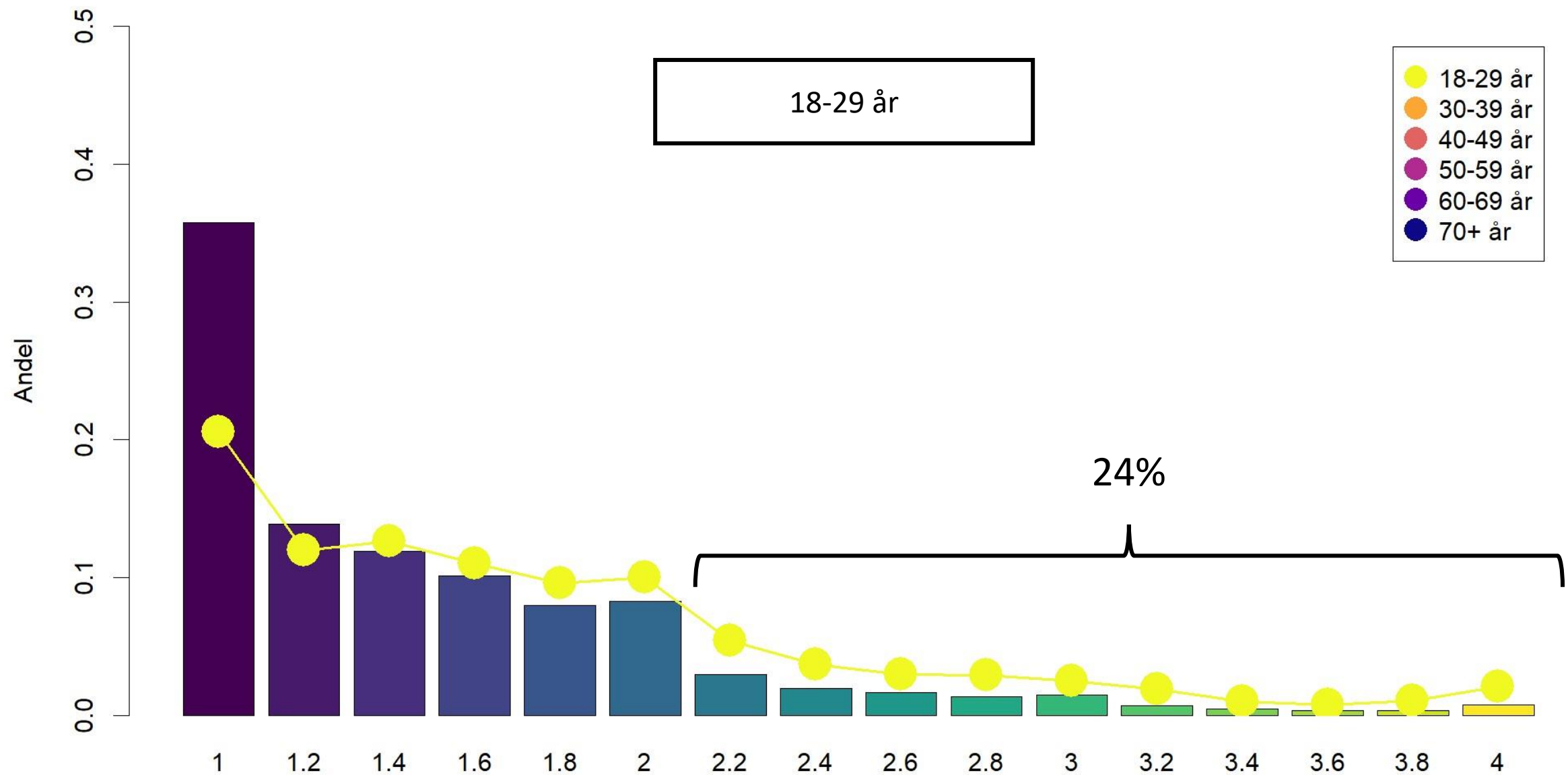
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

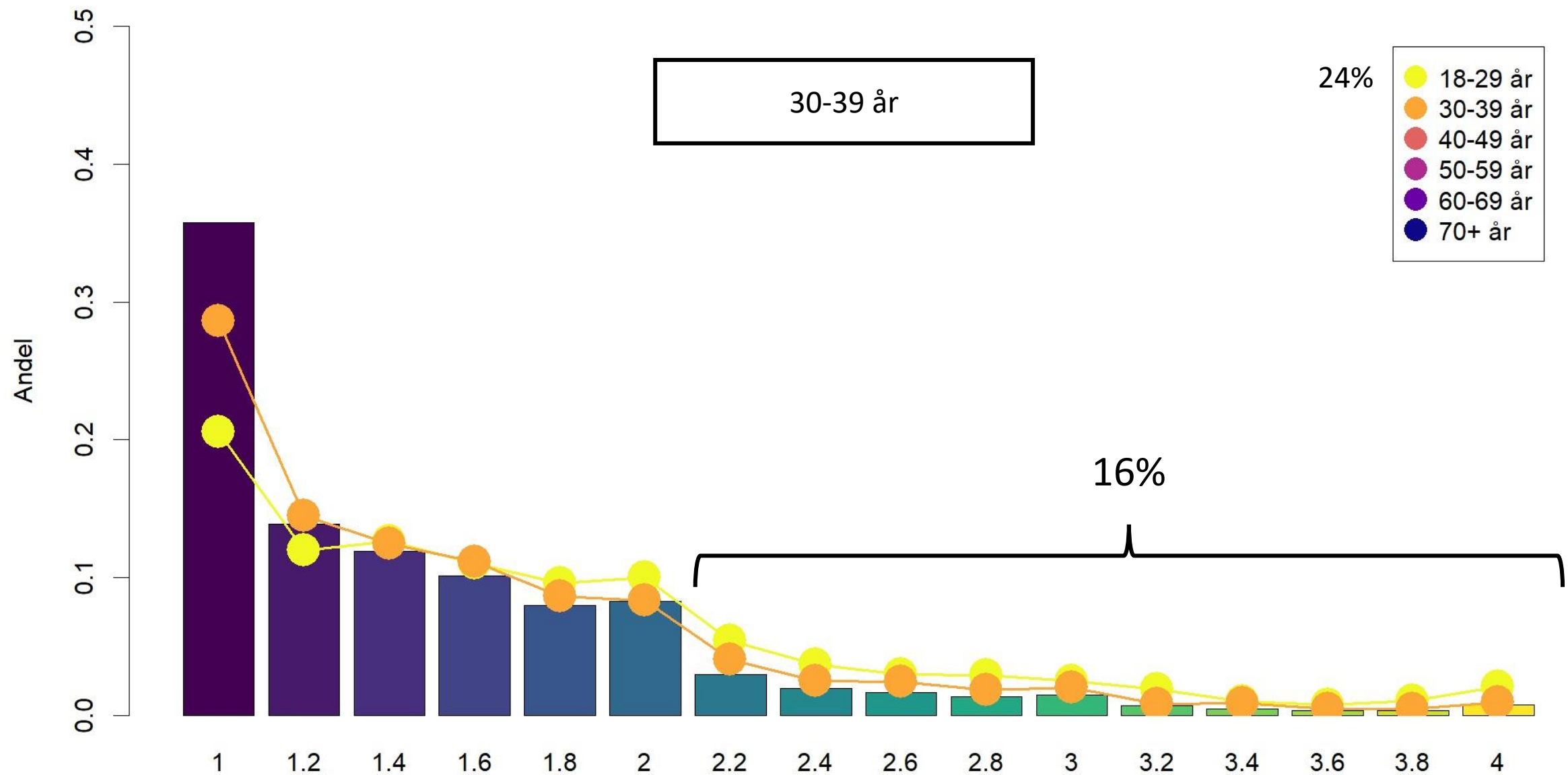
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

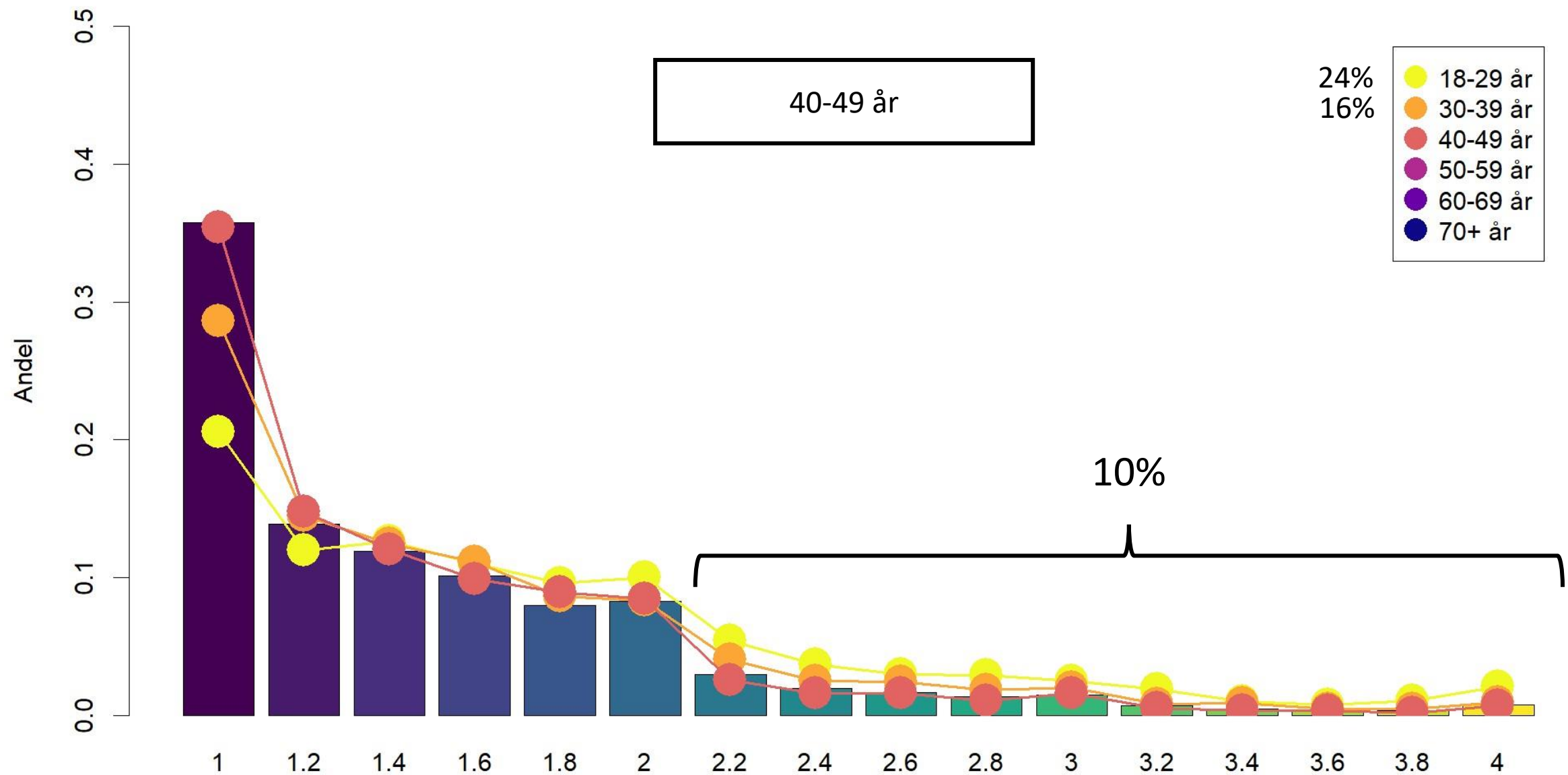
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

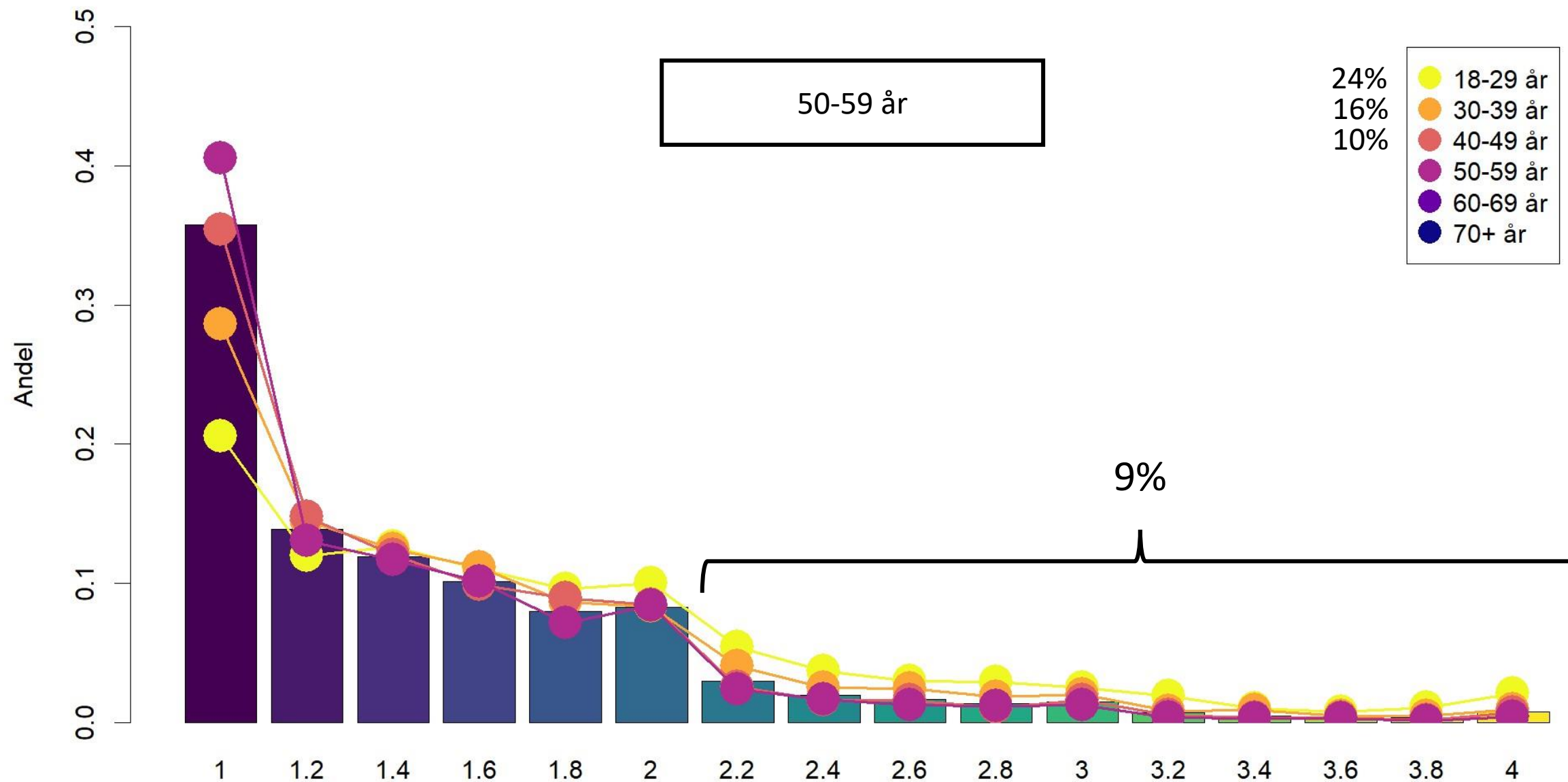
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

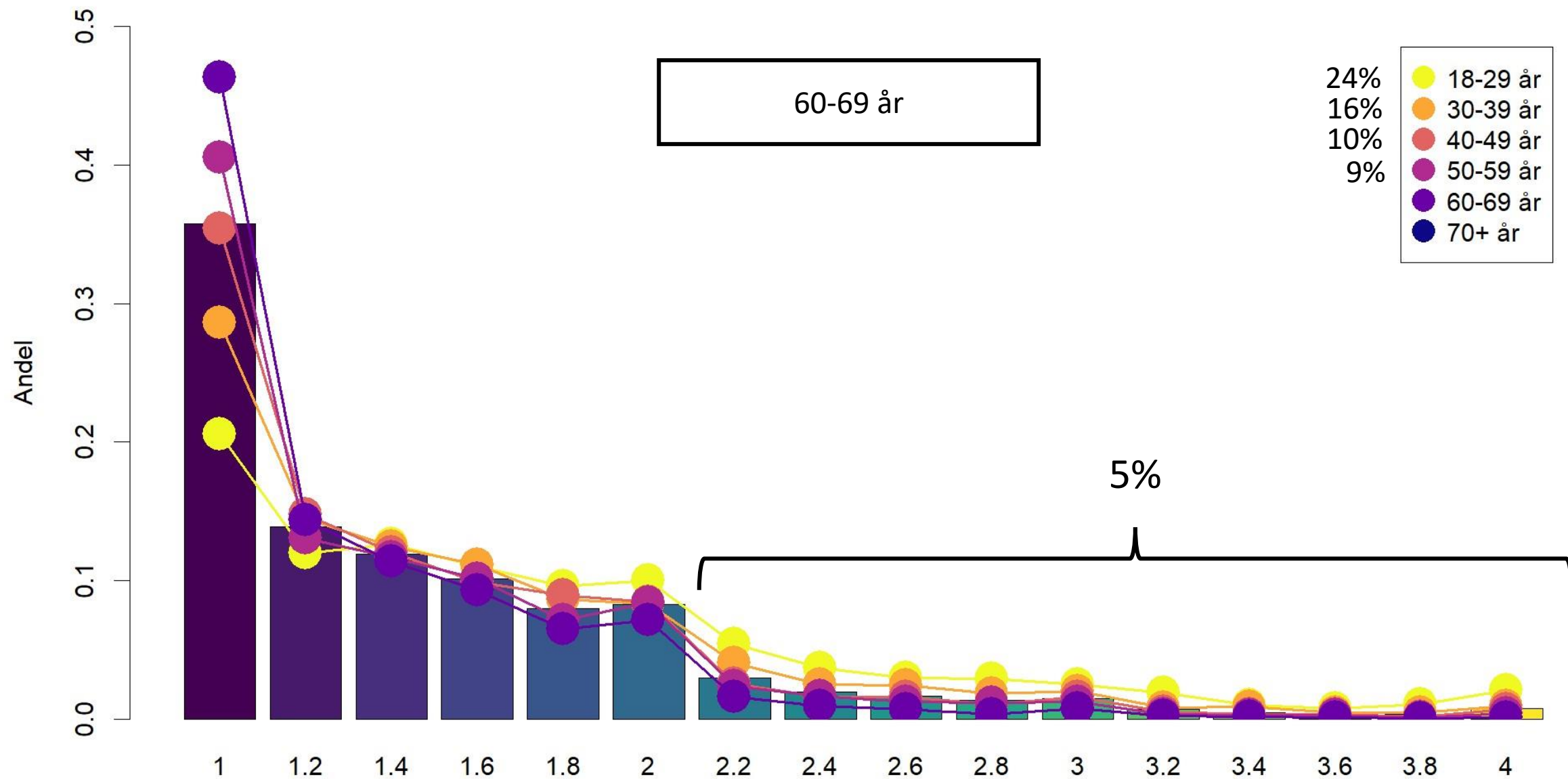
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

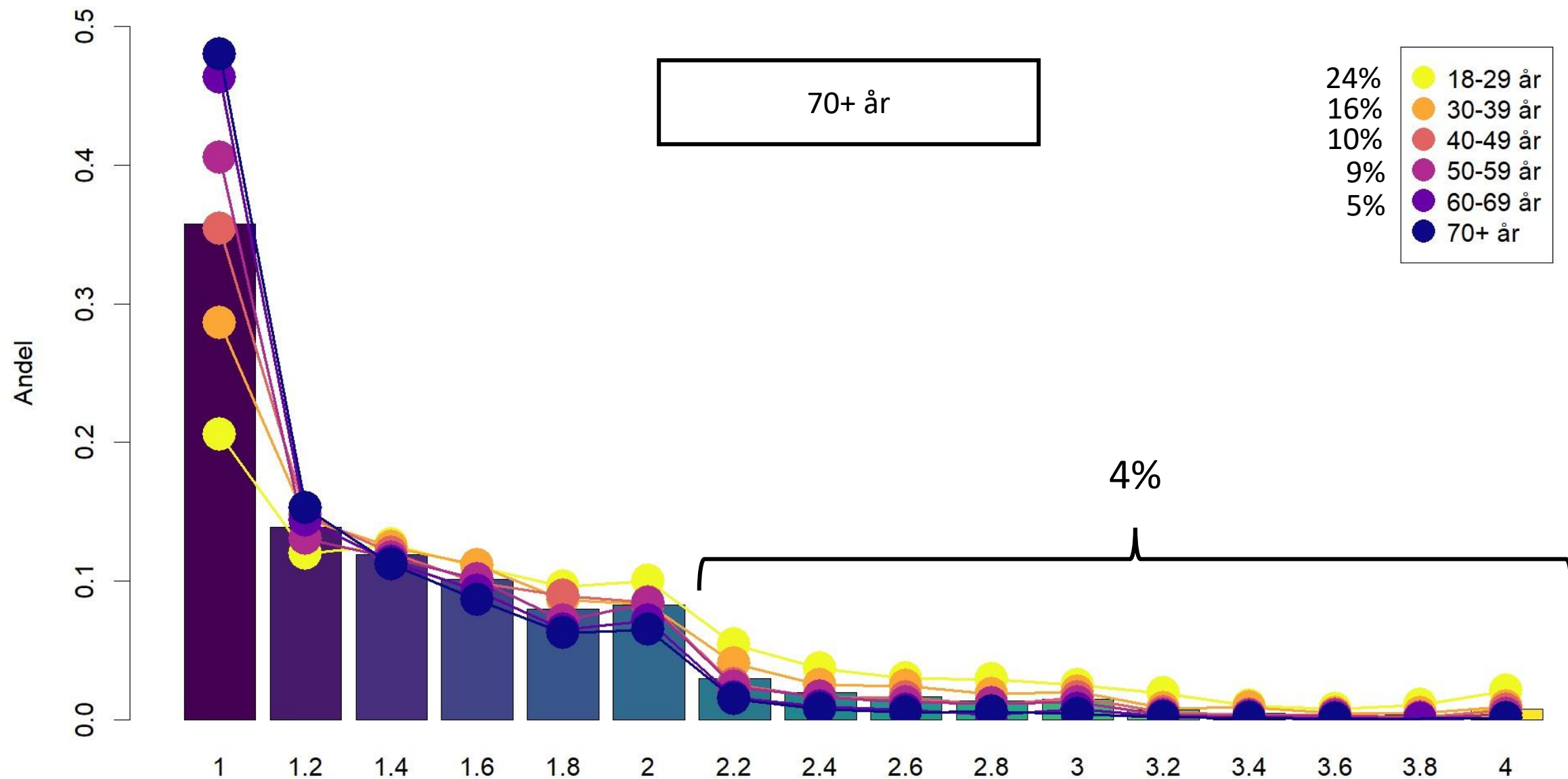
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

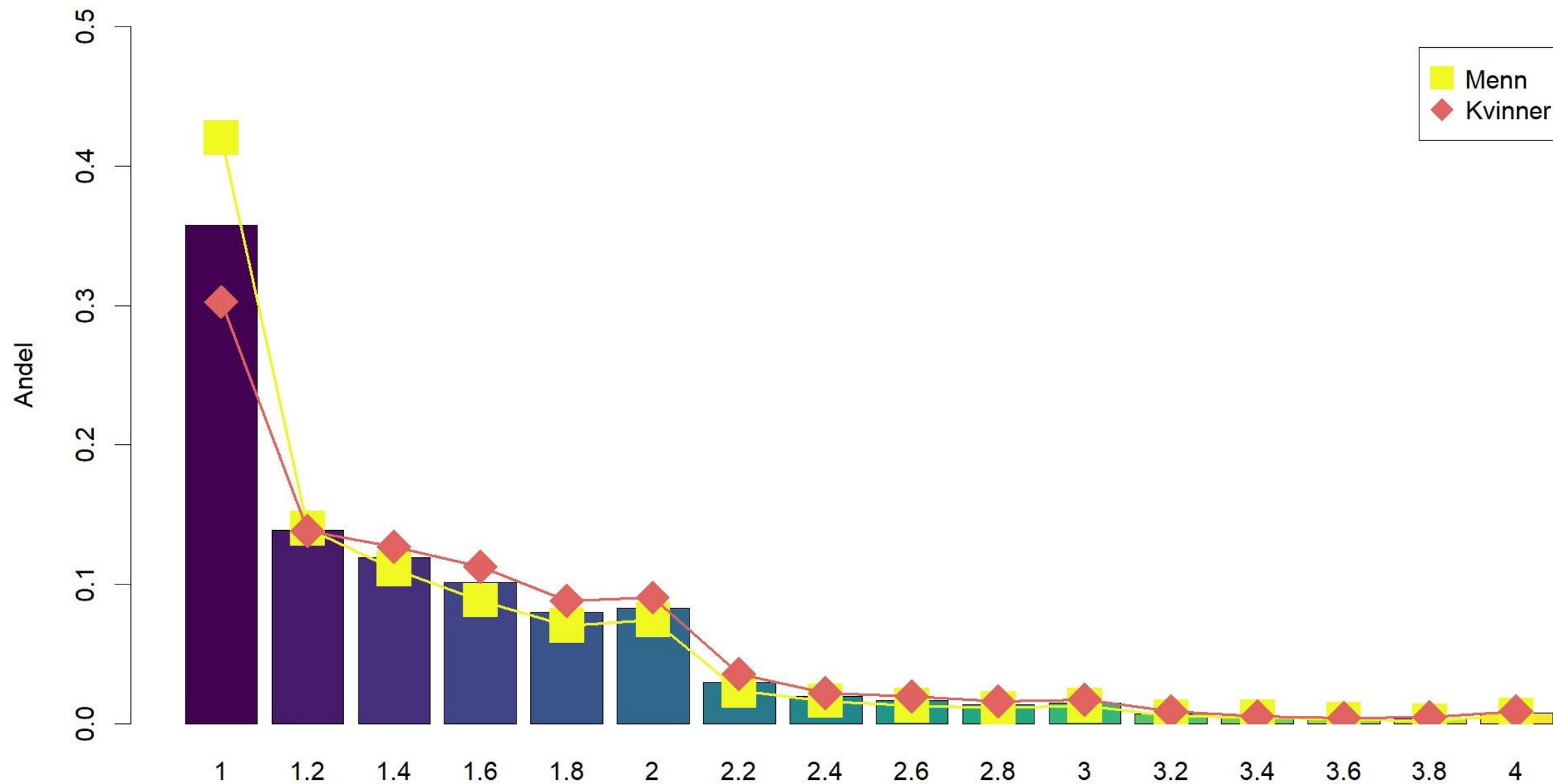
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

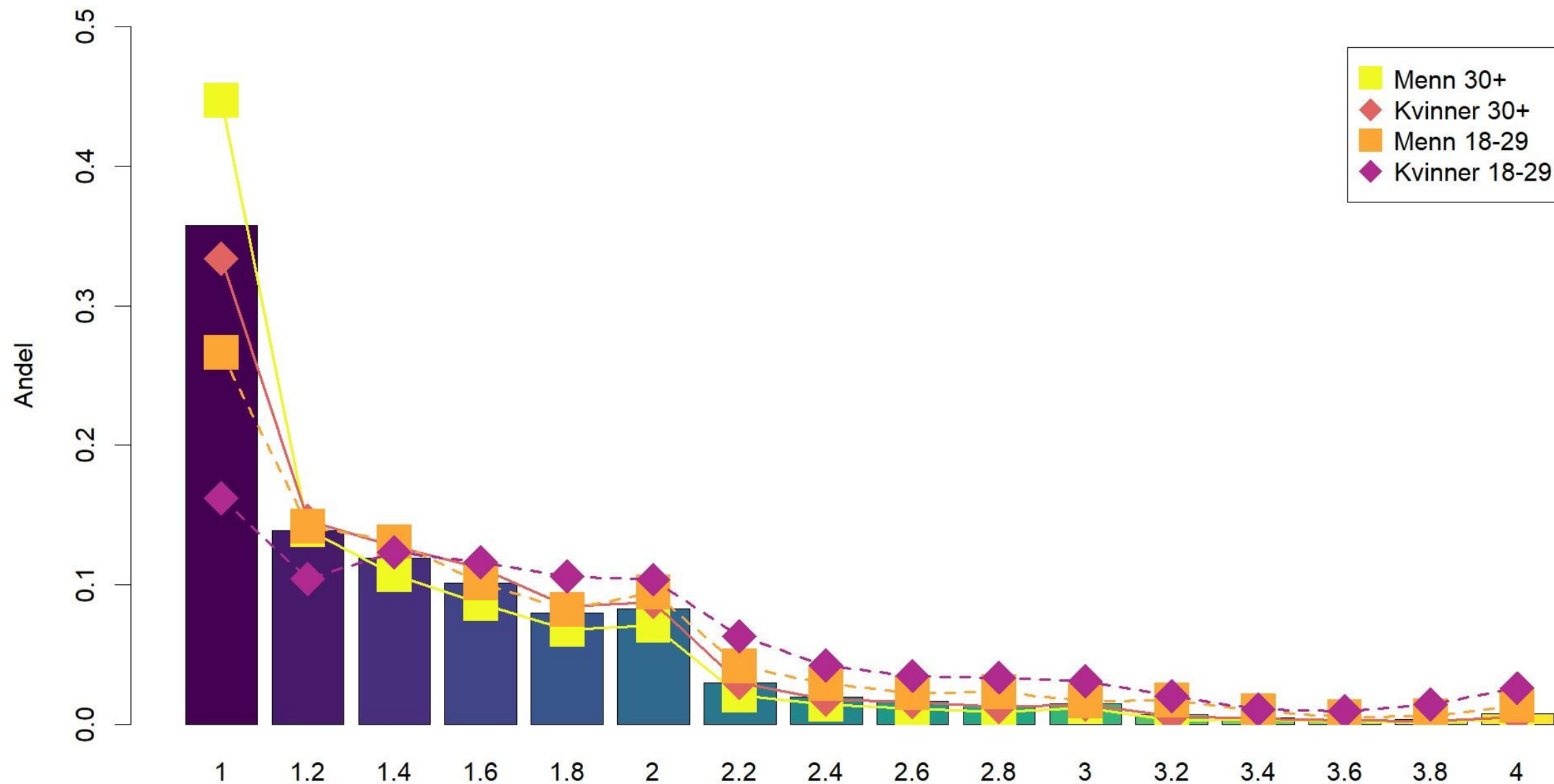
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

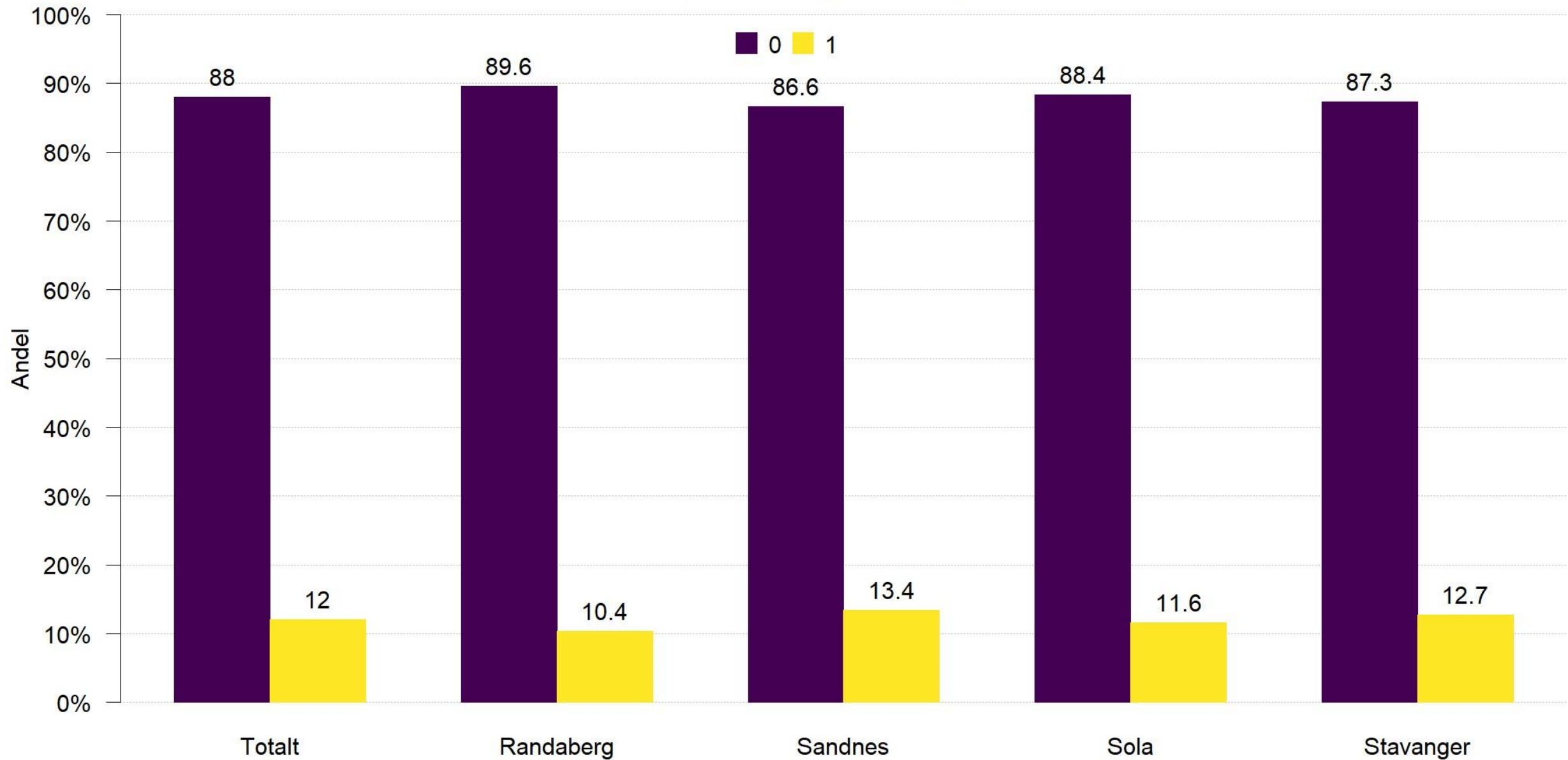
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

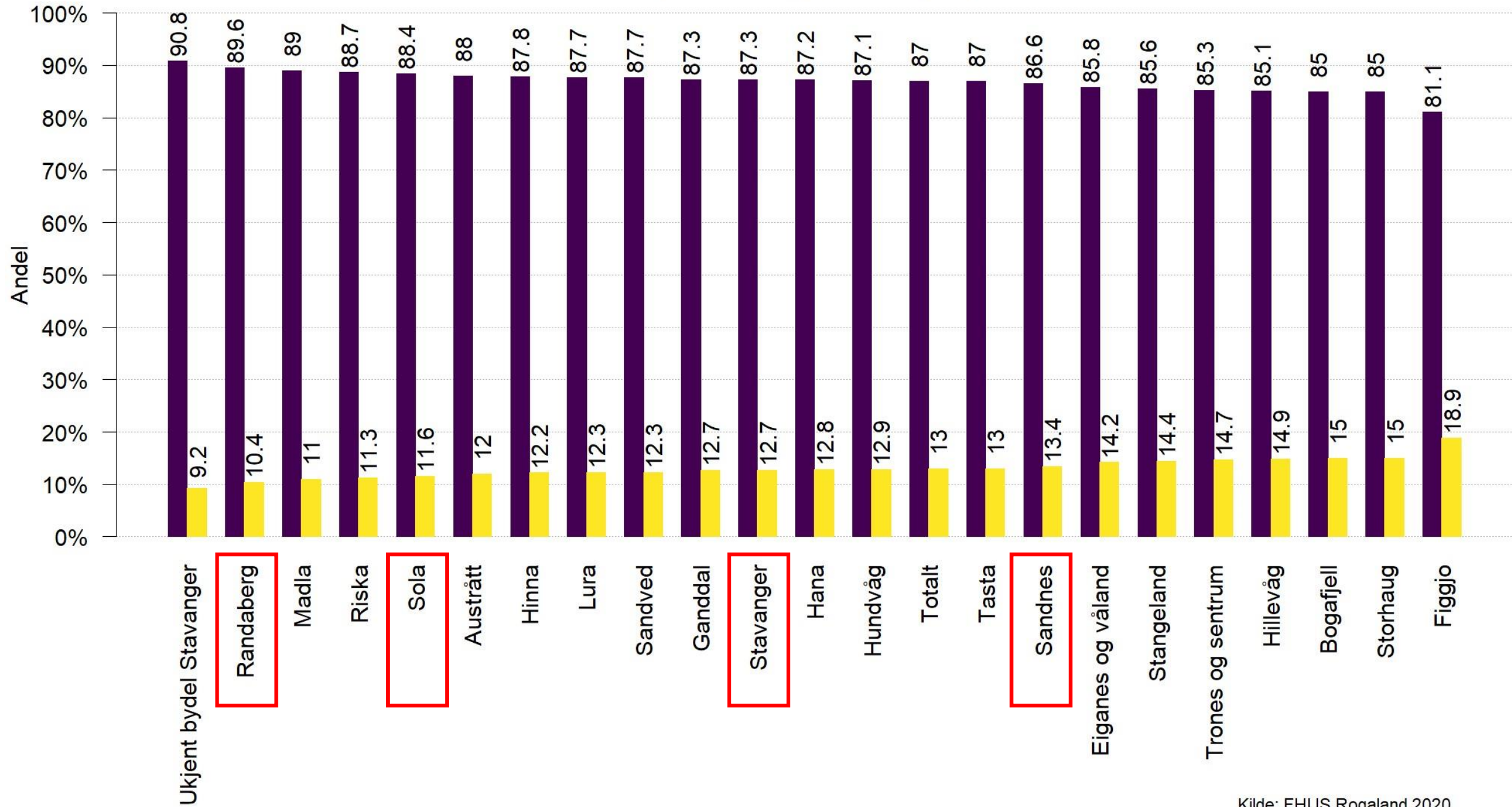
Totalfordeling på HSCL5-skalaen

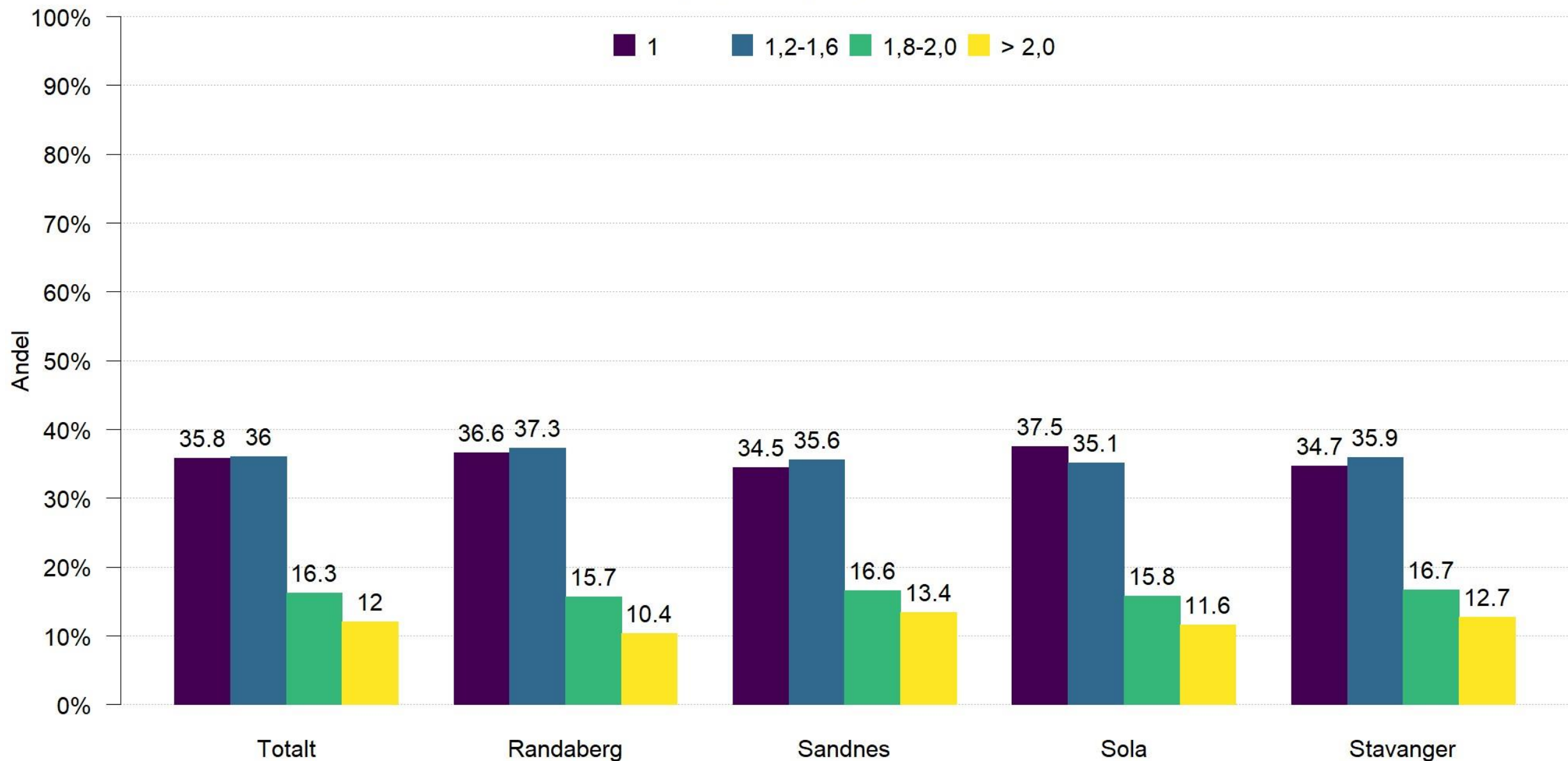
Høyt nivå av psykiske plager

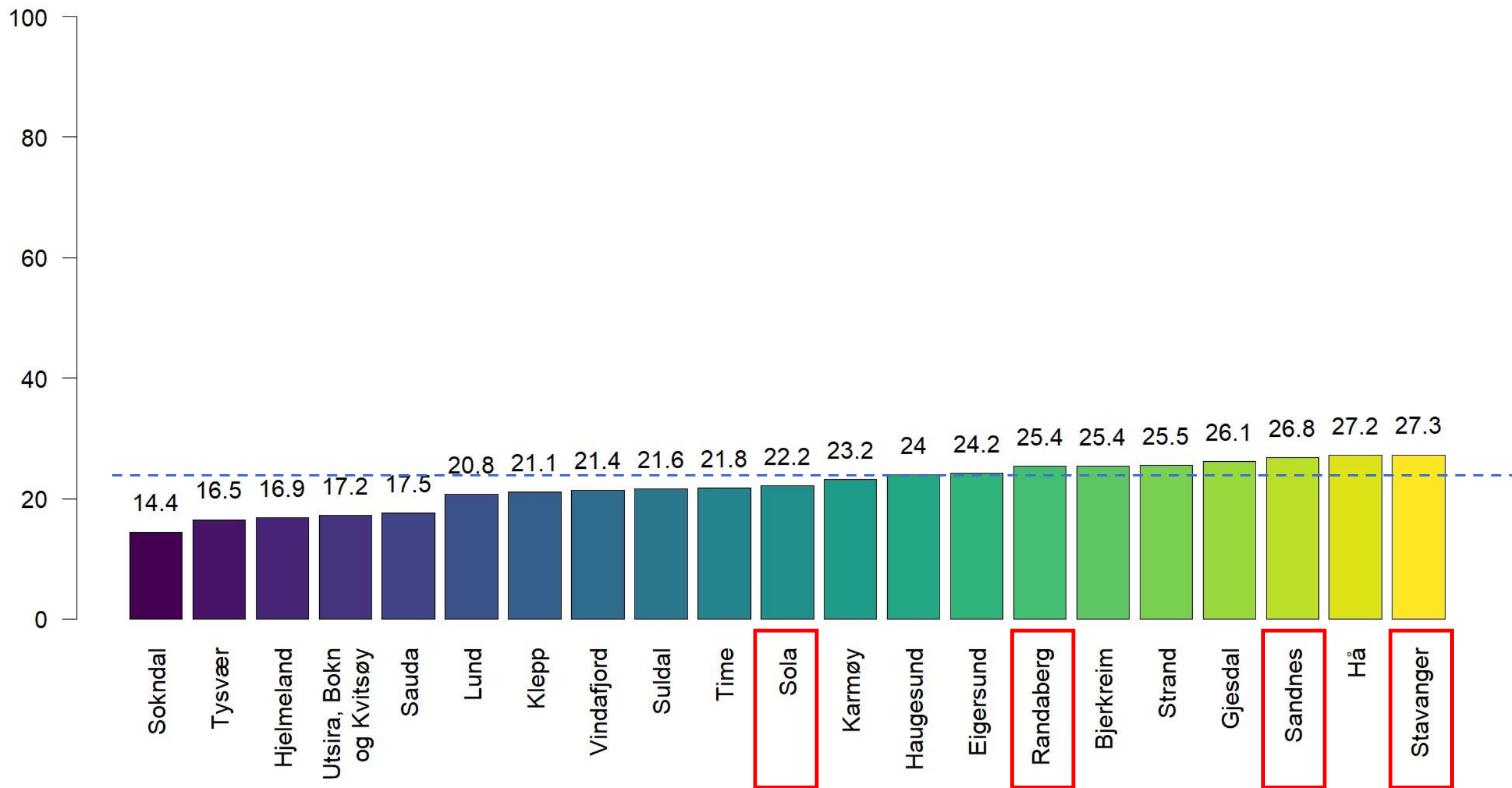
Høyt nivå av psykiske plager

Nivå av psykiske plager - fire kategorier

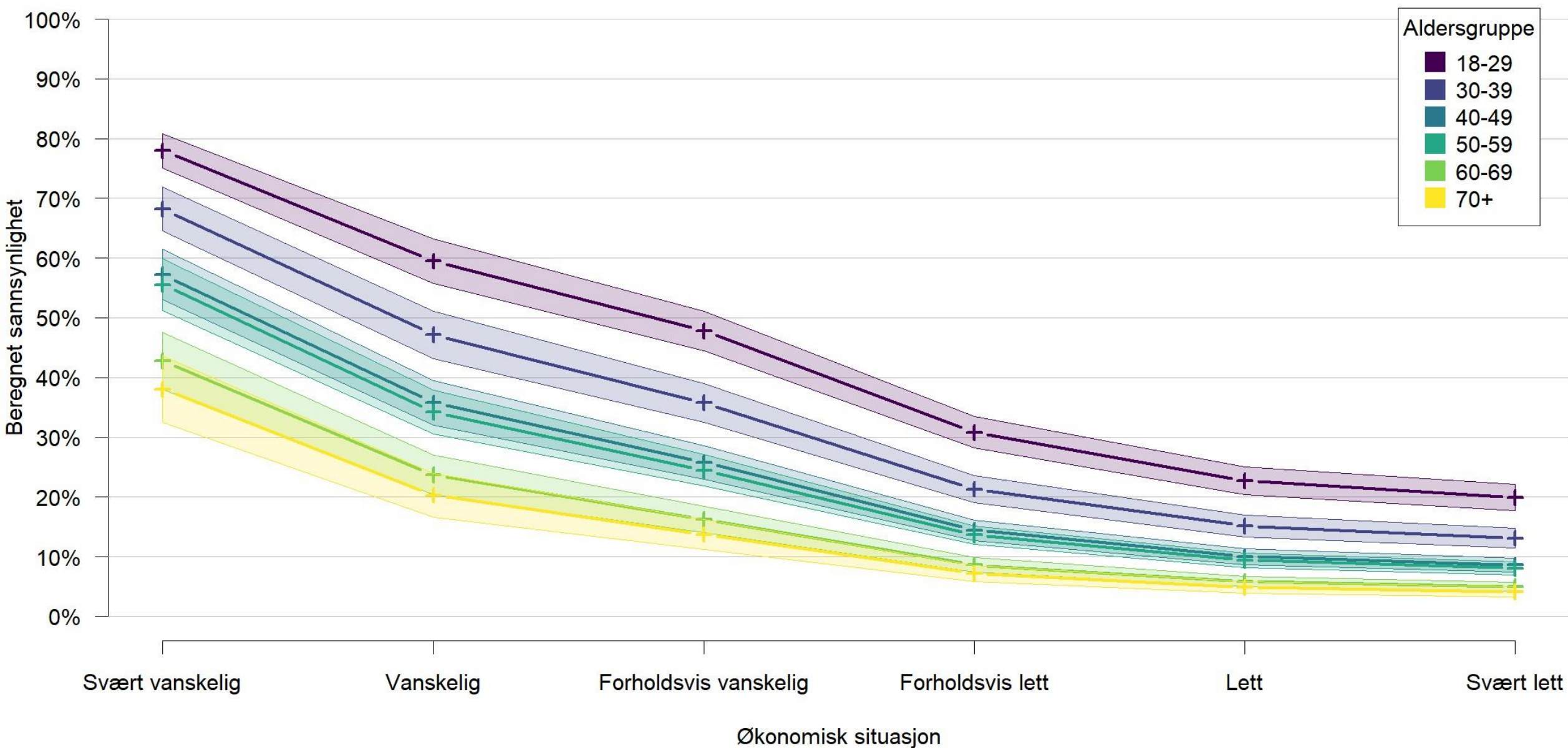
Andel i alderen 18-29 som har høyt nivå av psykiske plager

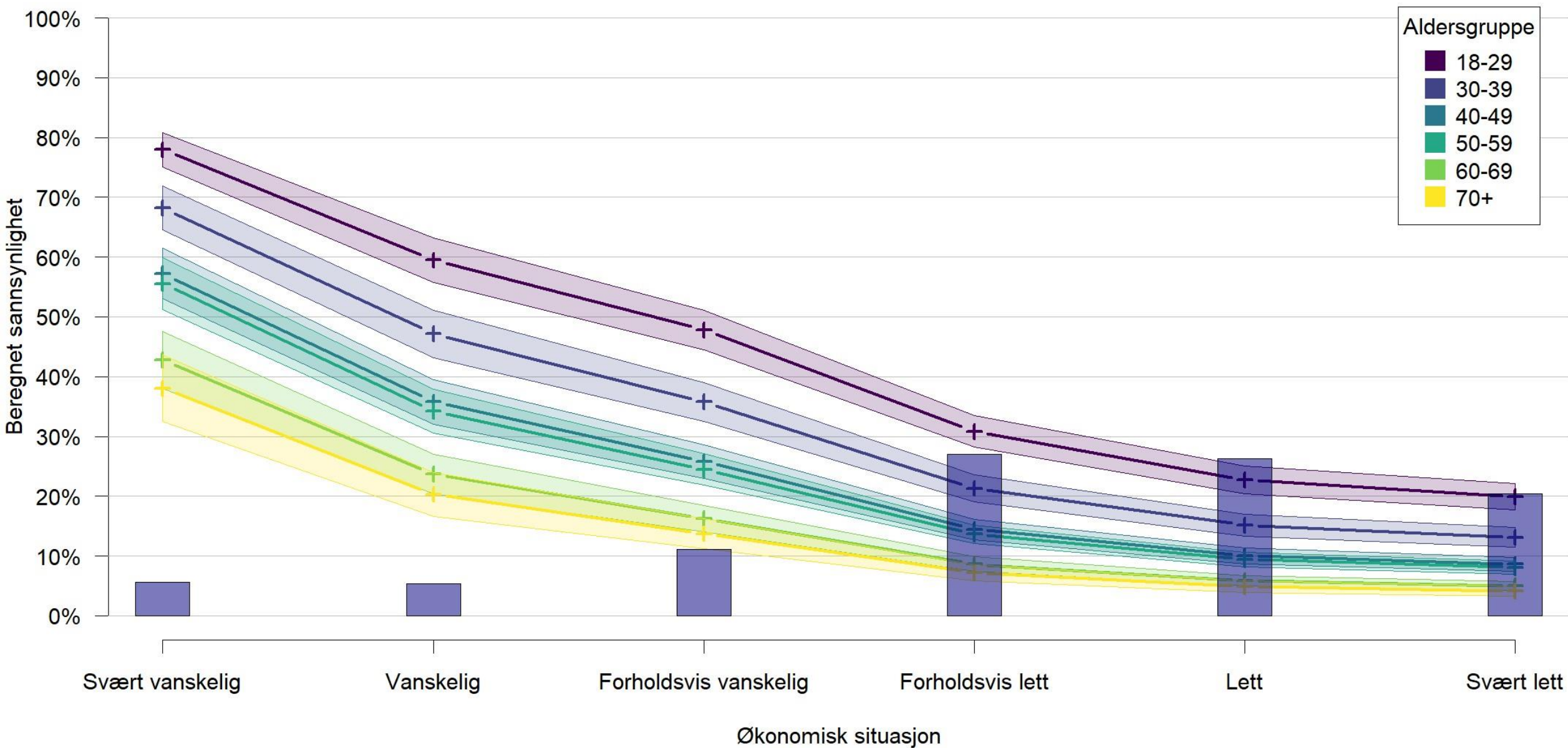
Risiko for psykiske plager

- Kjønn, utdanning, alder, økonomi og mye mer har betydning
- Bostedskommune har begrenset til ingen betydning
- Økonomi har en selvstendig effekt, men er betydelig påvirket av utdanning, alder og kjønn.
- De påfølgende lysarkene illustrerer sammenhengen mellom alder, utdanning, økonomi og risiko for psykiske plager for kvinner.

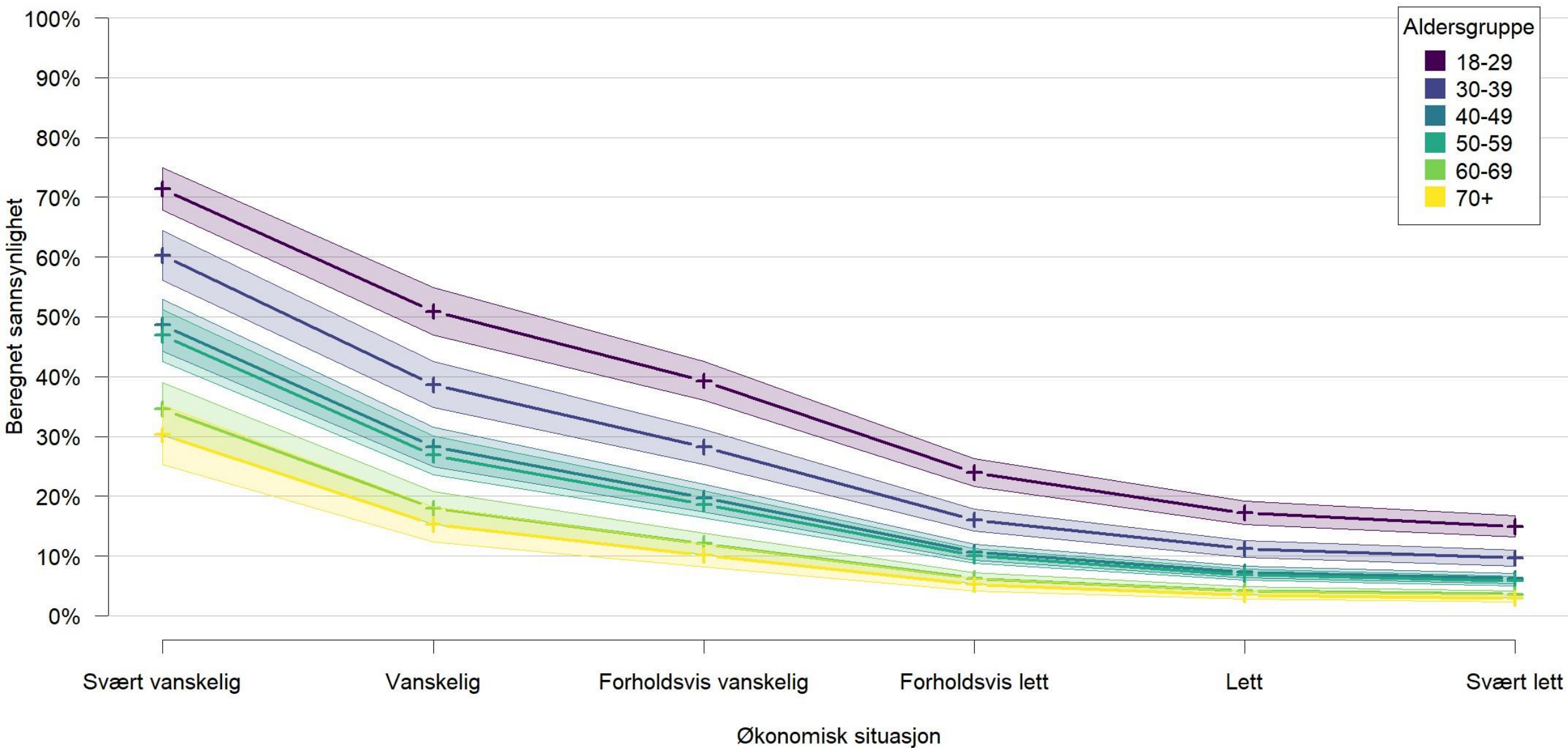
Beregnet sannsynlighet for høyt nivå av psykiske plager for kvinner med grunnskole som høyeste utdanning, etter alder og økonomisk situasjon

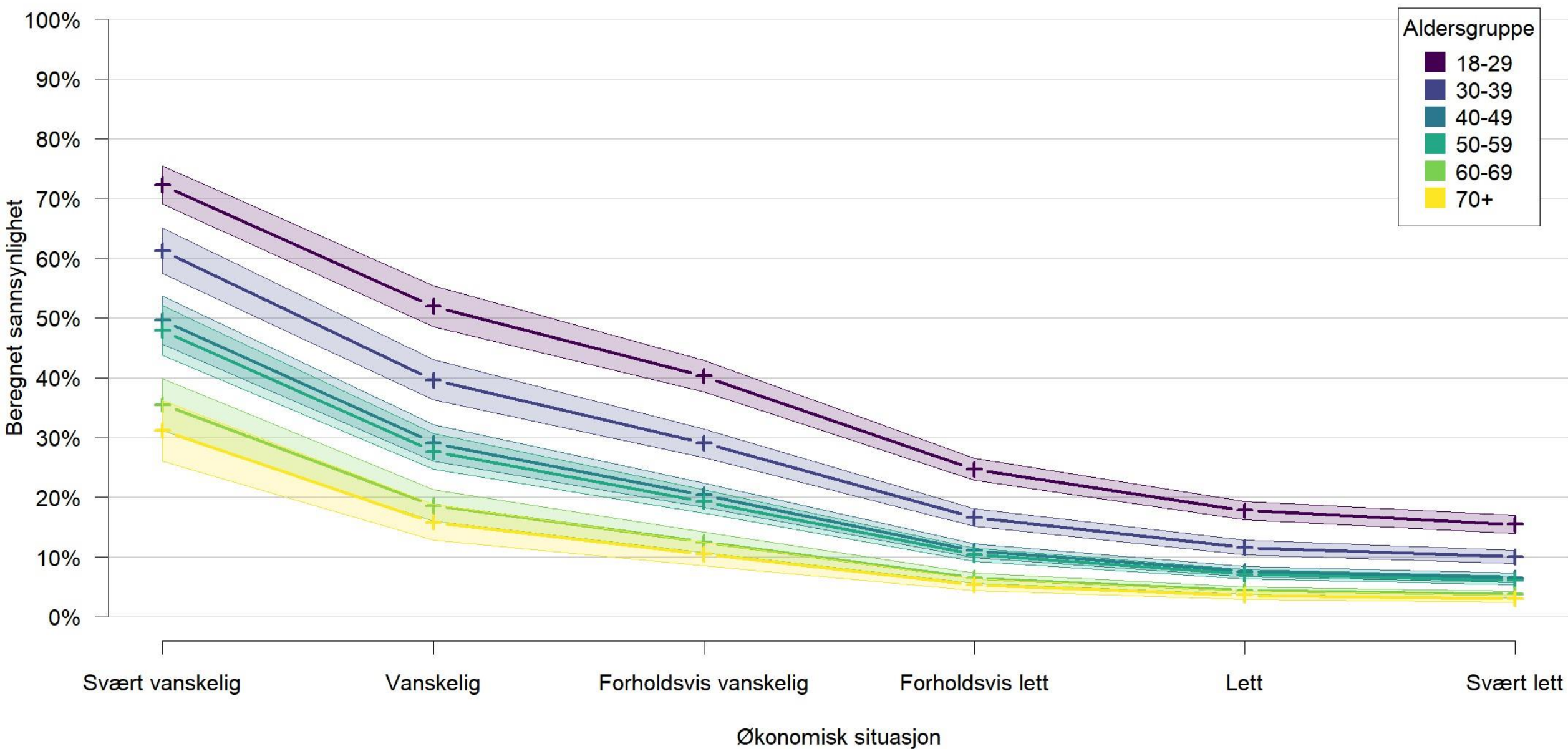
Beregnet sannsynlighet for høyt nivå av psykiske plager for kvinner med grunnskole som høyeste utdanning, etter alder og økonomisk situasjon

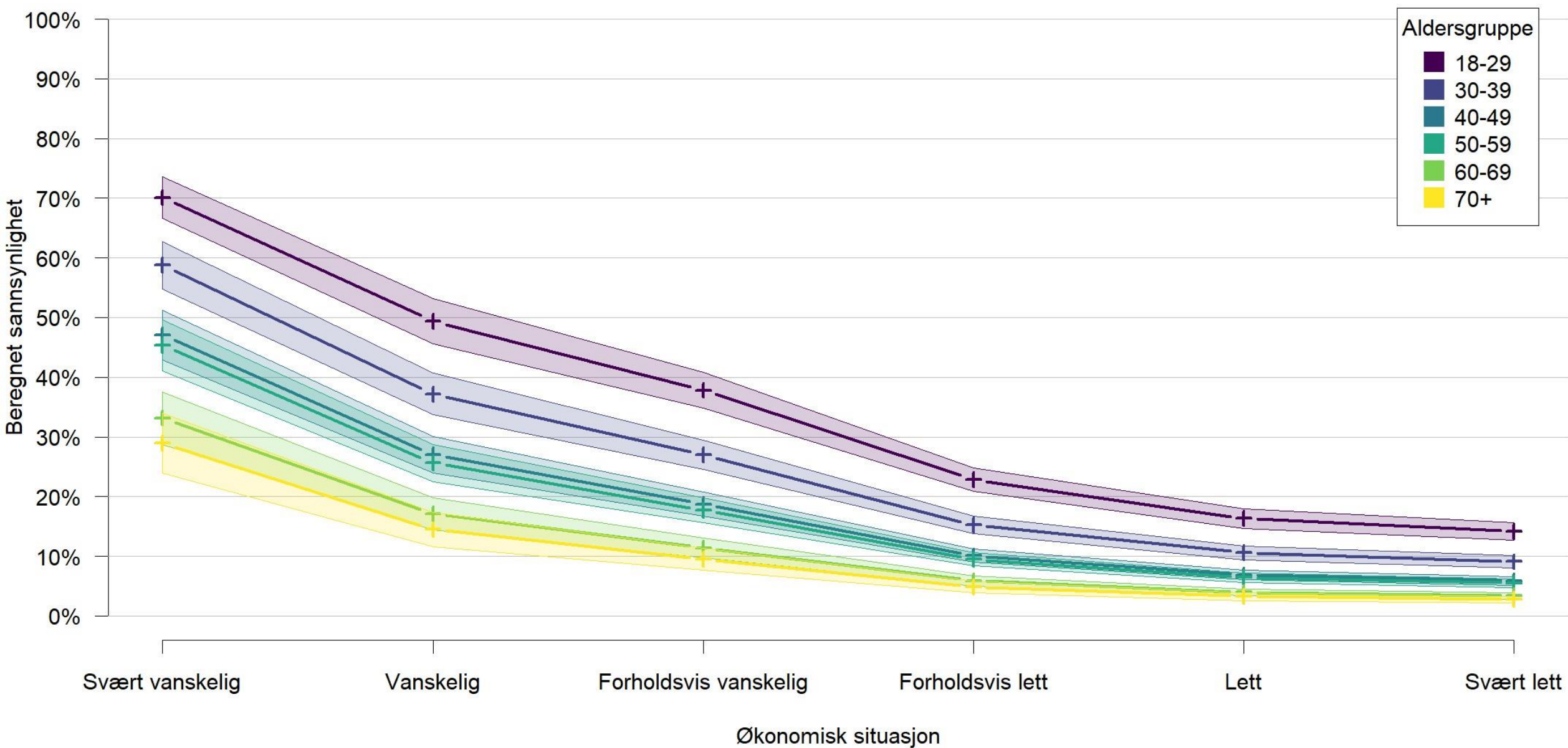
Beregnet sannsynlighet for høyt nivå av psykiske plager for menn med grunnskole som høyeste utdanning, etter alder og økonomisk situasjon

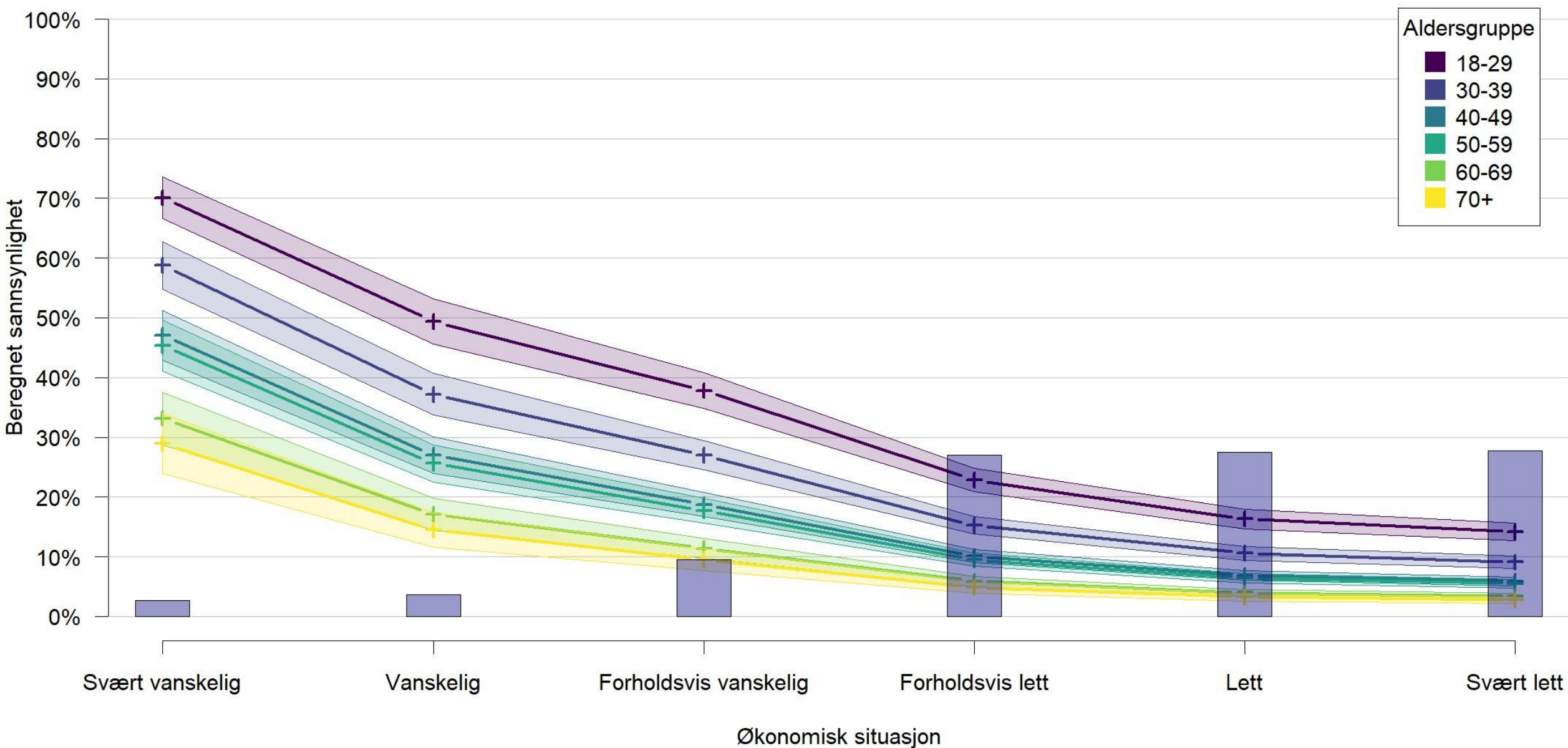
Beregnet sannsynlighet for høyt nivå av psykiske plager for kvinner med utdanning fra videregående skole, etter alder og økonomisk situasjon

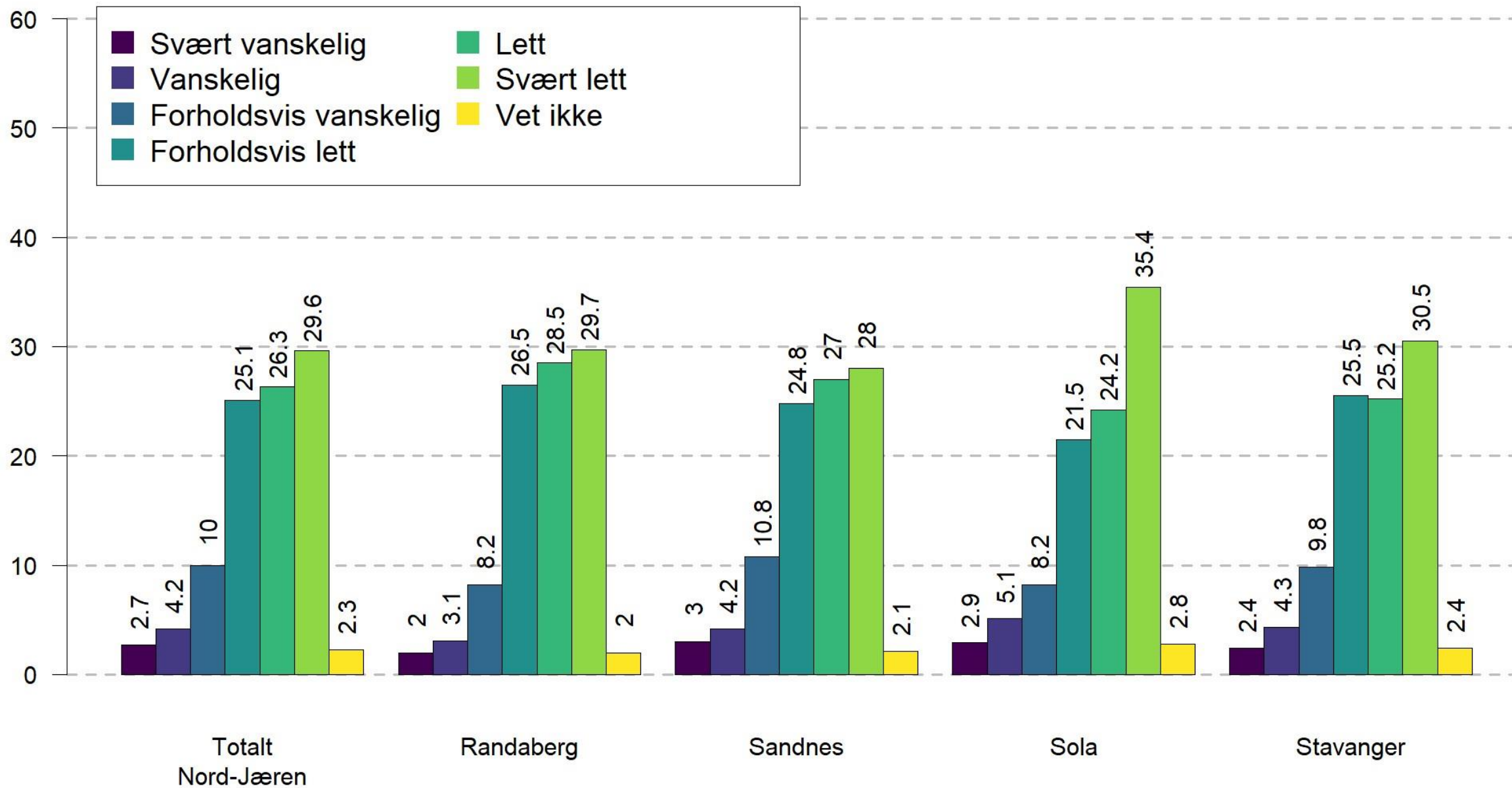
Beregnet sannsynlighet for høyt nivå av psykiske plager for kvinner med høyere utdanning inntil fire år, etter alder og økonomisk situasjon

Beregnet sannsynlighet for høyt nivå av psykiske plager for kvinner med høyere utdanning inntil fire år, etter alder og økonomisk situasjon

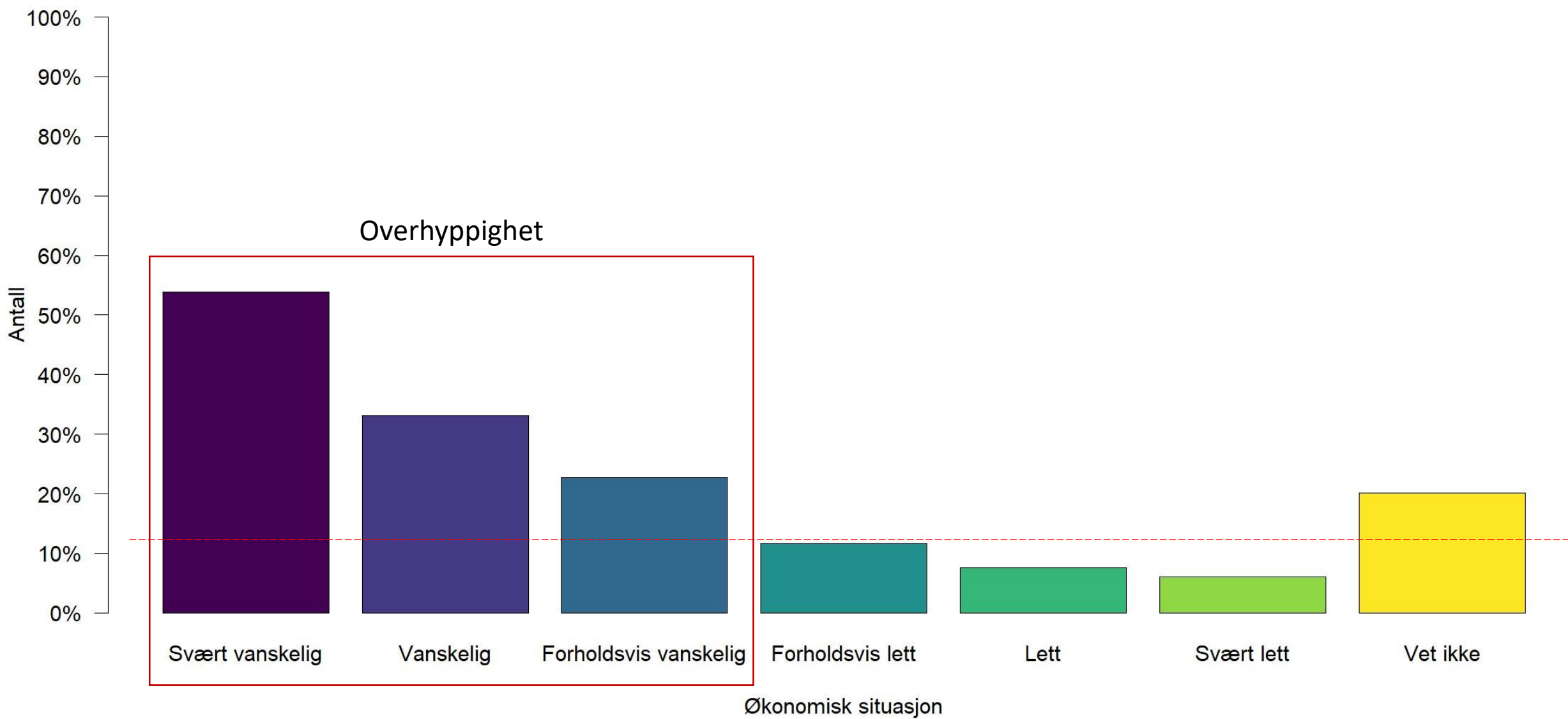
Økonomisk situasjon

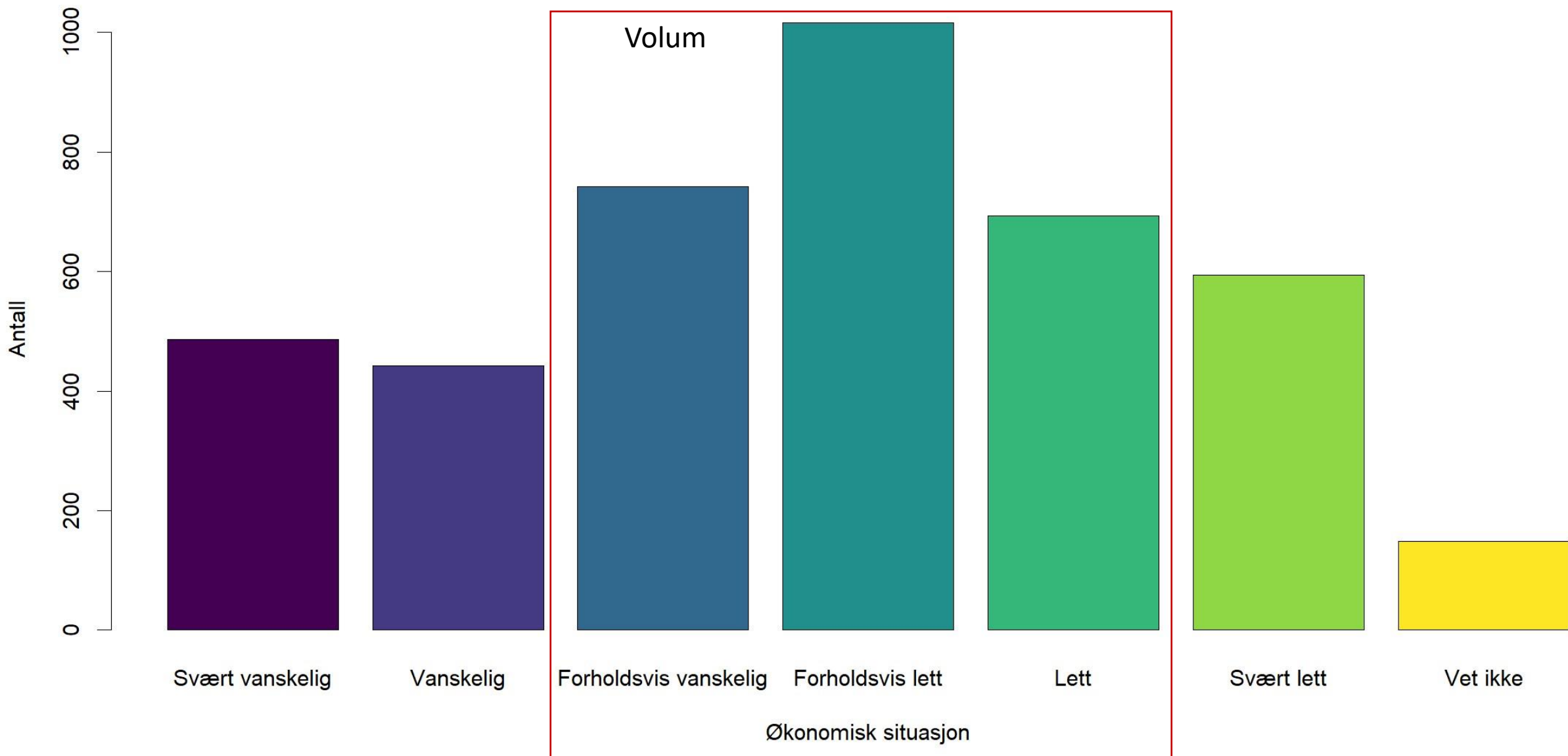
Et slags paradoks

- Vi har nå snakket mye og lenge om hvilke grupper som har større eller mindre risiko for psykiske problemer
- Risikogruppene er, som vi har sett, ganske små i forhold til totalbefolkningen
- Dette bidrar til at flertallet av de som har et høyt nivå av psykiske plager *ikke* er i det som skiller seg ut som risikogrupper

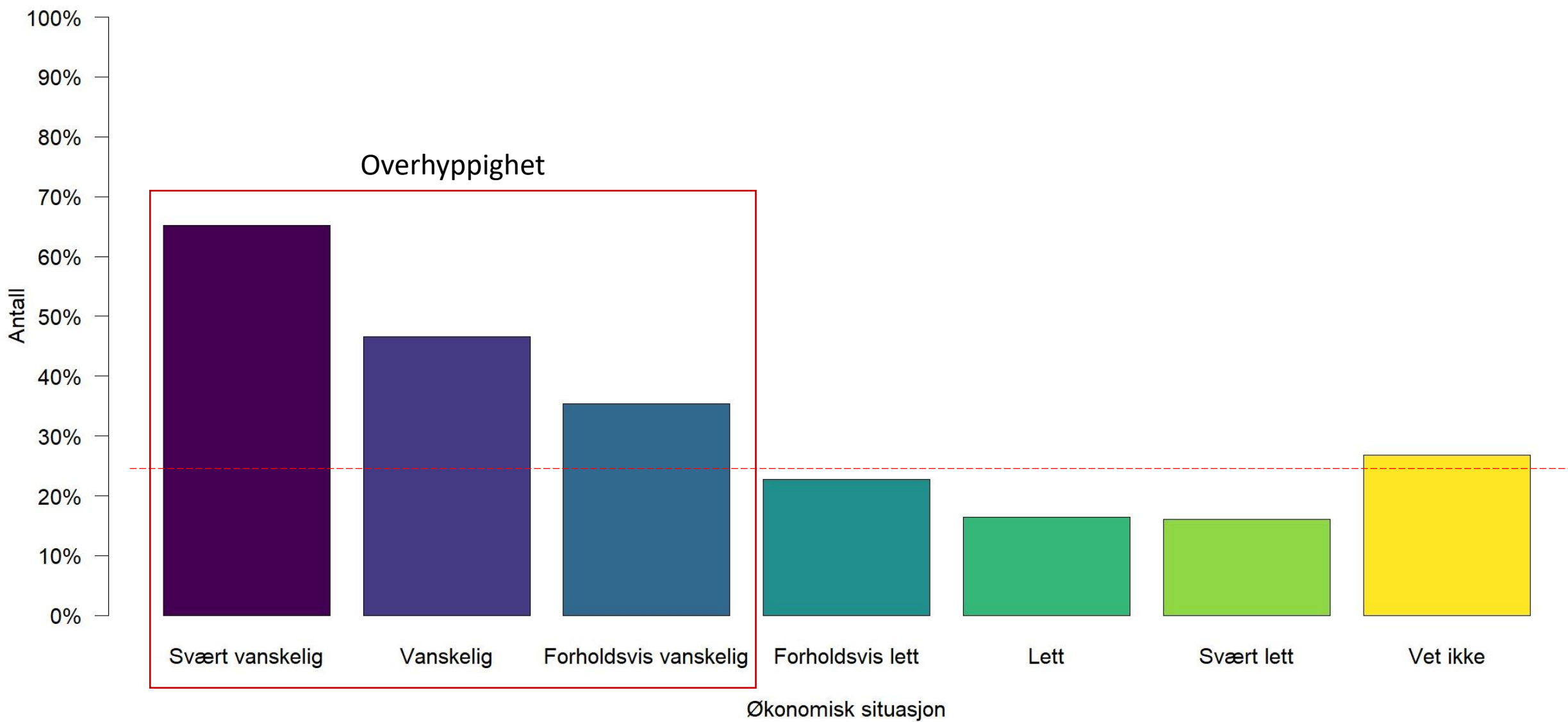
Andel personer med høyt nivå av psykiske plager, etter økonomisk situasjon

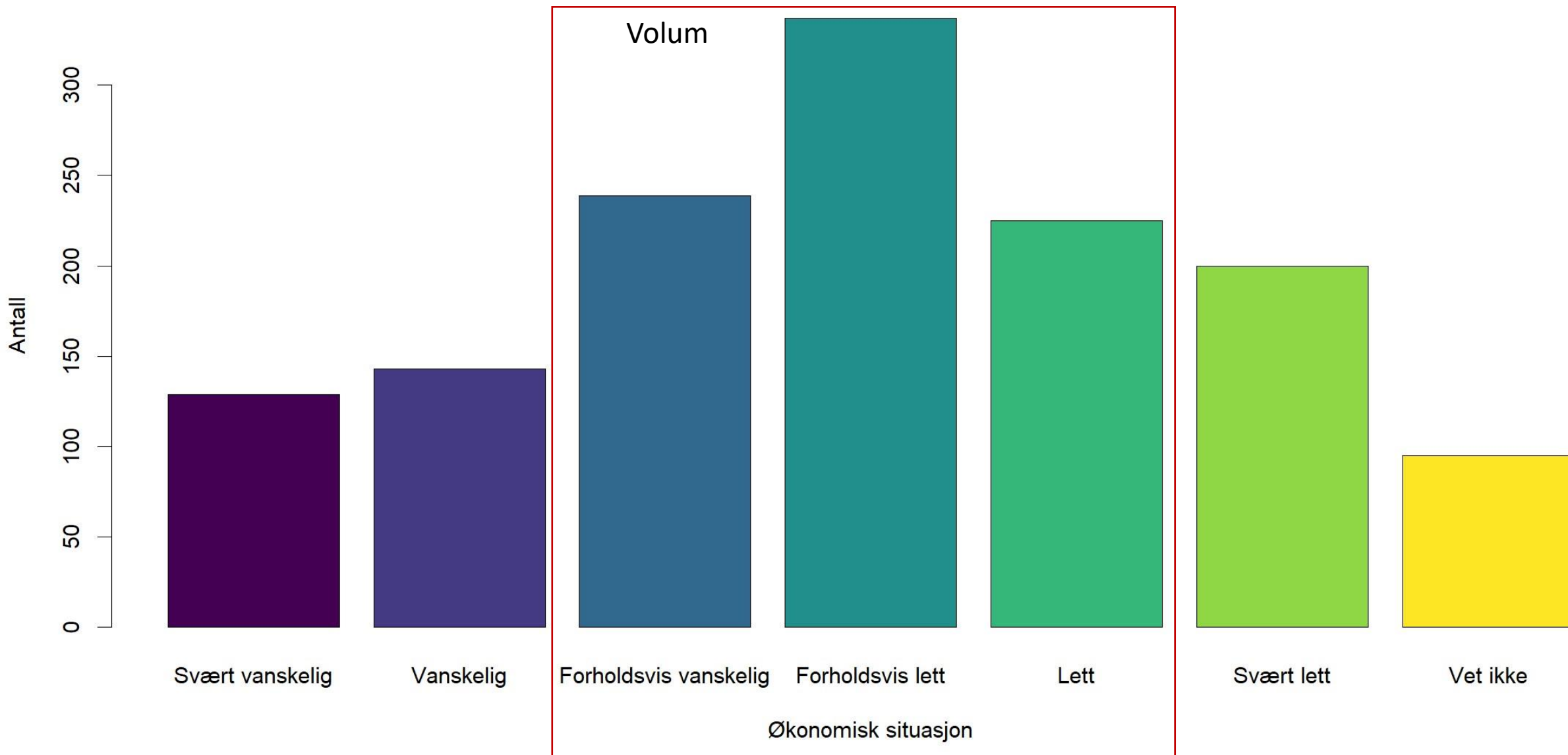
Antall personer med høyt nivå av psykiske plager, etter økonomisk situasjon

Andel personer i aldersgruppen 18-29 år med høyt nivå av psykiske plager, etter økonomisk situasjon

Antall personer i aldersgruppen 18-29 år med høyt nivå av psykiske plager, etter økonomisk situasjon

Et slags paradoks

- Vi har nå snakket mye og lenge om hvilke grupper som har større eller mindre risiko for psykiske problemer
- Risikogruppene er, som vi har sett, ganske små i forhold til totalbefolkningen
- Dette bidrar til at flertallet av de som har et høyt nivå av psykiske plager *ikke* er i det som skiller seg ut som risikogrupper
- **Dette understreker viktigheten av en kombinasjon av spissede og universelle tiltak**

20.04.2021

Del 3. Sosial støtte og ensomhet

Sosial støtte og ensomhet:

Foreløpig ingen data på kommunenivå

- Antall personer som står en nær
- Interesse fra andre for det en gjør
- Praktisk hjelp fra naboer
- Tre spørsmål til å kartlegge ensomhet med:
 - Hvor ofte føler du at du savner noen å være sammen med?
 - Hvor ofte føler du deg utenfor?
 - Hvor ofte føler du deg isolert fra andre?

20.04.2021

Del 4.

Helserelatert adferd

Helserelatert adferd:

Foreløpig ingen data på kommunenivå

- Mosjonsvaner
- Kosthold
- Tobakk
- Alkohol

20.04.2021

Del 5.

Skader og fysisk miljø

Skader og fysisk miljø:

Foreløpig ingen data på kommunenivå

- Skader som førte til behov for å oppsøke lege eller tannlege
- Støy fra veitrafikk
- Støy fra andre kilder

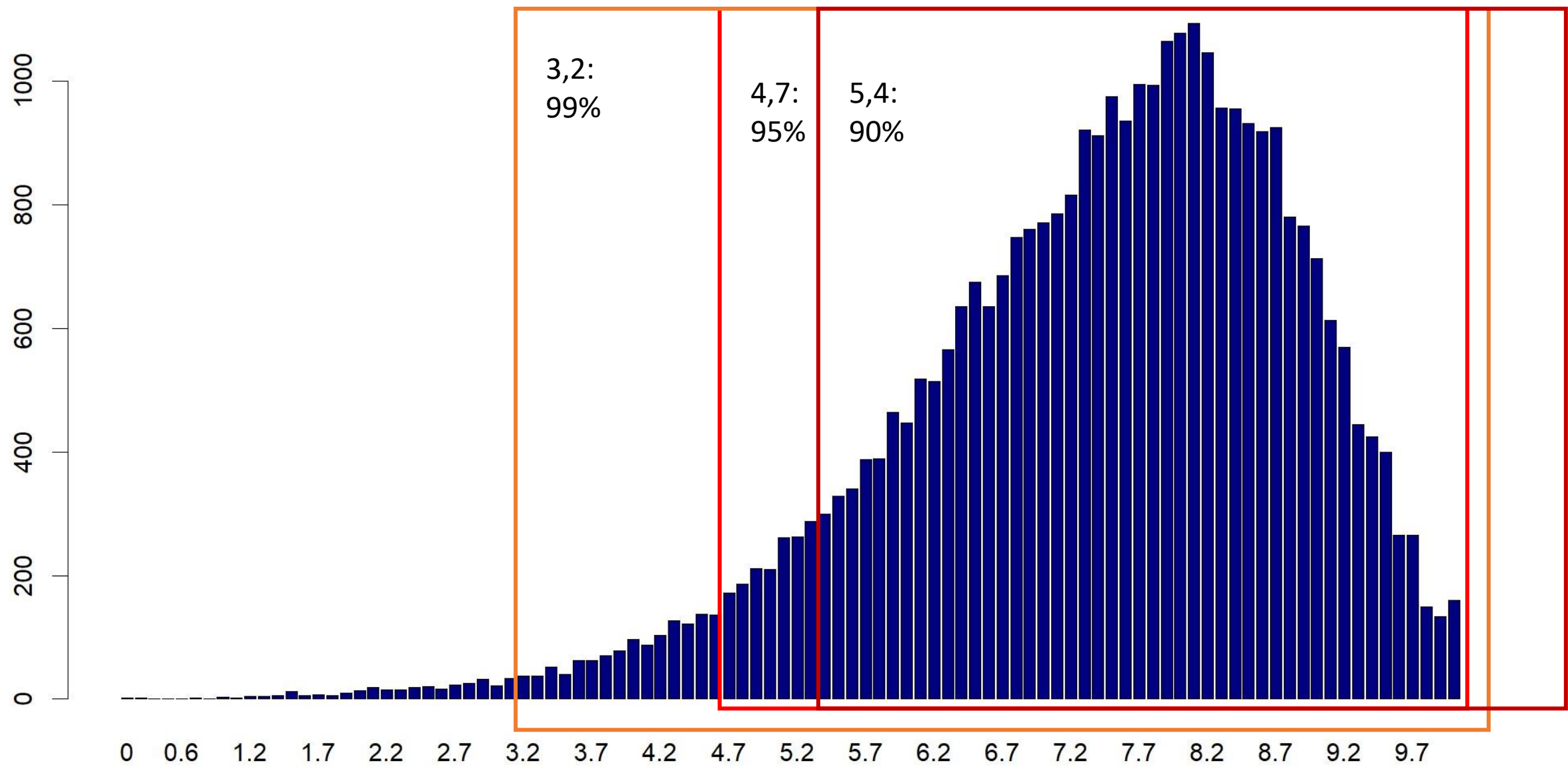
20.04.2021

Del 6. Livskvalitet

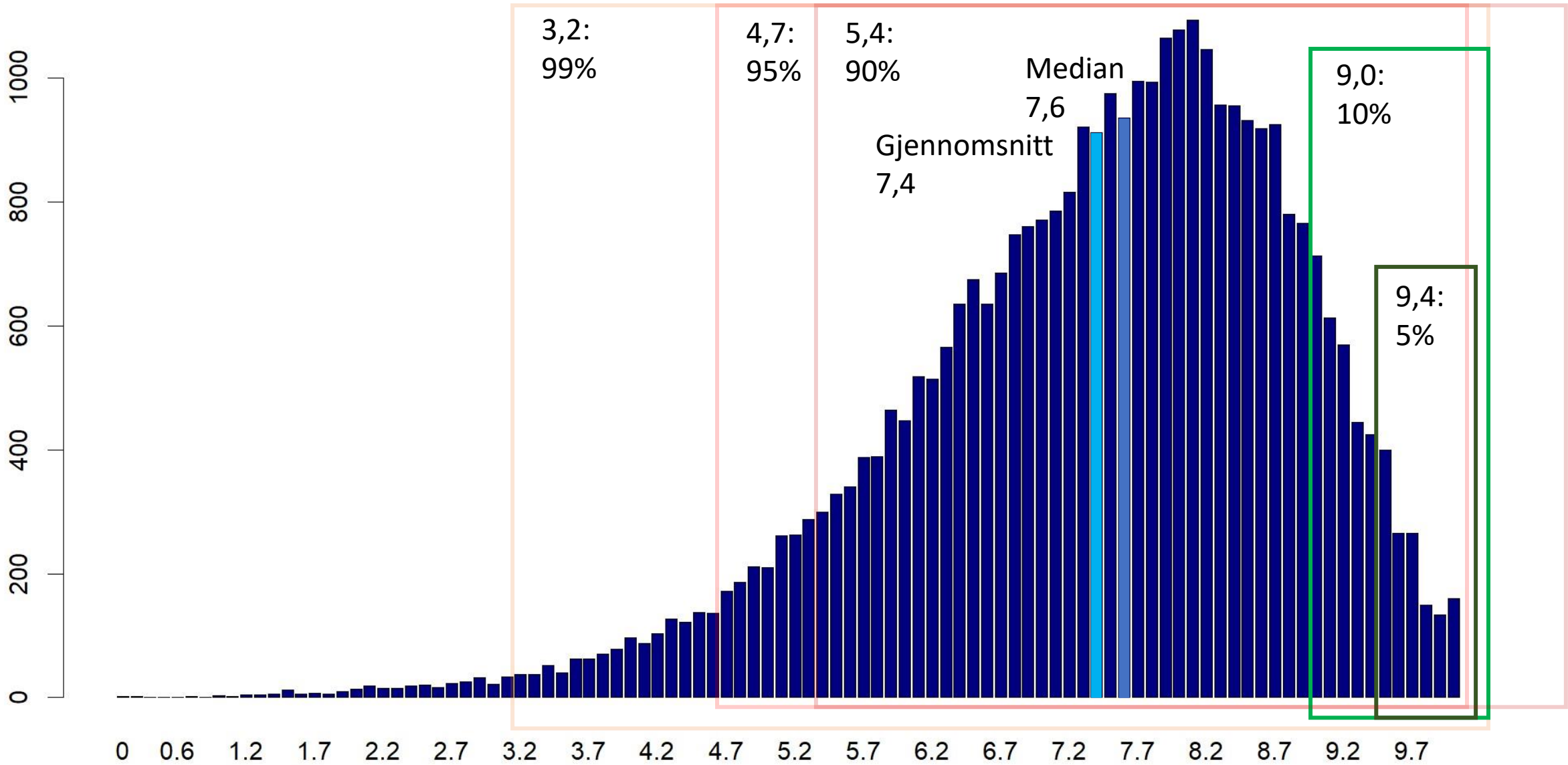
Livskvalitet

- Samleindeks basert på fem temaer:
 - Global livskvalitet (direkte spørsmål om mening og livskvalitet)
 - Positiv affekt (glad, engasjert, rolig og avslappet)
 - Negativ affekt (bekymret, trist, irritert, ensom, engstelig)
 - Positive sosiale relasjoner (sosial støtte, bidrar til andres lykke og livskvalitet)
 - Sosial kapital (andre er til å stole på, stedstilhørighet, trygghet)
- Alle delspørsmålene har skala fra 0 til 10
- Hver av disse dimensjonene har samme vekt i en felles indikator for livskvalitet med skala fra 0 til 10
- Hvor høy må poengsummen være for at vi regner det som «høy livskvalitet»?

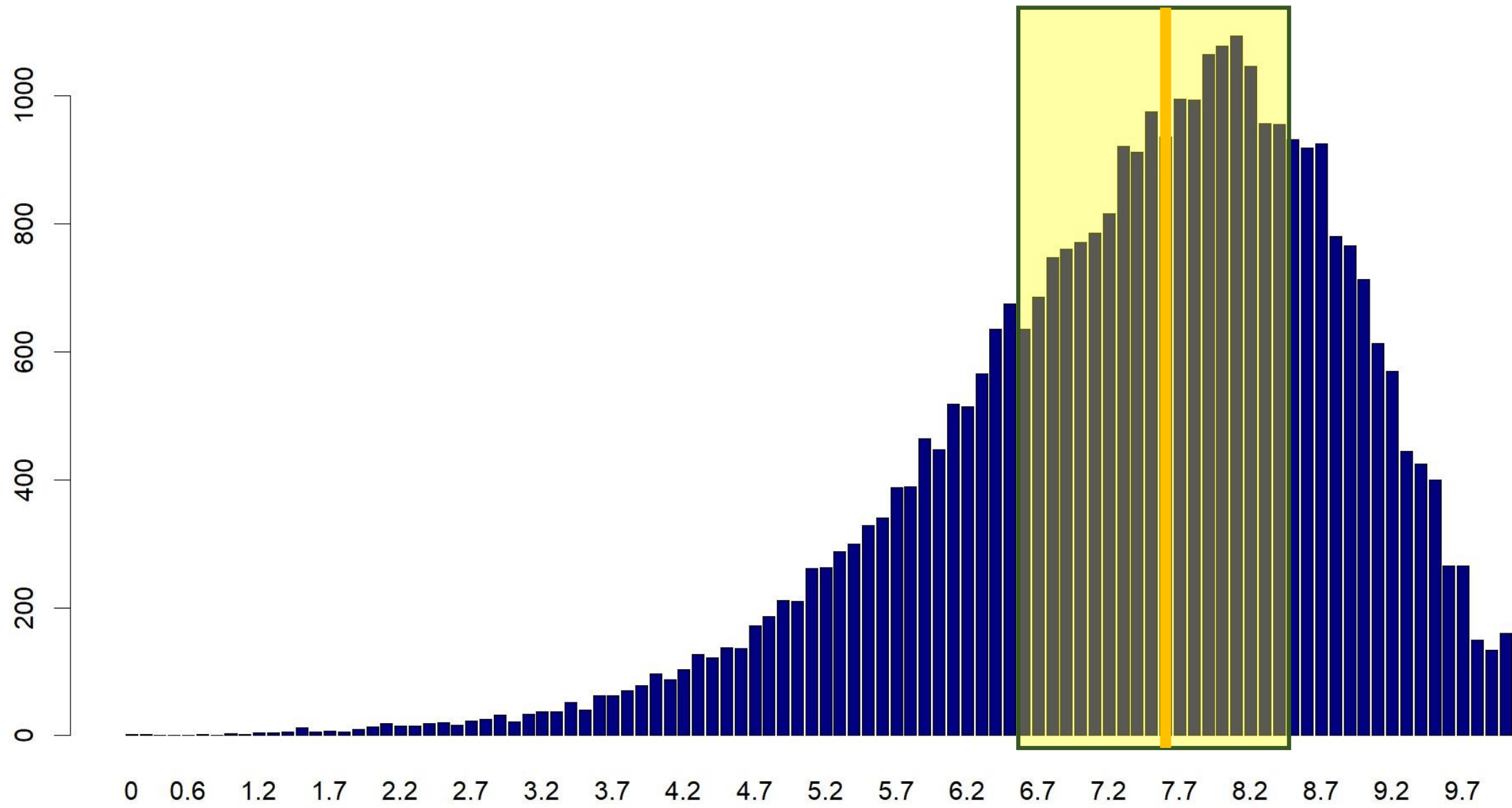
Svarfordeling på samleindikator for livskvalitet

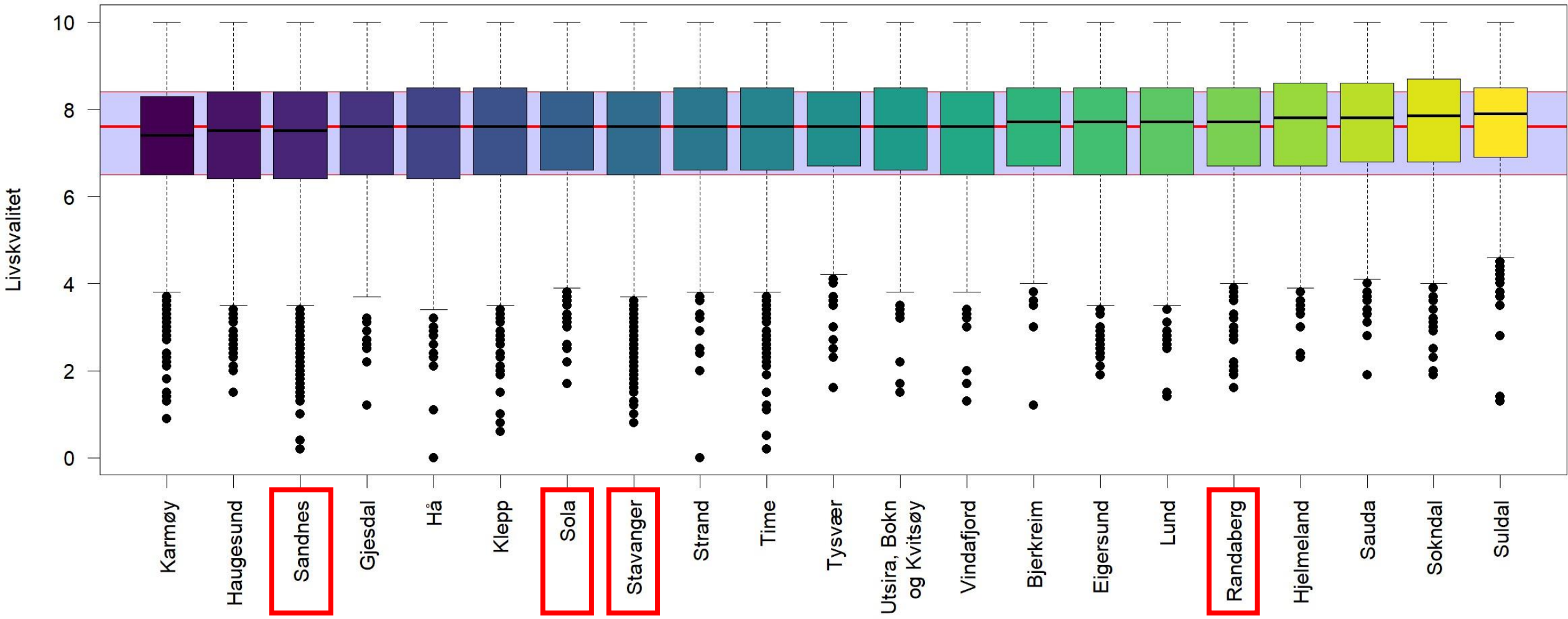
Svarfordeling på samleindikator for livskvalitet

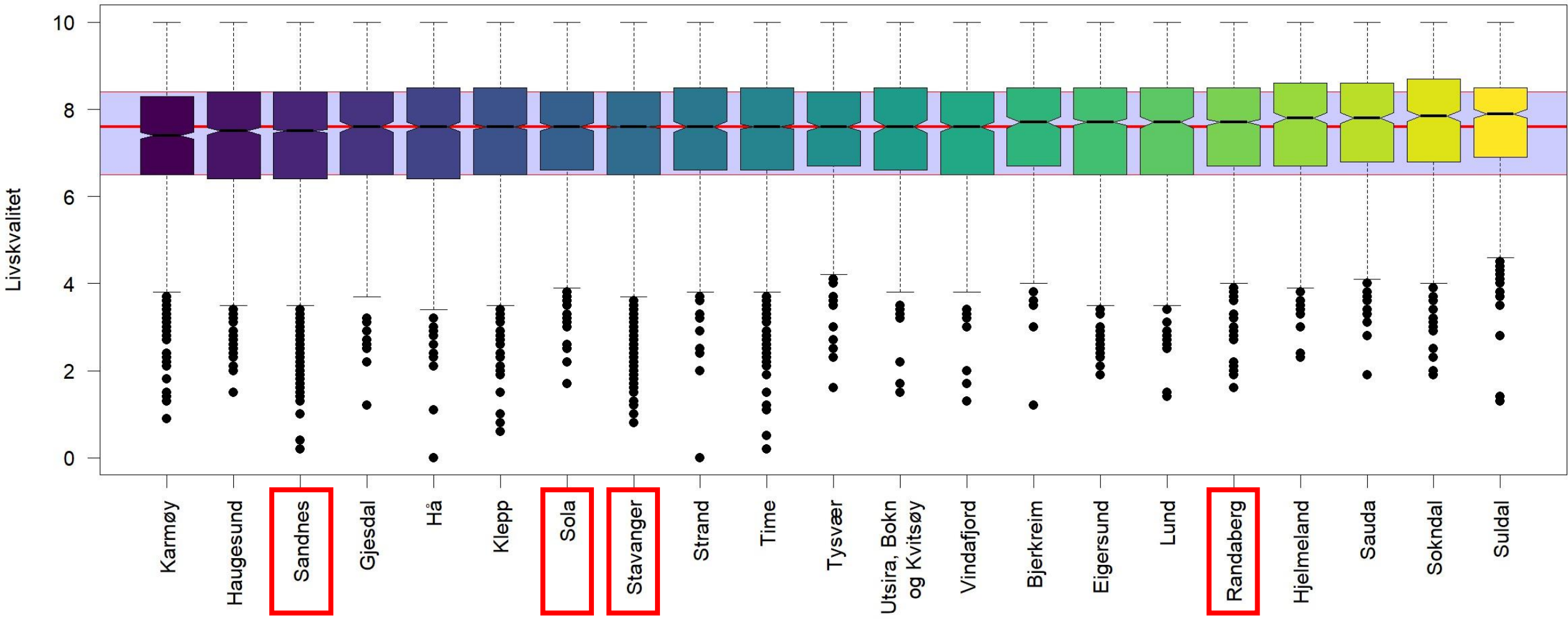
Svarfordeling på samleindikator for livskvalitet

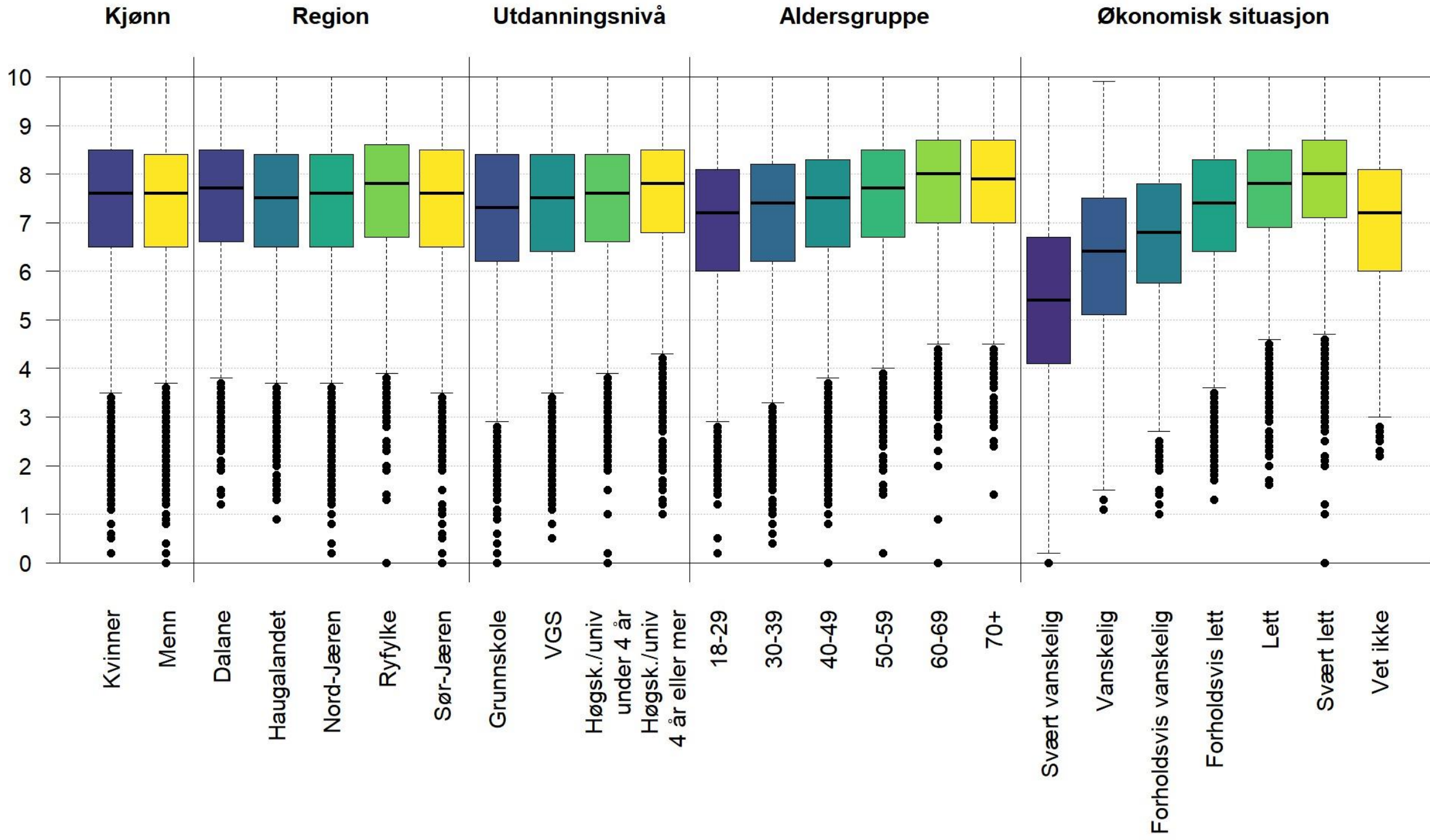
Livskvalitet per kommune

Livskvalitet per kommune

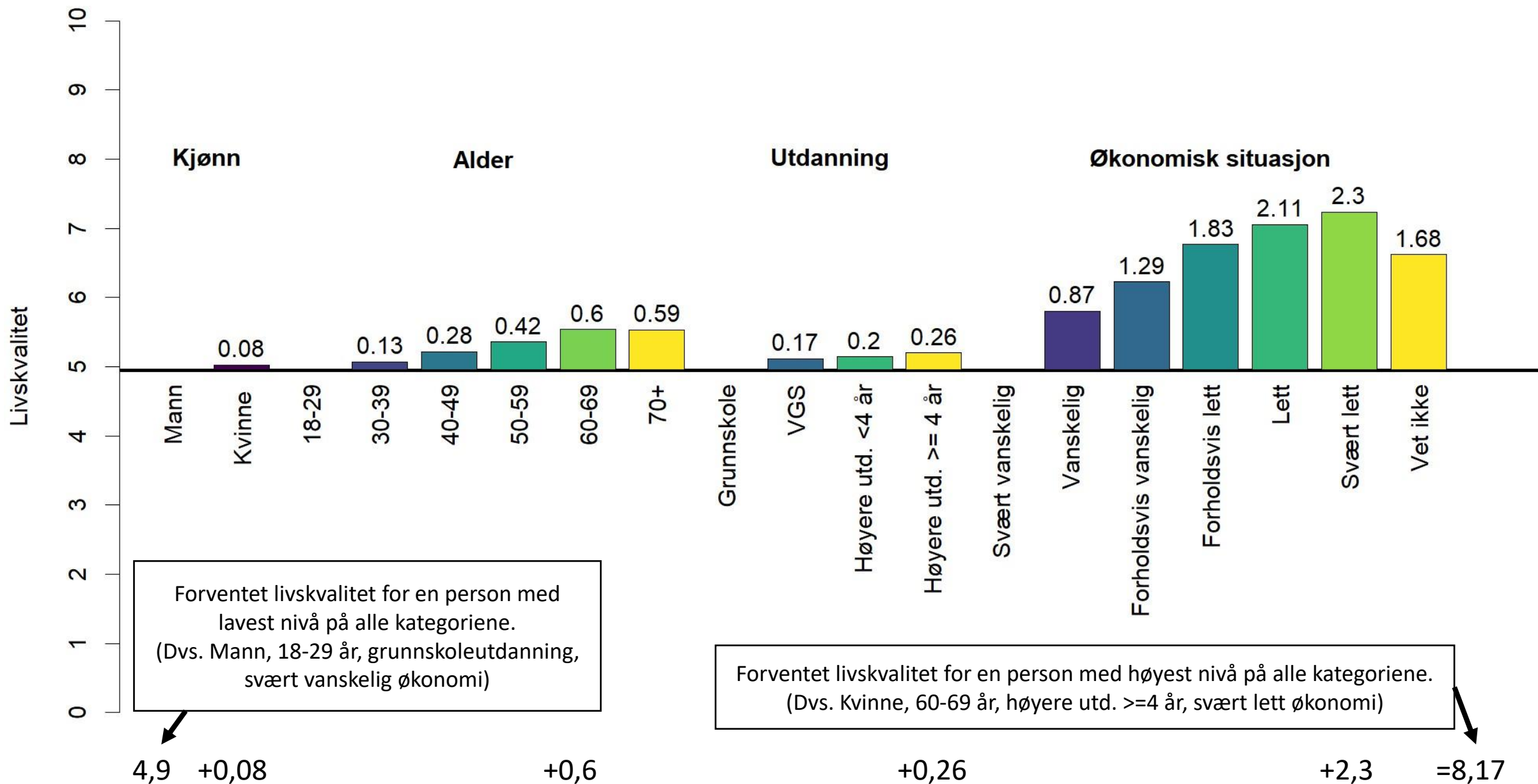
Livskvalitet

Livskvalitet, steg 2

- Det er store forskjeller mellom ulike grupper
- Forskjellene i sentraltendens mellom kommunene er begrensede
- Mer utdanning, alder og inntekt gir høyere livskvalitet, men hva er viktigst?
- På de neste lysarkene illustrerer jeg resultater fra en analyse der livskvalitet forklares med kjønn, alder, utdanning og økonomisk situasjon

Beregning av forventet livskvalitet

Dette var et sterkt forenklet eksempel...

- Livskvalitet avhenger som kjent av mer enn kjønn, alder, utdanning og økonomi.
- Samtidig gir dette et grovmasket bilde av hvor ulike utgangspunkt folk har.
- I folkehelseundersøkelsen står opplevd økonomisk situasjon fram som en veldig viktig forklaringsfaktor – men den er langt fra den eneste.
- Forklart varians i en modell som bruker kjønn, alder utdanning og økonomi til å forklare livskvalitet er bare 15,8%.

Oppsummering

- De fleste har det bra
- Unge, særlig kvinner, sliter med den psykiske helsen
- Mye blir bedre med alderen
- Sosiale forskjeller går igjen i nærmest alle resultatene i undersøkelsen
- Økonomi er viktig – da er tiltak som kan dempe opplevelsen av økonomiske problemer også viktig
- Noen grupper har høy «problemtektetthet», men flertallet av de med problemer er ikke i disse gruppene

Lokale folkehelseiltak – veiviser for kommunen

1. Hva er veivisere i lokale folkehelseiltak?

2. Prinsipper for tiltaksutforming

3. Alkohol – lokalt folkehelsearbeid

4. Fysisk aktivitet – lokalt folkehelsearbeid

5. Seksuell helse – lokalt folkehelsearbeid

6. Tobakk – lokalt folkehelsearbeid

7. Ernæring – lokalt folkehelsearbeid

8. Bolig – lokalt folkehelsearbeid

9. Arbeid – lokalt folkehelsearbeid

10. Økonomi – lokalt folkehelsearbeid

11. Psykisk helse og livskvalitet – lokalt folkehelsearbeid

Søk i nasjonale faglige råd

11. Psykisk helse og livskvalitet – lokalt folkehelsearbeid

Psykisk helse i folkehelsearbeidet og hvordan psykisk uhelse påvirker livskvalitet. Om stress og mestring, sosial støtte, deltakelse, nettverk, nærmiljø, fritid og frivillighet, og hvordan kommunen kan jobbe systematisk med dette.

- **Kommunen bør forankre arbeidet med barn og unges psykiske helse og livskvalitet i hele organisasjonen**
- **Kommunen bør aktivt fremme sosial støtte og mestring for barn og unge på deres arenaer**
- **Kommunen bør sikre gode rammebetingelser for barn og unges deltakelse og tilhørighet**
- **Kommunen bør sikre at medvirkning fra barn og unge gjøres systematisk**

20.04.2021

Hva nå?

Veien videre

- Hva kan vi gjøre for å sikre at informasjonen i undersøkelsen er tilgjengelig for kommunenes oversiktsarbeid – og øvrige arbeid?
 - Datafiler, figurer, nettsider, ...
- Egne analyser vi bør kjøre?
 - Modell for å beregne personer i ulike risikosoner per kommune?
 - Syn på tilgjengelighet, sett i forhold til helse oa.
- Studentprosjekt, oppfølging, del av andre prosjekt...?
- Videreutvikling av undersøkelsen

20.04.2021

Takk for oppmerksomheten!

Rune Slettebak

Rune.slettebak@rogfk.no